UNDERVISNING FÖR INFANTERISTEN

1909 ÅRS UPPLAGA

STOCKHOLM KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER 1909

KUNGL. LANDTFÖRSVARSDEPARTEMENTETS KOMMANDOEXPEDITION.

N:r 526.

KUNGL. MAJ:T har i nåder fastställt denna förnyade *Undervisning för infanteristen*.

Stockholms Slott den 19. april 1904.

På nådigste befallning OTTO VIRGIN / *M. Blomstedt*

Förord till den elektroniska utgåvan

Undervisning för infanteristen har utkommit i många upplagor mellan 1877 och 1917. Ett exemplar av 1909 års upplaga digitaliserades i november 2015. Alla sidor har scannats i 400 dpi färg. Se även ***Soldatundervisning för trängtrupperna*** (1916) och ***Tillägg till soldatinstruktion : artilleriet*** (1922).

Texten har paragrafnummer i marginalen, till höger på udda sidnummer och till vänster på jämna sidnummer. Vid korrekturläsning sätts de som siffror följda av punkt i början av stycket, som framgår av **sidan 1**.

Innehafvarens namn:

Värnpliktsnummer:

Volontärnummer:

Tillhör årsklassen:

Rullföringsområdesbefälhafvarens adress:

Kompanichefens adress:Halftroppchef:

Troppchef:

Plutonchef:

Kompanichef:

Bataljonschef:

Regementschef:

Arméfördelningschef: »Krigsman skall frukta Gud och vara Konungen huld och trogen. Han skall med nit och trohet uppfylla alla de plikter honom i tjänsten åläggas, samvetsgrant och efter bästa förmåga verkställa mottagna befallningar och föreskrifter samt vid alla tillfällen iakttaga ett värdigt och rättskaffens uppförande. Hans oaflåtliga sträfvan skall vara att väl bereda sig till krigets värf. Vid ofred skall han mot rikets fiender sig städse manligen och väl förhålla samt med lif och blod Konung och Fädernesland försvara.

Åsidosätter krigsman någon af de skyldigheter, hvilka honom såsom sådan åligga, straffas han enligt strafflagen för krigsmakten.»

Svenska flaggan (örlogsflagga)

Svenska flaggan

Regementsfanor Första afdelningen.

KAP. I. Konung och Fädernesland.

1. **Konungen styr Sveriges rike** på det sätt regeringsformen föreskrifver. Han är *högste befälhafvare öfver rikets krigsmakt till lands och sjöss*.

Konungens Majestät skall hållas i helgd och vördnad.

Innan Konungen fattar sina beslut, inhämtar han i regeln underrättelse och råd af *statsrådet*. Han stiftar lag gemensamt med *riksdagen*, som är svenska folkets ombud och utöfvar dess beskattningsrätt.

2. **Fäderneslandet är hvad oss synes kärt och dyrbart** — far och mor, syskon och vänner, fäderneslandet är den jord, som sett oss födas och som en gång skall gömma vårt stoft, fäderneslandet är vårt svenska språk, vår svenska kultur, vår tro, vår lagbundna frihet, vår rätt att deltaga i lagstiftaingen och oss själfva beskatta, vårskolbildning, våra stora minnen, som gjort det svenska namnet aktadt i hela världen — korteligen allt det goda, som blifvit oss gifvet eller som våra förfäder och vi själfva genom mödor och träget arbete förvärfvat.

3. **Svenska flaggan samt regementets fana äro sinnebilder af fäderneslandet.** Endast ett fritt och själfständigt land har egen flagga. Så länge de blågula dukarna fladdra öfver våra hufvuden, består ännu Sveriges urgamla frihet. Till skydd för denna frihet skall hvarje svensk krigsman in i döden följa och skydda sitt regementes fana, som städse bör mana honom till orubblig trohet mot Konung och Fädernesland. Eröfrade fanor räknas bland den segrandes ärorikaste segertecken.

Vid Porrassalmi i Finland försvarade sig under Sveriges krig med Ryssland år 1789 några hundra soldater i 19 timmars tid mot en nära tiodubbel rysk styrka. Till sitt skydd hade de uppkastat en skans på näset mellan två sjöar. — Plötsligt skedde en explosion i jordverket. Försvararna rusade ut ur skansen, hvarvid fanan blef liggande på marken. Då sprang en femtonårig yngling vid namn Brakel fram och höjde fanan till ett tecken för de skingrade att återsamlas. Försvaret återupptogs och fortsattes, tills undsättning anlände och ryssarna drogo sin väg.

*

I nordamerikanska inbördeskriget 1861—66 deltogo åtskilliga svenskar, bland dem dåvarande kaptenen vid Dalregementet von Vegesack, som i Amerika på grund af sin tapperhet vann snabb befordran och redan 1862 blef öfverste och chef för ett regemente frivilliga. I det blodiga slaget vid Antietam förde han sitt regemente till anfall för att eröfra en viktig höjd.Framför den långa linjen gick fanvakten, och närmast bakom denna red regementschefen. Fienden mötte anfallet med häftig eld. Fanföraren stupade, och fanan togs af hans närmaste man. Snart träffades äfven denne af en kula; han vacklade bakåt, och fanan föll öfver v. Vegesack, som grep fanstången, höjde stjärnbaneret öfver sitt hufvud och red fram, så att han kunde ses af hela linjen. Eldade af att se den tappre öfversten själf föra samlingstecknet till seger eller undergång, bröto soldaterna fram med oemotståndlig kraft — och eröfrade höjden.

Gustaf Vasa.

Gustaf II Adolf.

4. **Vi skola väl akta och vårda minnet af våra fäder,** som under tidernas lopp häfdat den frihet, hvaraf vi nu

njuta, genom uppoffringar af lif och egendom så stora, att vårt släkte knappt kan fatta dem. Engelbrekt, Sturarna, Gustaf Vasa, Gustaf II Adolf och Karl XII äro en rad hjältar, till hvilken något annat land knappast kan visa motstycke. Under deras ledning offrade svenska folket, hög som låg, sista skärfven, sista blodsdroppen för yttre och inre frihet. När vi högtidlighålla minnet af våra stora konungar och frihetskämpar, hedras ock detusenden, hvilkas namn äro glömda, men hvilkas gärningar, den dag som är, fortlefva i *Sveriges frihet och själfständighet*.

5. **Det är vår plikt mot efterkommande släkten att åt dem bevara oförkränkta den frihet och de förmåner, som vi fått i arf eller själfva förvärfvat oss.** Fördenskull måste landets söner *öfvas i vapnens bruk*. Detta är också ett af de verksammaste medlen för fredens bevarande, ty ju starkare ett folk är, dess mindre sannolikhet finnes, att det blir anfallet. **Den, som vill bevara freden, rustar sig för kriget.**

Ett underkufvadt folks lott blir ofta hård. Det kan tvingas att tala främmande tungomål eller afsvärja sina fäders tro, mista sin beskattningsrätt, nödgas inom egna gränser hysa och underhålla inkräktarens härmassor och sända sina söner till fullgörande af flerårig värnplikt i främmande land. Enhvar löper fara att efter ett obetänksamt ord, utan dom och rannsakning, beröfvas frihet och gods.

6. **För landets försvar kräfves öfning.** Att af Sveriges unga värnpliktiga dana *soldater*, som — efter milslånga marscher med fältpackad ränsel, i snö, köld och halka, i brännande solvärme å dammiga landsvägar eller genom snårig skogsmark, efter nätter utan sömn på post eller lägrade under bar himmel i ösande regn — äga krafter och lugn att med döden för ögonen röra sig snabbt, att lystra på befälet eller, då intet befäl finnes, på egen hand snabbt fatta riktiga beslut, att skjuta och *träffa*, därtill kräfves **öfning, öfning och åter öfning.**

Fordom gick folket, då ofred stod för dörren, »man ur huse» för att värna hem och härd. Hvarje svensk, krymplingaroch gubbar undantagna, som ej ville anses ovärdig att räknas bland fria män, var väl förfaren i vapnens bruk samt genom ständig vistelse i skog och mark under farlig jakt härdad för fältlifvet.

Numera äro massor af våra unga män, på grund af instängdt arbete i verkstäder och fabriker eller genom trägen boklig sysselsättning, mindre härdade till kroppen och ovana att finna sig till rätta i skog och mark. Ej färre äro de, som vid plogen och spaden förlorat den rörlighet och snabbhet att fatta och utföra, som kriget och fältlifvet kräfva. De konstmässiga vapen, som sättas i krigarens händer, äro vida svårare att handtera än forntidens svärd, spjut och pilbåge. Ingen förmår under det dagliga lifvet inhämta de kunskaper och färdigheter, som i nutidens krig äro nödvändiga.

7. Sveriges unga män fullgöra sin värnplikt genom att hvar i sin tur träda in uti vapenskola för att förvärfva den skicklighet i vapnens bruk och de krigsmannaegenskaper, som erfordras för att kunna värna om hem och härd. Under sina bästa år bära *de* ansvaret för att det fredliga arbetet ostördt får fortgå. Då längre fram ålder eller bekymmer för familjens uppehälle börja trycka, göra sig yngre krafter redo att fylla försvarsplikten.

Den, som *undandrager* sig att fullgöra värnplikten och endast vill njuta fosterlandets gåfvor utan att gälda dess kraf, han är ovärdig att nämnas bland fria svenska män. Att svika Konung och Fädernesland har aldrig varit svenskmannased.

*

KAP. II. Den svenske soldaten.

8. **I krig är det icke i främsta rummet truppernas antal, som fäller utslaget, utan fastmer deras halt, deras egenskaper såsom soldater och människor.**

Slaget vid Narva år 1700.

Sedan tsar Peter i Ryssland vid upprepade tillfällen försäkrat Karl XII om sina fredliga och vänskapliga tänkesätt, inbröt han helt oväntadt i Sveriges östersjöprovins Ingermanland och började på hösten 1700 belägra den befästade staden Narva. Karl XII, som nyss afslutat ett krig med Danmark, inskeppade sig med en liten här, gick öfver Östersjön och skyndade sin hotade provins till undsättning. Snart stod han med något öfver 8,000 man svenska och finska väl öfvade och disciplinerade trupper utanför Narva. Ryssarna hade förskansat sig bakom palissader och vallar samt bestyckat dessa med groft artilleri. Enligt egna uppgifter voro de minst 50,000 man, bland hvilka dock endast två eller tre regementen kunde mäta sig med svenskarna i fråga om öfning och disciplin.

Den 20. november gingo svenskarna till anfall. Fotfolket trängde in öfver och genom befästningarna och öppnade väg för rytteriet att hugga in. Kung Karl ledde själf anfallet. Ryssarna bragtes snart i oordning, en stor del af hären sökte sin räddning i flykten, och de öfriga gåfvo sig efter en het strid fångna. Svenskarna eröfrade hela ryska lägret, staden var räddad och en af de mest glänsande segrar vunnen.

Gudsfruktan.

9. Alltifrån Gustaf II Adolfs dagar har den svenske soldaten vida omkring varit särskildt känd för gudsfruktan och vördnad för religionen.

I fredliga tider, då allt går oss väl i händer, tro vi oss ofta själfva nog. I striden, med döden för ögonen, känner äfven den starkaste behof af något att trygga sig till. I sådana stunder kunna vi, liksom fordom våra fäder, hämta styrka och tröst ur hjältekonungens stridssång, hvars början lyder:

»Förfäras ej, du lilla hop, fast fiendernas larm och rop från alla sidor skalla. De fröjdas åt din undergång, men deras fröjd ej blifver lång: ty låt ej modet falla. Din sak är Guds: gack i ditt kall, och i hans hand dig anbefall, så räds du ingen fara.»

eller i den lutherska psalm, som börjar:

»Vår Gud är oss en väldig borg, han är vårt vapen trygga; på honom i all nöd och sorg vårt hopp vi vilja bygga.»

Krigslydnad.

10. Med krigslydnad eller disciplin förstås, att soldaten så i fred som krig vid utöfvandet af sitt kall obetingadt lyder sitt befäl och efter bästa förmåga söker handla enligt dess afsikter och gifna föreskrifter, äfven då han är lämnad åt sig själf.Krigslydnaden är arméns grundpelare och ett hufvudvillkor för framgång i krig. Utan krigslydnad är det omöjligt att sammanhålla, leda och åstadkomma samverkan mellan truppafdelningar. Krigslydnaden är ej endast till för soldaten, den är lika nödvändig för befälet. Den, som ej förstår att lyda, är sällan lämplig att befalla.

Den, som icke förstår sitt eget bästa, att lyda af fri vilja, måste tvingas, ty ens tredska kan vålla mångas fördärf.

Skola flera män lyfta en tung börda, misslyckas de, om den ene tager i då och den andre då. *En* vilja måste sätta allas armar samtidigt i rörelse för att få bördan att följa med.

På samma sätt i krig. Där måste *en* befälhafvare förena allas krafter mot samma mål. En enda mans tvekan att använda alla sina krafter just i det ögonblick och på det sätt, som honom anvisats, kan i krig bringa ofärd öfver alla.

I nutidens strider äro trupperna spridda öfver så stora områden, att den enskilda soldaten äger föga eller ingen kännedom om hvad som händer utom hans egen synkrets. Han måste därför med fullt förtroende låta sig ledas af befälet, som bättre kan öfverblicka förhållandena och mottager underrättelser från skilda håll.

11. **Hvarje krigsman af befäls grad är soldatens *öfverordnade*.**

Soldaten skall efterkomma de föreskrifter, honom af öfverordnad lämnas, rörande ordning och skick såväl i det allmänna lifvet som för upprätthållande af krigsmaktens anseende.

Hvarje krigsman af befäls grad *vid samma regemente* samt enhvar, som eljest *har befäl* öfver soldaten, är såväl hans öfverordnade som hans *förman.Soldaten skall ovillkorligen lyda förmans i tjänsten gifna befallningar.*

Soldaten är skyldig att hörsamma sådana tillsägelser och anvisningar, som i och för tjänsten lämnas honom af *vakter, patruller och poster.*

Exempel:

En artilleriofficer är alltid Eder *öfverordnade*. Tjänstgör han vid infanteriet såsom Eder plutonchef, är han under denna sin tjänstgöring också Eder *förman*.

En menig kamrat är befälhafvare för det skjutlag Ni tillhör. Han är därunder Eder *förman*, ehuru han icke har befäls grad.

En korpral vid Edert regemente ser, att några soldater af andra regementen börja slagsmål. Han tillsäger dem att åtskiljas. De äro skyldiga att efterkomma denna ordningsföreskrift, hvars åsidosättande skulle verka menligt såväl för dessa soldaters som i viss mån ock för deras regementens och krigsmaktens anseende.

Ni vill taga en genväg öfver regementets skjutbana. Eder kamrat står på post och förbjuder detta, enär det ingår i hans uppdrag att hindra tillträde till skjutbanan. Ni måste då lyda honom, ehuru han hvarken är Eder förman eller öfverordnade.

12. Såsnart en soldat utfört en befallning, skall han snarast möjligt därom göra *anmälan* hos den, som gifvit honom befallningen.

Skulle det undantagsvis inträffa, att soldaten, sedan han exempelvis af löjtnant A. mottagit en befallning, af annan förman, t. e. löjtnant B., erhåller en ny befallning, hvars verkställande skulle hindra eller fördröja utförandet af den först erhållna befallningen (af löjtnant A.), skall han anmäla förhållandet till den senare förmannen (löjtnant B.).Vidhåller denne då sin befallning, skall soldaten åtlyda densamma och är då utan ansvar för, att den först erhållna befallningen icke kunnat utföras eller dess verkställande blifvit fördröjdt.

13. Brott mot lydnadsplikten straffas enligt strafflagen för krigsmakten.

Anser sig soldaten genom erhållen befallning lida orätt, måste han likväl **först lyda och fullgöra befallningen,** men äger sedan rätt att klaga.Se i öfrigt kap. XI. Samma rättighet till klagan äger soldaten, om han anser sig lida annan orättvisa.

Att anföra klagan framför trupp är förbjudet.

Mod och uthållighet.

14. Generalen ensam vinner icke segern. Mannen i ledet bär äfven i sin mån ansvar. Hög som låg måste uppbjuda *alla* krafter till framgångens vinnande.

Svensken har i alla tider varit tapper i strid. Äfven från senare dagar finnas prof på äkta svensk tapperhet, som visa, att den långvariga fred, hvaraf Sverige njutit, ej utplånat folkets krigiska egenskaper.

Under finska kriget 1808—09 utfördes en bragd, som visserligen icke hade någon större betydelse för krigets gång, men som var ett vackert exempel på sådan krigaranda, som är ett af villkoren för framgång. Vid detta tillfälle kämpade arméns och flottans män sida vid sida.

Två så kallade skärgårdsfregatter samt ett par mindre fartyg, som förut varit svenska men eröfrats af ryssarna, lågo påsommaren 1808 förankrade i skärgården i Finska viken. Amiralen på svenska flottan, som kryssade i

Östersjön, ville försöka återtaga eller åtminstone förstöra nämnda fartyg. För detta ändamål bemannades 14 barkasser (större skeppsbåtar) samt 10 slupar (något mindre båtar) med matroser och båtsmän, hvarjämte 132 man ur Kronobergs regemente fördelades på dessa roddfartyg. Så godt som *alla*, befäl som manskap, *hade frivilligt anmält sig till företaget*. Anfallet skulle utföras medelst »äntring» natten mellan den 17. och 18. augusti.

Efter två timmars rodd voro båtarna nästan framme. Då uppsteg fullmånen och varskodde ryssarna om svenskarnas ankomst. Nu gällde det för dessa att hinna fort fram. Båt efter båt ilade, trots fiendens våldsamma eld, fram mot den ena fregatten, Styrbjörn, och i spetsen för sitt käcka manskap äntrade unga officerare med verkligt dödsförakt upp på fartyget. Striden på det trånga däcket blef våldsam. Lanternorna, som lyst, sönderskötos, och handgemänget fortsattes under däcket i mörker. Ryska kanonslupar närmade sig, ledda af stridsbullret, men innan de hunno komma till hjälp var Styrbjörn, efter en timmes het strid, återtagen af svenskarna.

*

Under sista boerkriget utmärkte sig särskildt vid ett tillfälle en skara skandinaver, hvaraf de flesta svenskar.

Natten till den 11. december 1899 gick en engelsk styrka på omkring 12,000 man till anfall mot boerna, som, underlägsna till antalet, tagit ställning vid Magersfontein. Engelsmännens afsikt var att undsätta den af boerna inneslutna staden Kimberley. I en framskjuten ställning hade boergeneralen Cronje förlagt de 53 skandinaverna, hvilka således skulle mottaga första anfallsstöten.

I dagningen kom fienden. Det var den så kallade högländska brigaden, 3,000 skottar, den engelska härens bästa folk. Skandinaverna lågo väl skylda bakom buskar. Deras fältrop var: »Hvarje man gör sin plikt!» — En boerstyrka låg på något afstånd och öppnade elden, då fienden var på 200 meters afstånd. Skandinaverna voro icke sena att understödja boerna.Eldens verkan var förfärlig, ty fienden blef öfverraskad. Ett regemente blåste till anfall, ett annat till återtåg, ett tredje råkade nära nog i upplösning, men snart satte skottarna bajonetterna på och rusade till anfall. De möttes öfverallt af välriktad eld. Ett par hundra af dem lyckades emellertid kringgå skandinavernas högra flygel, och nu började manfallet bland dessa. Men ingen vek från sin post; elddisciplinen bestod profvet. Mången fortsatte striden trots genomskjutna lemmar. — Fram emot kl. 6 på morgonen var allt slut. Endast 5 skandinaver voro oskadade; de öfriga voro döda eller sårade.

Men deras hjältemodiga strid hade bidragit till att korsa engelsmännens försök att undsätta Kimberley, och boerna hade genom segern vunnit nytt mod.

15. Kriget kräfver ej blott mod utan ock uthållighet. Den, som motgångar till trots härdar ut i det längsta, han vinner till sist seger. Krafterna räcka vanligen lika långt som *viljan*.

Plikttrohet.

16. Arbeta samvetsgrant och ihärdigt att bli en god soldat. Enhvar har däraf själf gagnet, ty, god eller dålig soldat, *måste* han vara beredd att möta fienden, om krig utbryter.

Underlätta för befälhafvarna deras mödosamma kall. De veta bäst, hvad kriget kräfver, och bära *i första hand* ansvaret för, att soldaten får sådan färdighet i vapnens bruk, att han ej blir ett lätt offer för fiendens kulor och bajonetter. Men om man *själf* icke hjälper till af alla krafter och icke efter bästa förmåga använder den korta öfningstiden, blir man aldrig en *god* soldat.17. Så länge soldaten, äfven efter slutad vapentjänst under fanorna, är i värnpliktsåldern, bör han, för sin egen skull lika väl som för fäderneslandets, söka bibehålla och förkofra sin skjutfärdighet och sina kroppskrafter. Skytte- och idrottsföreningar bereda lättast tillfälle därtill.

Nykterhet, sedlighet och ärlighet.

18. Den, som stormar på sin hälsa, förmår icke att uthärda ett fälttågs ansträngningar. Hans kroppskrafter minskas i förtid, och hans själsförmögenheter aftaga hastigt nog.

19. För soldaten bör det vara en hederssak att afhålla sig från *missbruket af starka drycker*. Den, som på grund af onykterhet förlorar förmågan att tänka fullt redigt och klart eller mister det fullkomliga herraväldet öfver sin kropp, drager härmed skam icke blott öfver sig själf utan också öfver det regemente han tillhör. Han utsätter sig för bestraffning samt för sina förmäns och kamraters missaktning.

I Sverige beifras årligen omkring 40,000 fylleriförseelser. Omkring $^{7}/_{10}$ af männens alla brott begås under rusets inflytande. Inemot 100 miljoner kronor utgifvas hvarje år för spritdrycker.

20. Ett *sedligt lif* bör vara utmärkande för hvarje soldat. Osedlighet är ett folks fördärf och förvandlar den fria mannen till lidelsernas slaf. Soldaten utsättes lätt för frestelser af personer med lösa seder och dåligt rykte. Umgänget medsådana människor vanhedrar soldaten och kan dessutom utsätta honom för smittosamma sjukdomar af allra farligaste beskaffenhet. Mången får med årslånga lidanden och en förtidig död böta för ett ögonblicks obetänksamhet.

I vårt land intagas årligen å sjukhus för veneriska sjukdomar 4,000—5,000 personer, af hvilka åtskilliga såsom omedelbar följd af dylik sjukdom aflida. Dessutom dö årligen ett stort antal människor af inre åkommor (hjärn- och hjärtsjukdomar), hvilka förorsakats af veneriska sjukdomar.

21. Soldaten skall vara *ärlig* både i ord och handling. Hvarje brott mot äganderätten är vanhederligt. Dryckenskap, oordentlighet och osedligt lif förleda soldaten att lefva öfver sina tillgångar, hvilket medför skuldsättning och till sist kan locka till oärlighet.

22. Icke ens den bästa undgår frestelser. Genom sinnesstyrka och viljekraft, hvilka först då göra sig rätt gällande, när de äro grundade på en sann gudsfruktan, kunna dock frestelserna öfvervinnas. Den soldat, som på sådant sätt kan besegra sig själf är också bäst rustad till strid mot yttre fiender, ty lifvet i krig och framför allt striden fordra stark och uppöfvad *viljekraft*. Den bästa människan är ofta den bästa soldaten.

23. Goda seder utesluta ej det friska lefnadsmod, som är oskiljaktigt från en käck och duktig soldat. Krigarlifvet i skog och mark och de dagliga kroppsöfningarna upplifva sinnet och komma soldaten att glömma de vedermödor, som under fältförhållanden ej kunna undvikas.Karl XII kan tjäna såsom förebild för hvarje svensk krigsman. Med ett mod, som *aldrig* sviktade, förenade han strängt sedligt allvar, stark viljekraft och en ovanlig förmåga af självbehärskning. Han stred för hvad han ansåg rätt, och hans rättsuppfattning grundade sig på en oskrymtad gudsfruktan. Han försmådde bruket af starka drycker och nöjde sig under fälttågen med den enklaste kost. Härigenom bevarade han sin kropp sund, och han underhöll genom härdande ridter och andra idrottsöfningar en spänstighet i sinne och lemmar, som gjorde det möjligt för honom att äfven under otroligt pröfvande ansträngningar vara ett föredöme för sina krigare, hög som låg.

Karl XII.

Kamratskap.

24. Under gemensam vapentjänst knytas vänskapsbanden fasta. Äro kamraterna trofasta vänner, blir det för alla lättare att sida vid sida hjälpa hvarandra framåt såväl under de dagliga öfningarna som under fältlifvets besvärligheter och i striden.

Godt kamratskap är framför allt nödvändigt inom regementet. Regementet bildar den stora militära familj, inom hvilken ynglingen uppfostras till soldat. Regementets anseende är också hans. Därför skall enhvar hedra sitt regementes uniform och hålla dess minnen i ära.I det blodiga slaget vid Oravais, där Finlands öde afgjordes, kämpade på den svenska sidan två soldater, Stolt och Djärf, som tjänade vid samma kompani och städse varit goda kamrater.

Under slagets gång hade på ett ställe vänner och fiender blifvit blandade om hvarandra; på den svenska sidan var ammunitionen bortskjuten. En ung officer tog då ledningen och förde en afdelning till anfall mot de alltjämt skjutande ryssarna. Det blef strid man emot man med bajonetten. Stolt och Djärf hade skilts åt under försöket att genombryta ryssarnas leder. Djärf höll på med att hjälpa sin gamle bataljonschef och dennes adjutant, hvilka ryssarna sökte tillfångataga. Då samlade Stolt några kamrater, gjorde med dessa ett våldsamt anfall mot ryssarna, befriade de hårdt ansatta officerarna samt Djärf och underlättade för sina öfriga kamrater den förtviflade genombrytningen.

*

I Danmarks krig år 1864 mot de förenade preussarna och österrikarna deltogo frivilligt ett sextiotal svenska officerare samt åtskilliga underofficerare och andra frivilliga. Den 18. april måste den del af danska hären, som under 10 veckor belägrats inom förskansningarna vid Dybböl, efter tappert försvar lämna sin ställning och öfvergå till den närbelägna ön Als.

Under denna reträtt fick underlöjtnanten vid Andra lifgrenadjärregementet Nordenfalk munnen genomskjuten af en gevärskula. Han föll framstupa och slog därvid hufvudet mot en sten, så att han afsvimmade. Återkommen till medvetande försökte han resa sig och blef då ytterligare utsatt för eld från en preussisk afdelning, som var hack i häl efter danskarna. Han föll åter i vanmakt och vaknade först vid att någon trampade på honom. Det var en dansk soldat, tillhörande en vikande pluton. I detsamma fick Nordenfalk se sin kamrat underlöjtnant Key vid Första lifgrenadjärregementet och ropade hans namn. Key vände sig om och igenkände Nordenfalks sabel, som denne stött ned i marken bredvid sig. Utan att tänka på egen fara stannade Key trots kulregnet, fick upp den sårade kamraten och lyckades med honom upphinna sina vapenbröder.25. Den, som haft ett godt hem och fått en god uppfostran, bör taga hand om mindre lyckligt lottade kamrater, som kommit från hem, där de kanske lärt sig en mängd olater. Är något orätt eller vanhederligt på färde, är det soldatens plikt att söka afstyra det och göra anmälan därom till befälet. Om alla goda krafter inom en afdelning samverka för att upprätthålla dess anseende, behöfver befälet sällan ingripa med bestraffningar.

26. Har soldaten svårigheter af personlig art, som han ej vill yppa för sina sidoordnade kamrater eller som dessa ej kunna afhjälpa, bör han vända sig till någon af sina närmaste befälhafvare eller till kompanichefen. Dessa förmän hysa välvilja för soldaten, och han bör för dem hafva fullt förtroende.

27. Mellan arméns och marinens personal samt mellan soldater af olika regementen måste ett godt förhållande råda. Alla delar af krigsmakten äfvensom de särskilda truppslagen äro sinsemellan lika goda, lika nödvändiga, fastän deras uppgifter äro olikartade.

Höfviskt uppträdande.

28. Soldaten skall i sitt uppträdande visa hvarje öfverordnad uppmärksamhet, heder och aktning. Närhelst han ser sig kunna vara öfverordnad till någon hjälp, skall han skyndsamt erbjuda den, såsom t. e. för att öppna eller stänga dörr, biträda vid kappas af- och påtagande, osv.Soldaten är skyldig att lämna förman sådan *tillfällig handräckning*, som denne under tjänstgöring kan behöfva.

29. **Soldaten skall såväl i som utom tjänsten uppträda så, att den uniform, han bär, vinner aktning hos alla.**

30. Mellan militären och den civila befolkningen är godt samförstånd nödvändigt. *Svenska hären är en del af svenska folket.*

31. Soldaten skall genom noggrant aktgifvande på sig själf söka tillägna sig god *militär hållning* samt bibehålla denna äfven under permission och tjänstledighet.

Ett raskt och hurtigt uppträdande, en sträckt och på samma gång naturlig kroppsställning samt en vårdad klädsel

bidraga att gifva soldaten ett tilltalande utseende, då däremot klumpiga rörelser, en slapp hållning, händernas hållande i byxfickorna, o. d. ej är förenligt med en god militär hållning.

Var höflig mot hvarje människa utan hänsyn till person och uppmärksam isynnerhet gentemot äldre.

Iakttag alltid snygghet och ordentlighet. Uppträd städadt på gator och vägar. Undvik råa uttryck, oanständiga visor, svordomar och skymford.

Spel om penningar eller penningars värde är förbjudet.

32. Om den allmänna ordningen störes, bör hvarje krigsman söka bidraga till dess återupprättande. Den, som sätter sig upp emot ordningsmakten, visar sig icke värd att själf åtnjuta dess skydd till lif och egendom.

* KAP. III. Sveriges försvarskrafter m. m.

Sveriges krigsmakt består af armén samt ma- 33 rinen (flottan och kustartilleriet).

Till stöd för det rörliga försvaret finnas fästningar,, hvilka hafva särskilda besättningstrupper.

Kustfästning.

Armén är sammansatt af följande truppslag: 34 infanteri, kavalleri, artilleri, ingenjörtrupper och träng.

Infanteriet (fotfolket) består af 28 regementen, af hvilka de flesta bära namn efter de landskap, inom hvilka de uppsättas. Infanteriregemente på krigsfot indelas i regeln i 3 bataljoner om 4 kompanier om 3 plutoner om 2 troppar om 2 halftroppar.

19Infanteriregemente på krigsfot.

k fig. äro ej upptagna de till regements- och bataljonschefernas förfogande ställda beridna ordon-

nanserna och velocipedordonnanserna.Kap. III. Sveriges försvarskrafter m. m.

Ryttare i fältutrustning.

Kavalleriet (rytteriet) består af 2 större och 6 mindre regementen. De två större regementena bilda i krig en kavallerifördelning. De till kavallerifördelningen icke hörande kavalleriregementena indelas på krigsfot i regeln i 4 skvadroner.

Artilleriet består af fältartilleri, positionsartilleri och fästningsartilleri.

21Kap. III. Sveriges försvarskrafter m. m.

Fältartilleriet, hvars kanoner äro tillräckligt lätta för att kunna följa och understödja in-

Batteri.

Anspänd kanon.

fanteriet i nästan allt slags mark, är deladt på 6 regementen samt en mindre styrka på Gottland. Ett fältartilleriregemente på krigsfot indelas i 3 divisioner om 3 batterier om 4 kanoner jämte ammunitionsvagnar m. m.

Positionsartilleriet, 1 regemente och en mindre styrka på Gottland, har gröfre och tyngre

22Kap. III. Sveriges försvarskrafter m. m.

Kulspruta.

pjäser än fältartilleriet samt kan vanligen endast å vägarna göra längre förflyttningar. I positionsartilleriregementet ingår dessutom kulsprutor.

23

Positionsartilleri.Kap. III. Sveriges försvarskrafter m. m.

Förplägnadskolonn, tillhörande trängen.

Fästningsartilleriet är fördeladt på de båda landfästningarna, Boden och Karlsborg. Dess

pjäser äro stora och tunga samt stå vanligen uppställda å fästningarnas vallar eller i pansartorn, nedsprängda uti berget.

Sjukvårdstrupp, tillhörande trängen.

Ingenjörtrupperna delas i fältingenjörtrupper, fästningsingenjörtrupper och fälttelegraftrupper.

Fältingenj örtrupperna utföra bro- och vägarbeten, förstörings- och förstärkningsarbeten m. m. vid armén.

Fästningsingenj örtrupperna utföra förstärkningsarbeten m. m. å fästningarna.

Fälttelegraf trupperna anordna telegraflinjer och telefonförbindelser i krig.

Trängen ombesörjer såväl forsling af lifsmedel och andra förnödenheter som sjukvård i krig.

Hären indelas i fred i 6 arméfördelningar samt 85 Bodens trupper och Gottlands trupper (jfr sid. 158).

Arméfördelning i krig.

Hvarje arméfördelning sammansättes i krig af alla truppslag.

Flottan har till uppgift att söka hindra fient- 36 liga landstigningar och brandskattningar å Sveriges kuster samt att skydda sjöhandeln m. m.

1. klassens pansarbåt.

Inom flottan förekomma följande slag af nyare strids-fartyg:

1. klassens pansarbåtar, pansarkryssare, torpedkryssare, jagare, torpedbåtar och undervattensbåtar.

Flottan äger äfven flera äldre fartygsslag, af hvilka 2. och 3. klassens pansarbåtar ännn äro stridsdugliga.

Hufvudvapnet å pansarbåtarna och kryssarna är artilleriet, å jagarna, torpedbåtarna och undervattensbåtarna torpeden.

Det gröfre artilleriet skyddas inom vridbara pansartorn eller uti kasemattqr (pansarrum), det lättare bakom sköldar.

Torpederna, hvilka utskjutas ur torpedtuber, belägna öfver eller under vattenytan, äro själfgående undervattensprojektiler innehållande en kraftig sprängladdning.

De viktigaste fartygsdelarna å pansarbåtarna och kryssarna äro skyddade af pansar.

Flottans fartyg äro fördelade antingen på kustflottan, som inom sig upptager de kraftigaste och snabbaste fartygen, eller på eskadrar, särskildt afsedda att försvara vissa skärgårdar eller platser.

Jagare.

Torpedbåtar.

Kustartilleriet ingår i kustfästningarnas besättningstrupper.

Kustfästningarna, af hvilka de viktigaste äro Vaxholm och Oskar-Fredriksborg, Karlskrona och Älfsborg, utgöra

skydd för flottans stödjepunkter. De vattenvägar, hvilka behärskas af kustfästningarnas artilleri, skyddas i allmänhet äfven af torpedbatterier eller af minor, hvarmed förstås under vattenytan förankrade eller på bottnen hvilande sprängladdningar, hvilka vanligen på elektrisk väg bringas till explosion.

Arméns personal1 utgöres af värnpliktiga och 87 fast anställda. De förra inträda i armén på grund af värnpliktslagens bestämmelser, de sistnämnda anskaffas på frivillighetens väg samt utgöras till största delen af befäl och för utbildning till befäl afsedda meniga.

De värnpliktiga tillföras armén enligt följande 38 grunder.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller 21 år, till och med det, under hvilket han fyller 40 år.

Värnplikten fullgöres i ~beväringen och landstormen. Beväringen delas i 1. och 2. uppbådet. Tjänstetiden är 8 år i 1. och därefter 4 år i 2. uppbådet. Under den tid — i regeln 8 år —, värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör han landstormen.

Den, som innehaft fast anställning vid hären eller dess reserv under sammanlagdt minst 2 år, äfvensom den, hvilken minst 2 år varit inskrifven såsom studerande vid universitet eller annan statens högskola, tillhör under hela sin tjänstetid i beväringen dess 1. uppbåd.

Detsamma gäller ock den, som innehaft fast anställning vid hären eller dess reserv under kortare tid än 2 år, såframt han undergått rekrytutbildning samt deltagit i 2 repetitionsöfningar.

1 Af denna personal äro de flesta krigsmän, ock till dessa räknas äfven spelet. Förutom krigsmännen finnas vid armén anställda civilmilitära personer.

Under den tid, då de till 1. eller 2. uppbådet hörande värnpliktiga icke äro inkallade till tjänstgöring, äro de skyldiga att undergå mönstring, anmäla sin adress vid resor och flyttningar m. m. enligt de närmare bestämmelser, som återfinnas i den hvarje värnpliktig tilldelade inskrifnings-bolcen.1 Detta gäller äfven värnpliktiga, som varit fast anställda. Sådana värnpliktiga äro äfven skyldiga att deltaga i repetitionsöfning med sin årsklass, såvidt de ej före anställningen fullgjort hela sin värnpliktstjänstgöring.

80 Värnpliktig är skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid det antal dagar, som angifves i tabellen å sid. 31.

Ke kry tutbildn ingen afser att hos soldaten dels framkalla de egenskaper, som äro nödvändiga för kriget, såsom krigslydnad, ordnings-anda och uthållighet, dels att grundlägga hans färdighet i skjutning, fälttjänst och strid. Hvarje öfningsgren har sitt särskildta syfte. Gymnastiken t. e. härdar och utvecklar kroppen; öf-ningarna i hälsning skärpa hans uppmärksamhet samt vänja honom att iakttaga god hållning; marschöfningarna stärka hans fötter och ben.

Repetitionsöfningarna utföras under förhållanden, som i möjligaste mån likna kriget, och afse att utveckla och befästa soldatens krigsduglighet.

1 Soldaten skall hafva kunskap om innehållet i följande delar af inskrifningsboken: mom. 3, 5, 11, 12, 22, 28, 29, 31, 32, 36, 37, 42, 43 och 45 (1. och 3. st.) samt > Minneslista etc.» (utom mom. 3 c, 8, 9 och 10).

Infanteriet, yositionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen . . .

Kavalleriet, fältartilleriet, fältingenjör- och fälttelegraftrupperna ....

Därest han är inskrifven 1908 eller därefter1

Första tjänstgöring [-(rekrytskola)

Repetitions-(regements-)-] {+(rekryt- skola)

Repetitions- (regements-)+} öfning

1. 2. 2. ! 3. 4. året året , året året , året

dagar.

150

281

30 30 30 42 42 _

2402

365!

1 Under ären 190G och 1907 inskrifna underdriga, hvilka först 1908 eller senare uppnå värnpliktsåldern, äro skyldiga att tjänstgöra lika lång tid, som de först 1908 eller därefter inskrifna.

ü Vissa nf de värnpliktiga, som uttagits till trünyen, samt de, hvilka uttagits till särskild befattning (icke vapenföra), äfvensom värnpliktiga från fastlandet, hvilka utbildas vid Gottlands infanteriregemente, må dock, på sätt Konungen förordnar, fullgöra tjänstgöringen i en följd

Likaledes må värnpliktig, som aflagt medicine kandidatexamen och omedelbart därefter fullgjort viss sjukhustjänstgöring, äfvensom värnpliktig, hvilken aflagt tandläkarexamen, på sätt Konungen förordnar, fullgöra 2 eller flera repetitionsöfuingar i en följd.

Den värnpliktiges tjänstgöringstid utgör:

Tillsammans

Till reservunderbefäl, reservspel, signalister och fackmän (sjukbärare, hästskötare, befälskockar, skrifbiträden, osv.) utbildas under öfningarna vissa härför särskildt lämpliga värnpliktiga.

Såsom militär arbet are användas vissa icke vapenföra värnpliktiga.

40 De fast anställda meniga utgöras af volontärer. Efter genomgången rekrytutbildning erhålla de i regeln underbefäls- (korpral- och underofficers-) utbildning.

Volontärerna antagas på grund af frivilligt aftal vid 18—24 års ålder för en tid af 2—4 år.

Musikvolontärer kunna antagas vid tidigare ålder.

Värnpliktiga hafva företräde vid antagande till volontär. Om de antagas under beväringsrekryt-skolan, äfvensom i vissa andra fall, kunna de anställas för kortare tid än 2 år.

Värnpliktig, som tager anställning såsom volontär, vinner därigenom högre aflöning. Dessutom får han under korprals- och underofficers-utbildningen god undervisning i allmännyttiga ämnen, hvarigenom han efter slutad fast anställning vanligen har lättare att finna sin utkomst. Befordras han till underbefäl, erhåller han högre aflöning i hvarje grad.

41 Med mobilisering förstås, att rikets stridskrafter sättas på krigsfot. Mobiliseringen innebär en omhvälfning af de fredliga förhållandena. De värnpliktiga, dvs. den stora massan af landets vapenföra befolkning, kallas under vapen i den

utsträckning, som erfordras för att uppbringa fredstruppförbanden till fältstyrka äfvensom för att tillgodose andra försvarsändamål, bilda land-stormsafdelningar m. m. Af militärarbetare bildas dessutom särskilda arbetsafdelningar. Vidare tagas järnvägar och telegraflinjer till stor utsträckning i anspråk för militära behof. Mobiliseringen medför, att handel och näringar blifva försvårade och penningtillgången knapp. Hela folket

ryckes hastigt från de alldagliga förhållandena för att ställas inför krigets pröfningar.

Inkallelse till krigstjänstgöring sker vid mo- 42 bilisering genom allmänna kungörelser1, som anslås inom hvarje kommun, samt i vissa fall genom skriftlig befallning. Dessutom användes ringning i kyrkklockorna osv. De inkallade skola antingen inställa sig vid en samlingsplats, hvarifrån de samfälldt, i regeln medelst järnvägstransport, begifva sig till utrustningsorterna, eller ock inkallas de omedelbart till dessa orter. Å utrustningsorterna bekládas, beväpnas och utrustas de inkallade, hvarefter truppförbanden ordnas för sin verksamhet i kriget.

1 De värnpliktiga få under rekrytskolan taga kännedom om sådana kungörelsers utseende och innehåll.

 KAP. IV.

Marscher och järnvägstransporter.

43 Förflyttning af trupper sker vanligen genom fotmarsch eller järnvägstransport.

Undantagsvis förekommer också förflyttning genom sjötransport eller med åkdon. Soldaten följer därvid de anvisningar, som af befälet lämnas för hvarje särskildt fall.

Marscher.

44 I krig förekomma snart sagdt dagligen marscher af växlande längd. Marschdagarna äro vida flera än strids- och rastdagarna. Dagsmarschens vanliga längd uppgår till 2—3 mil. Stundom är det dock nödvändigt att marschera 4—5 mil om dagen eller att genom dag och natt tillryggalägga ännu längre vägsträckor. Krigets utgång beror i väsentlig mån af truppens marschduglighet; den trupp, som kan marschera hastigast och längst utan många efterliggare, har ofta de största utsikterna till framgång.

43 Marschvana vinnes under utbildningstiden genom marschöfningar. Efter dess slut kan den bibehållas genom lämpliga idrottsöfningar.

46 Förutom marschvana hos truppen fordras vid all marsch, att soldaterna veta iakttaga sträng

marschdisciplin, noggrant sköta fötter och fotbeklädnad samt äta och dricka med måtta och ur-skillning.

Sträng marschdisciplin är bästa medlet att 47 underlätta marschen.

Soldaten skall under marsch bibehålla sin plats i rote och led samt afståndet till framför gående; eljest uppstå stockningar samt ryckningar och slitningar i marschkolonnen, hvarigenom soldaterna i onödan ansträngas och tröttas.

Utan plutonchefens tillstånd får ingen lämna ledet. Sådant tillstånd bör sökas endast vid trängande behof, enär det oftast är svårt att åter upphinna afdelningen. Har soldaten fått tillstånd att lämna ledet och är han urståndsatt att fortsätta marschen, söker han hjälp vid närmaste sjukvårds-afdelning eller anmäler sig hos befälhafvaren för den polisvakt, som följer efter marschkolonnen. Vid rast eller annat lämpligt tillfälle söker han snarast möjligt återförena sig med sin afdelning.

Egenmäktiga förändringar i klädseln äro förbjudna.

Såväl före marschs anträdande och efter dess 48 slut som vid raster under marschen skall soldaten omsorgsfullt sköta sina fötter 1 samt efterse, att fotbeklädnaden är i godt skick.2

Soldaten skall under marsch iakttaga måttlighet 49 i mat och dryck. Af synnerlig vikt är att *ind-

1 Se vidare kap. VIII.

2 Se vidare kap. X.

vika olämpliga födoämnen samt omättlig och häftig vattendrickning.1

Under rast vidtager soldaten erforderliga rättelser i fråga om klädseln och packningen. Utan tillstånd af plutonchefen får soldaten icke lämna rastställets eller gå in uti bredvidliggande hus. Är soldaten fordonsbefälhafvare, tillser han vid rast, att under hans befäl varande fordon i regeln hålla å vänstra sidan af vägen, lämnande så stor del af vägbanan som möjligt fri. Hästarnas selning och skoning tillses, likaså fordonen.

Vattenhämtning under raster sker i regeln genom särskildt kommenderade vattenhämtare. Öfrigt manskap får i så fall, till undvikande af trängsel, oordning och vattnets förorenande, ej hämta vatten. Att dricka ur landsvägsdiken, vattengölar och dylikt kan medföra sjukdom och är förbjudet. Soldaten bör vara angelägen om att alltid hafva sin dricksüaska fylld med kallt kaffe, te eller vatten.

52 -Vid öfvergång af krigsbro, fältbro eller andra broar af svagare byggnad får marschen ej ske i takt.

Under nattmarscher får soldaten vid kortare rast eller halt icke sätta eller lägga sig ned.

Nattmarsch i fiendens omedelbara närhet skall ske under största möjliga tystnad. Takt hålles

1 Se vidare kap. VIII.

ej å hård eller frusen väg. Rökning samt allt användande af ljus, lyktor, tändstickor och dylikt är förbjudet, såvidt ej befälet därtill lämnat tillstånd.

Soldat, som är fordonsbefälhafvare eller eljest 54 är beordrad att gående åtfölja trängfordon, får icke sätta sig på eller hänga sig fast vid något af fordonen, ej heller därpå lägga geväret. Packningen må med kompanichefens eller trängbefäl-hafvarens tillstånd läggas å något af fordonen.

Järnvägstransporter.

Medelst enskild färd å järnväg skola vid mo- 55

bilisering de inkallade, där så ske kan, begifva sig till de orter, dit de beordrats inställa sig (samlingsplats eller utrustningsort). Härvid behöfver järnvägsbiljett icke lösas, om den inkallade är klädd i uniform eller för föreståndaren å afgångsstationen för afstämpling uppvisar inkallelseorder, inskrifningsbok eller annan handling, som styrker, att han innehar fast anställning vid krigsmakten eller är till tjänstgöring inkallad värnpliktig.

De inkallade böra iakttaga: att företrädesvis begagna persontåg, blandadt tåg eller godståg och endast i nödfall samt vid mycket långa färder snälltåg;

att inställa sig vid afgångsstationen minst en till två timmar före tågets afgångstid samt

att icke äfventyra framkomst i rätt tid genom att välja sista användbara täglägenhet.

Fördelaktigt är, om en eller två dagars lifsmedel kunna vid inkallelsen medföras.

Till vissa stationer och bantåg kommenderas vid mobilisering särskildt befäl för att upprätthålla ordningen, och skola dess anvisningar åt-lydas af de inkallade.

Då enskild soldat i fredstid skall begagna järnväg i och för tjänsten eller nnder tjänstledighet, erhåller han i regeln af kompanichefen (kommenderingsbefälhafvaren) en »rekvisition å truppbiljett*. Vid rekvisitionens aflämnande å den station, hvarifrån resan skall anträdas, erhåller han biljett mot det för trupptransport bestämda lägre priset.

Då truppbiljett användes, skall soldaten vara iklädd uniform, såvidt ej den, som utfärdat rekvisitionen, på densamma antecknat, att den färdande är förhindrad att under resan bära uniform.

56 Järnvägstransporter i trupp förekomma hufvudsakligen i början af ett fälttåg och äro då vanligen af sådan

omfattning, att fredstrafiken måste inställas eller inskränkas. För att icke farliga trafikrubbningar skola uppstå, är det af yttersta vikt, att all i- och urlastning af trupp sker med ordning och snabbhet samt att tiden för uppehåll å stationerna ej genom truppens förvållande öfver-skrides.

57 För transport å järnväg indelas manskapet i vagnafdelningar af en styrka motsvarande det antal man, som hvarje vagn rymmer. Ett underbefäl eller en menig beordras till befälhafvare i hvarje manskapsvagn eller afskild afdelning af sådan(kupé).

Sedan vagnafdelningarna, formerade på tvenne led, blifvit förda till vagnarna och gjort halt midt framför dem, aftagas packningarna. I hvarje vagn (kupé) instiga först två till fyra man, som skyndsamt mottaga samtliga packningar och ordna dem under bänkarna och på hyllorna, hvarvid de främsta männens packningar läggas längst in osv. Därefter fö]ja de öfriga, hvarvid de främsta intaga de innersta platserna och så uiidan för undan. Yagnbefälhafvaren instiger sist. Gevären anbringas i gevärsställen, där sådana finnas. Eljest nedsättas de mellan fötterna med kolf-varna mot golfvet. Vid längre transporter ma gevären nedläggas enligt anvisningar af befälet. Under bantågs gång är det förbjudet: 58

att öppna vagnsdörrarna; att sträcka sig utanför vagnarna; att gå från en vagn till en annan; att föra oljud eller eljest, utom vid olyckshändelser eller behof af hastig hjälp, ropa eller gifva signaler till järnvägsbetjäningen samt

att röka tobak eller ovarsamt umgås med eld i vagnar, uti hvilka hö, halm eller andra lätt antändliga ämnen finnas.

Förplägnaden under längre järnvägsfärder sker dels genom medförd torrskaffning, dels å särskilda måltidsstationer.

Vid stationerna liksom för öfrigt under transporten skall truppen förhålla sig tyst och stilla. Meddelas tillstånd att lämna vagnarna, sker ur-stigningen i mån som järnvägsbetjäningen öppnar

dörrarna. Gevär och packningar kvarlämnas i vagnarna, de förra nedlagda på bänkarna, om gevärsställ ej finnas. Att ställa gevären i närheten af dörröppningarna är förbjudet.

Enhvar, som stiger ur, skall vara ordentligt klädd samt taga reda på numret å den vagn, hvari han åker, för att kunna skyndsamt återtaga sin plats.

Ingen får utan särskildt tillstånd lämna stationsområdet.

Förflyttning inom stationsområdet längs ett spår emellan dess skenor äfvensom stillastående i ett spår skall undvikas.

59 Å anbefalld tid före ankomsten till urlastnings-stationen skall manskapet göra sig redo att lämna tåget. Klädseln och utrustningen ordnas, så att urstigningen kan försiggå med ordning och utan onödigt uppehåll.

Urstigningen sker i regeln i omvänd ordning mot hvad vid instigningen ägde rum. Efter urstigningen påtagas hastigt packningarna.

60 Å större stationer finnas särskilda stationskommendanter (officerare). Deras anvisningar skola efterkommas af hvarje soldat, som enskildt eller i trupp färdas å järnväg. I öfrigt ställer sig soldaten till efterrättelse de föreskrifter, som dels äro uppslagna på väggarna i vagnarna, dels meddelas af befälet, järnvägstjänstemännen eller af de från trupptågens polisvakt utsatta posterna.

Förläggning.

I krig förläggas trupperna i kvarter eller bivack. 61 Med kvarter förstås förläggning under tak. Bivack är förläggning under bar himmel med eller utan skyddstält.

»

Vinterbivack: Tälthydda.

Då endast en del af truppen kan förläggas under tak, medan återstoden bivackerar, uppstår kvarterbivack. I larmkvarter sker förläggningen truppförbandsvis, truppen påklädd med den personliga fältutrustningen hos sig, befälet tillsammans med vederbörligt truppförband, hästarna selade (sadlade). Vid långvarig förläggning på ett ställe förvandlas bivackerna till läger genom uppförande af större tält, hyddor eller baracker.

Under den kalla årstiden skyddas folk och hästar bättre mot kylan uti väl inredda vinter-bivacker än uti lador och lider, hvilka alltid äro dragiga och ej genom eldar kunna uppvärmas.

62 Vid all förläggning skall ordning, snygghet och renlighet iakttagas. Kokning, tvätt och bad-

Yinterbivack: Eldstad i tälthydda.

ning få endast ske på för ändamålet anvisade platser. Allt orenande på andra ställen än på latrinplatserna eller särskildt anvisade afträden är förbjudet. Matrester, pappersaffall, förbrukade rengöringsmedel o. d. få icke utströs å marken, utan skola kastas å därtill anvisade platser. Lägerhalm skall ofta vändas och vädras. Märkes ohyra, anmäles detta genast till befälet. Innan uppbrott sker frän förläggningsplats, skall denna vara väl rengjord.

Genom bristande renlighet å trnppförläggningsplatser uppstå lätt smittosamma sjukdomar, såsom rödsot, difteri och nervfeber, hvilka kräfva långt flera offer än de blodigaste strider.

Nying.

Eldar få endast tändas med särskild tillåtelse och å anvisade platser. De få aldrig lämnas utan tillsyn, isynnerhet om halm eller andra lätt an-tändbara ämnen finnes i närheten, och skola vara släckta före uppbrottet från förläggningsplats. Soldaten skall vid all förläggning handskas försiktigt med ljus och eld.

Soldaten får ej utan tillstånd lämna anvisadt 68 förläggningsområde.

Han skall vid all förläggning inrätta sig så, att han är beredd att hastigt bryta npp. I fiendens omedelbara närhet skall han hvarje kväll, innan han går till hvila, packa ränseln (jpersedel-påsen) och lägga vapen och persedlar i ordning, så att han i händelse af alarmering ögonblickligen kan rycka ut, äfven i mörker.

Alarmering sker antingen genom signalen »larm» eller genom s. k. tyst alarmering, då uppbrott sker under största möjliga tystnad för att ej väcka fiendens uppmärksamhet.

Vid alarmering inställer sig soldaten, ordentligt klädd och med full utrustning, skyndsamt å kompaniets uppställningsplats. Intränger fienden öfverraskande i förläggningsort, sluta sig soldaterna tillsammans kring närmaste befäl och försvara densamma medelst eldgifning eller med bajonetterna.

64 Yid förläggning i kvarter skall soldaten vara höflig mot värden och hans husfolk, akta deras egendomsrätt och i hvad på honom ankommer söka för dem lätta inkvarteringsbördan. Frukt, potatis och dylikt får soldaten sålunda icke egenmäktigt tillägna sig, ej heller lägerhalm och bränsle. Befälet meddelar honom, hvad han af kvartervärden äger rätt att fordra, och med hvad honom således anvisas skall han vara nöjd. Får han på begäran något därutöfver, skall det kontant betalas.

Anser soldaten sig icke få hvad honom tillkommer eller hafva anledning till klagomål, får han aldrig, vid strängt ansvar, själf söka göra sin rätt gällande, utan skall han göra anmälan hos sitt befäl.

Det är af stor vikt, att lifsmedlen tillredas 65 med vana och omsorg. Anvisningar och föreskrifter härutinnan

meddelas i Andra afdelningen.

45 KAP. VI.

Spaning och skydd under marsch och förläggning.

I tid vunnen kunskap om fiendens styrka och förehafvanden är ett väsentligt villkor för framgång i krig. Af vikt är äfven att dölja egna åtgärder för fienden och hindra honom att vinna inblick uti desamma.

Kunskapandet eller spaningen åligger i främsta rummet kavalleriet, isynnerhet på långt afstånd från fienden.

Under fransk-tyska kriget 1870—71 trängde de tyska kavalleripatrullerna oförskräckt miltals framför de öfriga trupperna och underrättade dem i god tid, hvar de vikande fransmännen funnos, på samma gång som de större kavallerl-afdelningarna hindrade dessa att taga reda på tyskarnas rörelser. Härigenom sattes de tyska härförarna i stånd att tvinga fransmännen till strid under för dem ogynnsamma förhållanden, hvilket i ej ringa mån bidrog till tyskarnas slutliga seger.

I den mån som man kommer fienden nära, måste äfven infanteriet utföra spaning, och då kavalleri saknas eller ej kan komma fram, öfvertager infanteriet all spaningstjänst. Spaningen utföres hufvudsakligast genom smärre afdelningar, patruller. En snabb, dödsföraktande och fintlig patrull är ovärderlig genom de stora tjänster, den kan göra.

Under marsch och förläggning måste trupperna 67 beredas skydd för att ej blifva af fienden oroade eller öfverfallna.

Under kriget med Ryssland 1789 hade ryssarna vid ett tillfälle lägrat sig vid Parkumäki by, ett par mil från staden Nyslott i Finland. På svenska sidan hade en styrka, bestående af några infanteriregementen samt kavalleri och artilleri, fått i uppdrag att anfalla fienden. En del af de anfallande trupperna skulle om möjligt öfverrumpla ryska lägret från dettas ryggsida, medan samtidigt andra truppafdelningar anföllo från motsatt håll.

Ryssarna hade försummat att framskjuta någon bevakning i sin ryggsida. Och då posterna vid själfva lägret upptäckte fienden, som visade sig kl. 4 på morgonen, var det för sent att ordna infanteriet till strid. Björneborgs regemente stormade fram och intog såväl byn som lägret därbredvid, ryska artilleriet togs med bajonetten, hästarna nedskötoà — öfverrump-lingen hade fullständigt lyckats, och segern var vunnen, innan den andra anfallande kolonnen ens hunnit fram.

Skyddet åstadkommes genom att åt fienden till utsända särskilda bevakningsafdelningar, hvilka i tid skola varsko bakomvarande trupper, när fara är å färde, och söka hindra eller fördröja fiendens framträngande. Hvarje sådan afdelning skyddar sig i sin ordning genom ännu mindre afdelningar. Så t. e. skyddas ofta ett regemente af en bataljon, en bataljon af ett kompani osv.

Vid en truppstyrka, som marscherar mot fienden, 68 utgöras de främsta bevakningsafdelningarna af kavalleri, som spanar långt i förväg äfvensom åt sidorna och genom sin snabbhet kan i tid varsko om fienden.1

1 Saknas kavalleri eller kan det på grund af markens beskaffenhet, djup snö eller dylikt ej användas för spaningstjänsten, måste dess verksamhet öfvertygas af infanteri, helst å velocipeder, fordon, skidor eller dylikt.

Därefter komma infanteriafdelningar och främst bland dem det s. k. förtruppskompaniet.

Förtruppskompani.

Vid marsch från fienden gå motsvarande be-vakningsafdelningar i omvänd ordning efter den styrka, som skall skyddas, och benämnas efter-truppskompani med spets och efterpatrull.

69 Vid förläggning skyddas trupperna vanligen af större eller mindre infanteriafdelningar, som benämnas förposter och förses med smärre kavalleristyrkor till hjälp vid spaningen. De kompanier, som befinna sig närmast

fienden, kallas förpostkompanier.

Infanteriet och kavalleriet skola under spanings- 70 och bevakningstjänsten samverka och understödja hvarandra. Infanteriet hj älper kavalleriet att komma fram genom att undandrifva dess motståndare. Kavalleriet är infanteriet behjälpligt att öfverbringa rapporter och meddelanden. Infanteriet söker, då tillfäll^ därtill gifves, upplysningar om fienden af kavalleriet.

Förpostkompani.

Hvarje post och patrullkarl skall vara klart 71 medveten om, att han i sin mån är ansvarig för mångas trygghet och lif. Omsorgen om egen säkerhet får ej förleda honom till glömska af att hans främsta uppgift är att skydda andra. På

skärpan af hans syn och hörsel kan mycket bero. Hans raskhet och fintlighet kan bringa räddning ur en hotande fara, hans försumlighet kan vålla nederlag och fördärf.

Under kriget mellan fransmän och preussare vintern 1814 skyddades en fransk truppstyrka, som var inkvarterad i en by, af en fältvakt, som bland annat framsändt en enkel post. Vädret var kallt, och snön blåste posten rätt i ansiktet, hvarför han svepte in sig i sin kappa så väl som möjligt, men då han ändock frös, vände han slutligen, glömsk af sin plikt, ryggen åt vinden och — fienden.

Detta gjorde han dock icke ostraffadt, ty en preussisk trupp närmade sig plötsligen, utan att posten märkte det, förrän densamma var alldeles inpå honom. Han vände sig då om, slog upp kappan och drog fram sin pistol för att aflossa ett larmskott, men ett sabelhugg ändade dessförinnan hans lif.

Preussarna fortsatte därpå sin framryckning, öfverraskade den intet ondt anande fältvakten, som just åt frukost, samt nedhögg större delen däraf. Härmed var det dock ej slut, utan preussarna ryckte äfven in i byn och togo hela den inkvarterade styrkan till fånga.

72 Patrullkarl skall hafva sin uppmärksamhet riktad dels på patrullbefälhafvaren, dels åt fienden till eller, om honom så anvisats, åt sidan eller bakåt. Patrullkarl, som sändes bort från de öfriga för att spana i någon viss riktning, kallas spejare.

Karlarna i en patrull böra ej uppträda tätt bredvid hvarandra. De undgå lättare upptäckt ochbe-skjutning samt kunna undersöka ett större område, om de mellan sig hålla ett visst afstånd. Fram-ryckningen bör i allmänhet ske i ansatser, hvarvid patrullkarlarna å lämpliga punkter stanna för att speja och lyssna. Af vikt är att kunna iakttaga, följa och draga slutsatser af spår efter fienden. I

mörker och dimma måste man lita uteslutande på hörseln. Upptäckes fienden, gäller det i regeln att hastigt taga betäckning, göra sig beredd till eldgifning samt varsko kamraterna, hvilket helst bör ske genom tecken eller något öfverenskom-met ljud. Hvarje karl i en patrull är i sin mån ansvarig för det lyckliga fullgörandet af patrullens uppdrag.

Patrullkarl bär geväret på lämpligaste sätt.

Patrullkarl hälsar icke.

Stupar eller såras patrullbefälhafvare, öfver- 78 tages befälet öfver patrullen af den menige, som utsetts till hans ställföreträdare. Ofta blir en menig redan från början utsedd till patrullbefälhafvare.

För patrullers ledning gälla nedanstående anvisningar. Patrullbefälhafvaren, som i regeln bör meddela patrullkarlarna uppdraget, har i allmänhet minst en man hos sig eller i sin närhet. Öfriga patrullkarlar användas

alltefter förhållandena, t. e. för att undersöka terrängen på sidorna om patrullens marschriktning (marschväg), följa ett skogsbryn, en höjdkam eller dylikt, underhålla förbindelsen med den afdelning, som utsändt patrullen osv. Yid starkare patrull kunna en, två eller flera man sändas framför densamma.

Yid genomsökande af skogsmark eller annan oöfverskådlig terräng kan patrull uppträda på en linje med luckor mellan patrullkarlarna, dock i allmänhet ej större än att dessa kunna se och meddela sig med hvarandra. Yid genomsökande af by (större ort) böra i regeln minst två och två patrullkarlar gå tillsammans.

Patrull inlåter sig i regeln ej i strid, annat än då så för uppgiftens lösande är nödvändigt. Om en patrull passerar egen postlinje, hvilket bör ske vid någon af posterna, eller sammanträffar med annan patrull, skola om möjligt ömsesidiga meddelanden om fienden eller andra iakttagelser lämnas.

Att genom marschbevakning eller förbi ständig spaningspatrull passera inifrån och ut (åt den fientliga sidan) samt tvärtom tillåtes endast officerare, truppafdelningar, patruller och rapportkarlar, som med säkerhet igenkännas tillhöra egen armé.

Andra personer fasttagas och förhöras. Finnas de misstänkta, föras de till närmast bakomvarande bevakningsafdelning. Visiterpatrull förhåller sig gentemot in- och utpasserande liksom dubbelpost (se mom. 75).

Posts förnämsta skyldighet är att vara valtsam, att med öga och öra gifva akt på fienden äfvensom på allt, som kan antyda dennes närvaro (såsom signaler, skott, rök, dammoln, buller af fordon, vapenslammer och dylikt). Iakttages något sådant, lämnas i regeln rapport därom till befälhafvaren för den fältvakt, postering eller underbefälspost han tillhör. Post skall sträfva efter att se utan att blifva sedd, iakttaga allt utan att själf röja sin plats.

Af en dubbelposts båda män är den ene, förste mannen, befälhafvare och ansvarar för postens åtgöranden, den andre, andre mannen, är i regeln öfverbringare af rapporter till fältvakten. Dubbelpost står upprätt, om ej annan ställning anvisats honom vid utsättandet, och håller geväret i endera handen, underarmen eller med kolfven motmarken. Omrän-seln fått nedläggas, skall den i händelse af fara ofördröjligen påtagas. Dubbelpost verkställer icke hälsning och får ej af förmans närvaro låta störa sig uti fullgörandet af sina åligganden. Han besvarar förmans frågor utan att afbryta sin verksamhet. Endast rörande tjänsten och med låg röst få postens båda män meddela sig med hvarandra.

I mörker och dimma skall posten, om så an-befalles eller befinnes nödvändigt, patrullera längs postlinjen. Detta sker af båda männen turvis till närmaste post åt vänster.

Dubbelpost låter egen förpostchef\ egen förpost-ltompanichef samt till fältvakten hörande befäl, patrull, rapportkarl och aflösning, om de med säkerhet igenkännas, passera postlinjen. Alla andra, som vilja passera, hänvisas till mottagningspost.

Enhvar, som ej får passera postlinjen eller ej med säkerhet igenkännes, anropas af den man, som först varseblifver den kommande, med »halth och, sedan den anropade stannat, med »hvem där?»: vid dager på omkring 100 m. samt i mörker och dimma, såsnart han upptäckes. Vid anropet intager posten färdigställning.

Finner dubbelpost med säkerhet, att anropad har rätt att passera, ropar han »framåt/» och släpper honom genom postlinjen. I annat fall tillsäger eller anvisar posten den eller de anropade, under det att han med vänstra handen bibehåller geväret i färdigställning, genom tecken med högra handen att begifva sig till mottagningsposten. Anropad släppes icke ur sikte, förrän han anropats af närmaste post. Anropas patrull eller enskild soldat af post tillhörande svenska armén, skall han på postens anrop genast stanna samt uppgifva namn och ärende.

Stannar den, som anropas, icke på tredje ropet iihalth eller åtlyder han icke gifna föreskrifter (anvisningar), varder han nedskjuten.

Fientliga patruller eller spejare anropas icke. Synas de hafva upptäckt posten och komma inom säkert skotthåll, nedskjutas de. Posten intager därvid skyndsamt en dold skjutställning, som bör vara utsedd och ordnad på förhand.

För öfverlägsen anfallande fiende drager sig dubbelpost småningom under eldgifning tillbaka mot (utanför) fältvaktens närmaste flygel. Uppstår strid vid fältvakten, söker posten kvarstå för att trygga fältvakten mot öfverraskningar från det håll, där posten befinner sig, eller söker återförena sig med densamma. Grår fienden tillbaka, intager posten åter sin plats, om denna blifvit lämnad.

70 För gevärs- och utkiksposter gälla liknande föreskrifter som för dubbelpost. Gevärsposten anropar dock alla, utom egen förpostchef och förpostkompanichef samt personer tillhörande egen fältvakt, om han med säkerhet igenkänner dem. Fältvakt träder ej under gevär för att verkställa hälsning.

77 För tjänsten vid fältvakt1 gäller:

manskapet får endast på befälhafvaren befallning aftaga sina ränslar (ammunitionsgördeln aftages icke), får lägga sig på marken och behöfver ej resa sig upp, då öfverordnad ankommer, såframt det ej af honom tilltalas;

endast de, som af befälhafvaren erhållit särskildt tillstånd, få sofva;

1 För tjänsten vid postering och för därifrån utsatta posters verksamhet gälla enahanda bestämmelser som för fältvakt och dess poster.

högljudt tal, skratt och sång äro förbjudna; ingen får utan befallning eller tillstånd af befälhafvaren aflägsna sig mer än 20 steg från vaktstället.

Rapporter. Det är af yttersta vikt, att solda- 78 ten kan afgifva tydliga och riktiga rapporter öfver sina iakttagelser om fienden osv., att dessa inkomma i rätt tid, äfvensom att han riktigt kan återgifva en rapport eller befallning, som han får i uppdrag att öfverbringa. Såfort soldaten erhållit sådant muntligt meddelande, skall han utan särskild befallning upprepa detsamma.

Då rapport aflämnas, angifves först från hvilken post, patrull eller afdelning den sändes samt af gångsort och af gångstid. Därpå följer rapportens innehåll. Ort och tid för rapportens afgång behöfva ej angifvas af poster eller af för- och efterpatruller. Saknas klocka, söker rapportkarl bedöma och angifva den tid, han användt för rapportens framförande. Innehållet af en rapport angående fienden bör om möjligt omfatta: fiendens styrka och truppslag, platsen där fienden iakttagits eller hans marschriktning, samt huruvida fienden marscherar, intagit förläggning, rastar, förbereder uppbrott, utvecklar sig till strid osv.

Enär det alltid är af stor vikt att veta, hvilka fientliga trupper man har emot sig, skola poster, patruller, rapportkarlar osv., då tillfälle därtill erbjuder sig, tillvarataga och till befälet aflämna fallna fienders axelklaffar, kompanimärken eller andra uniformsdelar, genom, hvilka man kan få upplysning om hvilket regemente osv. de tillhört.

Fiendens styrka bör om möjligt angifvas genom dess utsträckning eller genom tiden för dess marsch förbi en viss punkt. Gräller det en skyttelinje, bör det angifvas, om den synes tät eller gles.

Soldat skall i rapport icke öfverdrifva hvad han iakttagit samt noga skilja mellan hvad han själf sett och hvad han trott sig se eller endast hört berättas. Den, som afgifver en rapport, är ansvarig för dess tillförlitlighet.

Det är icke alltid nödvändigt att rapportera allt, som en post eller patrull iakttager. Innan eller strax efter sedan man vunnit känning med fienden, är vanligen hvarje upplysning, äfven den minsta, af värde. Likaså då fienden uppträder, där man ej väntat finna honom, eller försvunnit från en plats, där man förut iakttagit honom. Ar man

fienden nära, är det ej af nöden att inrapportera hvarje liten patrull, men väl fientliga afdelningar och deras styrka.

Har soldat erhållit särskildt uppdrag (varit befälhafvare för patrull m. m.), skall han vid återkomsten anmäla sig hos befälhafvaren samt vara beredd att upprepa den befallning, han fick då han utsändes, och redogöra för uppdragets fullgörande.

Rapportkarl bär geväret på lämpligaste sätt.

79 För meddelanden under fälttjänsten användas, då så är ändamålsenligt, vissa tecken.

Sålunda angifves:

marsch åt visst håll — armen sträckes ut i motsvarande riktning;

halt — armen sträckes rätt upp;

försiktighet af nöden — handen föres mot marken;

fiende synlig — anläggning med geväret åt behörigt håll; och

allt klart — armen svänges några hvarf öfver hufvudet.

Om en patrull icke hinner att medelst rapport 80 i tid meddela bakomvarande afdelning, att fara hotar, skall han varsko densamma genom signalskott (flera skott hastigt efter hvarandra). Post skall likaledes skjuta signalskott, om han ej hinner i tid öfverbringa en viktig rapport, äfvensom om han öfverrumplas eller ser fienden framgå till anfall.

Huru en patrull kan taga sig fram samt lämna rapport under svåra förhållanden, visade en preussisk patrull, som utsändes under slaget vid Gravelotte år 1870.

Vid en landtgård hade en het strid uppstått mellan fransmännen, som öfverlägsna i antal besatt några framför gården liggande höjder jämte en skog, och preussarna, som utsatta för fiendens mördande eld kastat sig ned på marken vid foten af höjderna.

Plötsligen sågo preussarna i en skogsdunge till höger om sig trupper, men kunde ej urskilja, om de voro vänner eller fiender. För att skaffa upplysning härom utsändes en patrull af frivilliga, bestående af en befälhafvare och 2 man.

Dessa framryckte raskt till ett stenrös, som låg omkring 20 steg från dem, och stannade bakom detsamma för att se efter, huru de obemärkta skulle kunna komma längre. Ett litet dike förde i riktning mot skogsdungen, och längre fram syntes en liten grop, vid hvars kant en björnbärsbuske stod; först från sistnämnda ställe kunde man se in i skogsdungen, hvarför patrullen måste smyga sig dit. Detta var dock ingen lätt sak,

men patrullen hade fått sitt uppdrag, som den till hvilket pris som helst måste fullgöra.

Krypande i diket på händer och fötter den ene efter den andre begåfvo de sig i väg, lade sig efter en stund raklånga ned i diket dels för att, om fienden märkt att något rörde sig i diket, gifva honom tid att vända uppmärksamheten åt annat håll, dels för att hvila sig något, sprungo därefter raskt fram ett stycke, kastade sig därpå åter ned för att sedermera ånyo framrycka ett litet stycke. På detta sätt lyckades de uppnå björnbärsbusken. Här sågo de, att fransmännen besatt skogsdungen. Härom måste emellertid den preussiske bataljonschefen genast hafva rapport, men huru skulle detta ske? Att springa tillbaka skulle taga allt för lång tid, ty hvarje försummadt ögonblick kunde blifva ödesdigert för preussarna. Det återstod därför endast att genom signalskott underrätta bataljonschefen om fransmännens närvaro. Utan att bekymra sig om sitt eget farliga läge öppnade patrullen hastig eld mot skogsdungen. Snart visade det sig, att denna signal blifvit förstådd, ty preussiska trupper framryckte mot skogsdungen och lyckades drifva fransmännen ur densamma.

Järnkorset, den tyska arméns utmärkelsetecken för tapperhet, blef den belöning, hvarmed de tre patrullkarlarna hedrades för sitt djärfva, kloka och plikttrogna uppträdande.

81 För att hitta i skog och mark äfvensom för att i rapporter knnna tydligt och riktigt angifva en viss plats är det af vikt för hvarje soldat att knnna bestämma väderstreckens läge, hvarhelst han befinner sig.

Ar man försedd med karta, är det jämförelsevis lätt att hitta hvar som helst. Kartprof och förklaring på karttecknens betydelse återfinnas i Andra afdelningen.

Med kompass kan man noggrant bestämma väderstrecken.

Solens läge vid olika tider på dygnet.

Kl. 9 fm. Kl. 7 em.

Exempel på orientering efter solen.

Orientering med klocka.

Saknas karta och kompass, kan man finna väderstrecken med tillhjälp af klockan och solen.

Med tillhjälp af klockan och solen kan nordriktningen noggrannare bestämmas genom att hålla klockan så, att timvisaren pekar rätt mot solen. Riktningen norr—söder ligger då midt emellan timvisaren och siffran XII.

Polstjärnan.

Nattetid finner man lätt nordriktningen, om den i norr stående polstjärnan är synlig (jfr ofvanstående ritning).

Kunna stjärnorna ej urskiljas tydligt men månen är synlig, kan man af dess läge och utseende sluta till solens läge och på så sätt finna väderstrecken, om man vet, hvad klockan är. Man måste därvid hålla i minnet, att månen får sitt sken af solen och att således solen finnes i samma riktning, hvaråt månens ly-

sande halfklot är vändt. Vid fullmåne befinner sig således solen i motsatt riktning mot månen, vid nytändning i samma riktning.

Exempel på orientering efter månen.

Då man ej kan använda något af dessa orienteringsmedel (då klocka saknas, vid mulen väderlek osv.), kan man ofta reda sig genom andra iakttagelser. Så t. e. äro de flesta kyrkor byggda med längdriktningen noggrant i väster—öster med koret åt öster. Tallkronorna äro tätast åt söder; myrstackar vid träd och stubbar stå rätt söder om dessa; stenar, stubbar och dylikt äro tätast bevuxna med mossa åt norr, osv.

 KAP. VII.

Striden.

82 Krigen afgöras genom strid, stridens mål är seger. För att vinna seger måste i striden hvarje soldat till det yttersta spänna alla sina krafter, både kroppens och själens.

Smärre strider utkämpas ofta ensamt af infanteriet. I strider af större omfattning får infanteriet hjälp af kavalleri och artilleri.

83 Kavalleriet uppsöker fienden, utspanar hans styrka och förehafvande samt skyddar infanteriet mot öfverraskande anfall. Med hästarna i fyrsprång rider det vid gynnsamma tillfällen in på fienden samt nedstöter honom med sobeln. Kavalleriet kan äfven sitta af och utkämpa eldstrid med sina Jcarbiner (förkortade gevär).

84 Artilleriet verkar med sina pjäser mot fienden kraftigare och på vida längre afstånd, än infanteriet kan göra med gevären, samt förbereder och understödjer därigenom dess strid.

85 Infanteriet är det talrikaste truppslaget och bildar härens kärna. Stridens utgång beror oftast

på infanteriets stridsduglighet och tapperhet. Dess gevär användes oftast såsom skjutvapen. Fienden nedgöres då genom att beskjutas på afstånd. Kommer man fienden inpå lifvet, brukas geväret såsom stötvapen. Fienden nedstötes då med bajonetten.

Endast anfallet kan skänka seger. Ett 86

lyckadt försvar hejdar fienden. Bortjagas kan han blott genom anfall.

Karl XII sökte städse stridens afgörande genom hänsynslöst djärfva och häftiga anfall. I slagen vid Narva och Klissov, i träffningarna vid Pultusk och Holofsin — för att nämna några få exempel bland många — förde kungen själf sina trupper till anfall, stundom med blanka vapen, och hemförde segern. Särskildt ansågs rytteriet med drabantkåren, hvars främste man kungen oftast var, oöfvervinneligt. Alla besjälades af hans mod och kraftiga vilja att komma framåt. Endast slaget vid Poltava, där kungen på grund af sjukdom efter ett sår icke kunde personligen leda anfallet, slutade med återtåg för svenskarna.

*

I det sydafrikanska kriget 1899—1902 lyckades boerna på grund af sin öfverlägsna skjutskicklighet ofta afvärja engelsmännens anfall. Men de anföllo sällan själfva, hvadan segern till sist blef engelsmännens.

Lättköpta segrar äro sällsynta. Man måste ofta anfalla två, kanske flera gånger. Släpper man icke tanken »framåt» — så går det till sist också framåt!

Svenskarna under Torstensson vunno år 1645 en fullständig seger öfver tyske kejsarens trupper vid Jankowitz. Striden var långvarig och ytterst blodig. Svenska rytteriet hade en

het dag, och det berättas, att den unga löjtnant Ascheberg måste nio särskilda gånger föra sin skvadron till anfall. Fiendens rytteri återsamlade sig gång efter annan bakom en infanteribrigad. Slutligen sammanslogos tre svenska skvadro-ner och redo under öfverste Douglas' ledning till anfall mot infanteribrigaden. Denna blef alldeles upprifven, och nu ändtligen skingrades det fientliga rytteriet och flydde.

*

I slaget vid Lund 1676 kämpade ungefär 7,000 svenskar mot 11,000 danskar. Karl XI förde själf en del af rytteriet på svenskarnas högra flygel, som först kom i elden. Gång efter annan anföllo svenskarna, och slutligen var segern på denna flygel befäst. Men under tiden ansattes den öfriga delen af svenska hären så hårdt, att den var nära att besegras, då kungen, hvilken med en del af det segrande rytteriet förföljt de fiender, som redan vikit, i rätta ögonblicket återvände till slagfältet och genom ännu ett anfall, denna gång i danska härens rygg, ingaf sitt sviktande fotfolk nytt mod till en sista kraftig anfallsstöt. Danskarna veko, och det ytterst blodiga slaget slutade för svenskarna med en seger, som för framtiden band Skåne vid Sverige.

En enda soldats viljekraft och oförskräckthet rycker mången gång med sig en hel skyttelinje. En handfull käcka soldater kan genom sitt föredöme förvandla ett hotande nederlag till seger.

Det spansk-amerikanska kriget på ön Kuba 1898 rörde sig hufvudsakligen om besittningen af staden Santiago. Den 1. juli gingo amerikanarna till anfall mot spanjorerna, som tappert försvarade de framför Santiago belägna byarna San Juan och El Caney. Mot San Juan-höjden framgingo två amerikanska fördelningar, som snart råkade i en förlustbringande strid med försvararna. Läget blef för amerikanarna allt svårare och svårare. Framåt kommo de ej, återtåg var farligt, emedan det måste ske på en smal, för elden utsatt väg, och att kvarstanna

i spanjorernas välriktade och förhärjande eld syntes omöjligt. Då brast tålamodet hos en liten grupp skyttar, hopblandade från flera regementen. Dödsföraktande rusade de fram och lyckades nå en skyddad plats strax

nedanför de spanska skyttegrafvarna. Deras exempel verkade på amerikanarna som en elektrisk stöt, och inom ett ögonblick var hela linjen i marsch framåt. Spanjorerna flydde, och San Juan-höjden eröfrades, hvilket till stor del var dessa tappra skyttars förtjänst. Snart måste Santiago uppgifvas, och därmed var kriget afgjordt till amerikanarnas fördel.

I striden ser soldaten döden i ögat. Han undgår den lättast genom att hastigt tvinga fienden tillbaka. Han finner den säkrast genom att vända fienden ryggen. Frukta ej fiendens kulor. Den kula man hör, skadar icke.

Så länge anfallet går framåt, har fienden det minst lika svårt som de anfallande, troligen svårare.

Vid anfall, sök komma fienden så nära som 87 möjligt med fyllda patronväskor.

Vid försvar, vik aldrig utan befallning tillbaka från den ställning, som en gång valts. Kommer fienden inpå lifvet, stöt då ned honom med bajonetten. Sviktar han redan innan dess, beskjut honom då alltjämt, tills det bär framåt mot fienden — till motanfall.

Äfven vid den tappraste trupp kan det blifva 88 nödvändigt att befalla återtåg. Om hvarje soldat sträfvar att med ordning sluta sig till befälet, blifver motgången dock endast tillfällig, och striden kan med heder åter börjas. Viker truppen i

oordning, upplöser den sig snart uti vanhederlig flykt, och nederlaget står för dörren.

Soldat, som under strid skiljes från och förlorar förbindelsen med sin afdelning, skall snarast möjligt söka återförena sig med densamma eller, om detta ej låter sig göra, ansluta sig till närmast varande truppförband.

Blifva truppdelar under striden blandade om hvarandra — något som ofta icke kan undvikas —, skall soldaten ovillkorligen lyda den öfverordnade, som tager befälet.

89 Under striden får soldaten ej befatta sig med döda och sårade. De sårade blifva omhändertagna af särskildt sjukvårdsmanskap. Såras soldaten, skall han med förtröstan afvakta dess hjälp men ej genom onyttig klagan nedslå kamraternas mod.

90 Glöm aldrig, att ett välriktadt skott är mera vardt än tio afgifna på måfå. Sträfva med all kraft att sätta hvarje kula i målet.

Under det stora kriget mellan Tyskland och Frankrike 1870—71 hade fransmännen ett gevär, som var betydligt träffsäkrare och mera långskjutande än tyskarnas. Men de riktade oftast mindre noggrant, och de flesta skotten gingo öfver tyskarnas hufvuden. Dessa sköto med större omsorg, och fransmännens förluster blefvo också mången gång mycket större än tyskarnas.

91 Om ammunition utdelas före striden, bör denna användas i första rummet och den redan förut i patronväskorna befintliga ammunitionen sparas till de korta hållen.

92 Soldatens bästa skydd är hans goda gevär och väl fyllda patronväskor. Försumma dock aldrig, så vid anfall som försvar, att, då så lämp-

ligen kan ske, med spaden, bajonetten eller händerna, genom klokt användande af marken och dess föremål, bereda ökadt skydd, samt att om möjligt intaga en låg och skyld skjutställning.

Tanken på skydd får aldrig hämma soldatens sträfvan att uppnå kraftig eldverkan eller att med bajonetten komma fienden inpå lifvet.

Olika föremåls förmåga att skydda mot infanterield.

93 Af anfallande kavalleri har infanteriet vanligen intet att frukta, endast det möter anfallet med en lugn och

kraftig eld. Men viker infanteriet, blir det öfverridet och nedsabladt.

94 Vid strid mot artilleri är det fördelaktigt för infanteriet, ju närmare det kan komma artilleriet. Om infanteriet hastigt och öfverraskande kan komma artilleriet på fullt verksamt skotthåll, är artilleriet förloradt. Rikta då elden mot serviserna (manskapet vid kanonerna) samt hästarna, som vanligen stå dolda bakom batteriet. Artilleri, som är försedt med skyddsskärmar, bör beskjutas snedt framifrån eller från sidan.

95 För att under strid vinna trygghet mot öfverraskande anfall utsändas stridspatruller. Hvarje man i en sådan patrull är ansvarig för att icke genom hans försumlighet egna trupper öfverfallas eller råka i bakhåll.

96 Det är förbjudet att visa grymhet mot fientliga krigsmän eller begå onödigt våld mot värnlös fiende. Man får icke döda eller såra en fiende, som gifver sig fången. Från det ögonblick hans motstånd upphör är han krigsfånge. Man har rätt att afväpna och bevaka fångar samt att sätta dem ur stånd att göra skada men skall i öfrigt behandla dem väl utan att dock brista i vaksamhet.

Än mindre får man inlåta sig i underhandlingar med krigsfångar.

Under Karl XILs fälttåg 1709 blef en soldat vid Dalregementet, som var ställd att bevaka en rysk fånge, af denne

tillbjuden en handfull dukater samt löfte om ofiicersanställning i ryska hären, om han ville förhjälpa fången till frihet. Soldaten svarade nej och anmälde saken för sin löjtnant. Kung Karl, som fått reda på förhållandet, gaf dalkarlen 30 dukater. — Samme soldat hade året förut erhållit belöning ur kungens hand för att han återtagit en fana, som ryssarna vid ett tillfälle lyckats taga från ett svenskt regemente.

Blir soldaten själf tagen till fånga, får han icke under några omständigheter lämna fienden underrättelser om egen armé, såsom t. e. rörande dess styrka, tillstånd, sammansättning, marschväg osv. Den, som så gör, är en förrädare. I öfrigt skall fången soldat uppföra sig hedersamt, så att han själf och den armé, han tillhör, icke må förlora i aktning.

97 Mot fredliga medborgare och allmän ^eller enskild egendom får soldaten icke förgripa sig hvarken i fiendens eller eget land. Han skall, särskildt å fientligt område, icke i onödan inlåta sig i samspråk eller umgänge med okända eller misstänkta personer. Ofta äro dessa af fienden utskickade (spioner) för att i smyg inhämta underrättelser eller för att utsprida nedslående berättelser och rykten. Sådana rykten äro vanligen uppdiktade och få icke eftersägas men skola genast af soldaten anmälas till befälet.

98 Det är förbjudet att vid krigsfara eller under krig till andra än som vederbör skriftligen (i bref, å brefkort o. d.) eller muntligen lämna meddelanden om krigsmaktens ställning, förflyttning eller förläggning eller om andra åtgärder, som samman-

höra med rikets försvar. I krig får soldaten sålunda icke ens till hemmet meddela, på hvilken plats han för tillfället befinner sig. Han får icke för obehöriga beröra eller yppa några förhållanden, som en motståndare kan hafva nytta af att känna. I dylika angelägenheter måste iakttagas förtegenhet och tystlåtenhet.

Denna tystnadsplikt är gentemot fäderneslandet en hedersplikt.

Sjuka, sårade och sjukvårdspersonal få icke be- 99 skjutas eller eljest oroas eller skadas af någondera af de krigförande. All sjukvårdspersonal bär såsom igenkänningstecken en hvit armbindel med rödt kors. Sjukhus och förbandsplatser äro försedda med en hvit flagga med rödt kors såsom igenkänningstecken.

Förhandlingar mellan de krigförande (t. e. 100 rörande begrafning af stupade, utväxling af fångar och dylikt) ske genom parlementär er. Härtill användas i regeln officerare, hvilka såsom igenkänningstecken låta svänga en hvit flagga och vanligen åtföljas af en trumpetare, som blåser signaler, samt några få man såsom betäckning. Parlamentär får icke beskjutas och får enligt särskilda bestämmelser passera mottagningspost (förpatrull). Detta gäller äfven enskilda soldater af fientliga armén, som genom att bortkasta sina vapen eller bära dem upp och ned

eller genom tillrop meddela, att de äro öfverlöpare.

Hälsovård.

101 Det är soldatens plikt att sorgfälligt vårda sin hälsa. Sjukdom undvikes bäst genom frisk luft, rörelse, renlighet samt måttlighet i mat och dryck.

De militära öfningarna äro hälsosamma, liksom idrott i allmänhet, på grund af den ofta återkommande kroppsrörelsen i det fria, och stärka arbetsförmågan hos de värnpliktiga, hvilket yrke eller sysselsättning de än hafva.

102 Soldaten skall noggrant iakttaga personlig renlighet.

Han skall dagligen om morgonen samt eljest, då så ske kan, efter öfning, under hvilken han blifvit dammig eller smutsig, tvätta ansikte, hals, händer och öfverlif. Armhålorna och skrefvet böra ofta tvättas. Af vikt är också, att soldaten dagligen rengör tänderna samt sköljer munnen ren.

Håret skall hållas kortklippt och dagligen kammas, hufvudsvålen emellanåt grundligt tvättas.

Hela kroppen bör så ofta som möjligt rengöras genom bad, om sommaren helst i det fria, om vintern i form af öfversköljning, dusch eller bastu.

Badning får efter sträng kroppsrörelse icke äga rum, förrän andhämtningen och hjärtverksamheten lugnats; ej heller bör badning ske förrän en till två timmar efter intagen måltid.

Underkläderna böra ombytas minst en gång i veckan. Strumporna skola helst ombytas dagligen samt tvättas minst en gång i veckan.

Spottning får inomhus samt i förstugor och å dylika ställen endast ske i för ändamålet befintliga spottkoppar.

Soldaten skall taga sig till vara för all omått- 103 lighet, särskildt vid förtärandet af spritdrycker, enär dessa inverka menligt på såväl kroppens som själens verksamhet. Missbruk af tobak, vare sig till rökning, tuggning eller i form af snus, är äfvenledes skadligt, särskildt under långa marscher.

Om soldaten känner sig sjuk, skall han anmäla 104 detta för befälet. Veneriska åkommor skola genast anmälas, enär hemlighållandet däraf kan medföra svåra följder såväl för soldaten själf som för hans omgifning.

Fötternas omsorgsfulla vård är ett grundvillkor 105 för soldatens krigsduglighet. Fötter och fotbeklädnad skola så skötas, att soldaten aldrig blifver oduglig till tjänst till följd af sådana fotåkommor, som genom god skötsel kunna förebyggas, såsom skafsår och nageltrång.

Fötterna böra såvidt möjligt tvättas dagligen, helst på kvällen efter öfningarnas slut, samt väl aftorkas. Emedan huden är ömtålig omedelbart efter tvättningen, få fötterna ej tvättas strax före marsch.

Tånaglarna skola skäras eller klippas nngefär två gånger i månaden. De skäras eller afklippas rakt, ej i spets, och hörnen aftrubbas så mycket, att de ej sticka. Förefinnes anlag för nageltrång, är det lämpligt att medelst en knif skrapa naglarna längs deras midtlinje.

Strumporna skola alltid pådragas så, att de öfverallt ligga slätt på fötterna. Användas fotlappar, måste dessa äfven läggas så, att ojämnheter undvikas. Det minsta veck å strumpor eller fotlappar kan åstadkomma svåra skafsår.

Uppstå å fötterna ömhet, rodnad, hudlöshet eller blåsor, skall detta ofördröj ligen anmälas till halftroppchefen, liksom ock höggradig fotsvett, liktornar, frostknölar, inväxta naglar o.d.

106 Före och under marsch är det af särskild vikt att undvika spritdrycker äfvensom födoämnen, som framkalla

törst eller äro skadliga för matsmältningen, såsom omogen frukt o. d. Lämpliga marschdrycker äro — förutom rent vatten i måttlig mängd — kallt kaffe eller te (utan socker och grädde), hvilka släcka törsten samt vid trötthet verka upplifvande.

Vid marscher vintertiden bör soldaten vara försedd med något lämpligt, ej vattenhaltigt fettämne, som i händelse af stark kyla strykes på sådana kroppsdelar, som kunna utsättas för frostskada, såsom ansiktet och öronen.

Vid raster iakttages att icke lägga sig på kall eller fuktig mark, då man själf är upphettad. Är soldaten varm eller svettig, bör han icke dricka kallt vatten eller annan kall dryck annat än långsamt och helt litet i sänder. Förmärkes under marsch begynnande ömhet i fötterna eller annan fotskada, skall soldaten vid första rast utan tvekan anmäla det för halftroppchefen. Under längre raster kan det vara tjänligt att aftaga skor och strumpor för torkning och tillsyn. Däremot böra fötterna icke tvättas förrän efter dagsmarschens slut.

107 Vid ankomsten till förlägg ning sort skall soldaten, om han efter marschen är upphettad, undvika häftig afkylning samt spara med vattendrickning, tills han känner sig svalare. Hafva

kläderna blifvit våta, böra de aftagas och torkas såfort ske kan.

Under förläggning i krig förrättas sjnkvisitation i regeln dels på eftermiddagen efter slutad marsch för dagen, dels tidigt om morgonen omedelbart efter uppstigningen. Äfven för af-hjälpande af smärre fotskador o. d. skall soldaten inställa sig redan vid eftermiddagsvisitationen, så att han om möjligt kan blifva återställd till följande dag.

Om sjukvårdspersonal ej är till hands eller ej hinner befatta sig med lindrigare sjukdomsfall, bör soldaten själf kunna afhjälpa lättare marschskador. För erhållande af erforderliga förbandsartiklar hänvänder han sig till sin halftroppchef.

Skoskaf behandlas med salicyltalg, som strykes tjockt på såret, hvarpå en tyglapp pålägges. Om strumpan (fotlappen) är hel och ren samt sårets läge sådant, att tyglappen lätt kan rulla ihop sig och åstadkomma nva skador, är det lämpligare att ej använda tyglapp; därvid måste dock noga tillses, att strumpan (fotlappen) vid påtagandet ej rubbar salicyltaljen på såret. Blåsor böra stickas sönder med en nål, och innehållet utpressas, utan att blåsorna sönderslitas, hvarefter salicyltalg påstrykes (och en tyglapp lägges öfver desamma).

Skafsår mellan klinkorna förekommas bäst genom tvättning med tvål och vatten samt noggrann torkning och ingnidning med något fettämne. Om dylika skafsår redan uppstått, bör efter tvättning zinksalfva med bomull användas, hvarigenom klinkorna hindras att nöta mot hvarandra.

Under strid är det af vikt, att uppkomna sår 108 fortast möjligt förbindas. Hvarje soldat medför ett första förband, som han själf kan anbringa, om han ej blifvit allför svårt sårad. Han kan härigenom mången gång blifva i stånd att fortsätta striden.

Om förbandet noggrant anlägges efter gifna föreskrifter[1] och icke rubbas samt den sårade

1 Se Andra afdelningen.

kroppsdelen hålles i stillhet, underlättas sårläkningen högst väsentligt.

Under senaste krigen har det visat sig, att såren efter nutidens små kulor i allmänhet äro lättläkta, om de blott behandlas riktigt och i god tid.

109 För de sårades vård upprättas vid större strid förbandsplatser. Svårt sårade upphämtas af särskilda sjukbärare.

Sårad, som kan gå, skall, därest han ej längre kan deltaga i striden, själf begifva sig till sjukvårdspersonalen eller förbandsplatsen.

Sårad, som icke kan lämna sin plats, bör söka göra sig bemärkt af sjukbärarna genom rop eller genom att upphänga klädespersedlar o. d., så att sjukbärarna hafva lätt att finna honom.

KAP. IX.

Handvapnens kännedom och vård samt skjutning.

Svenska infanteriets beväpning utgöres af ett no tidsenligt och välskjutande gevär, benämndt 6,5 mm. gevär m/96, samt för spel och vissa fackmän m. fi. af en revolver, benämnd 7,5 mm. revolver m/87.

För att bibehålla sina egenskaper såsom ett utmärkt skjutvapen fordrar geväret (revolvern) af soldaten den noggrannaste vård. Det skall för hvarje soldat vara en hederssak att alltid hafva sitt vapen i fullgodt skick.

Geväret.

Gevärets beståndsdelar m. m.

Gevärets hufvuddelar samt mekanismen och m dess delar i olika lägen synas af figurerna å närmast efterföljande sidor.

112 Gevärets isärtagande tillgår på följande sätt.

Sedan slagfjädern blifvit spänd, reses bladet på säkerhetsspärren rätt upp. Handtaget ställes rätt upp, och slutstycket föres bakåt, tilldess det stöter mot slutstycksspärren; denna drages åt vänster, hvarefter slutstycket med sammanhängande delar genom ytterligare dragning bakåt frigöres från lådan.

Med kulspetsen af en patron eller dylikt intryckes magasins-bottenspärren; samtidigt föres magasinsbottnen något bakåt, hvarefter densamma jämte därmed sammanhängande magasinsfjäder och patronförare uttages ur geväret.

Skulle ytterligare isärtagande af mekanismen erfordras, sker det sålunda. Styrhylsan utskrufvas, tändstiftets spets stödes mot något tämligen hårdt föremål, hvari tändsstiftspetsen ej för djupt nedtränger, och slagfjädern sammantryckes så mycket, att tändstiftsmuttern blifver fri från styrhylsan, hvarefter den vrides 1/a hvarf åt någondera sidan och aflyftes. De särskilda mekanismdelarna kunna sedan utan vidare lösgöras från hvarandra. Skall utdragaren löstagas, hvilket endast undantagsvis erfordras, måste den först vridas så, att den kommer på slutstyckets undersida, och tryckes därefter framåt.

113 Måste pipa och låda undantagsvis skiljas från stocken, skall detta utföras af gevärshandtverkarpersonalen.

114 Gevärets sammansättande sker i motsatt ordning.

Härvid iakttages, att, sedan styrhylsan med vidsittande delar

ånyo inskrufvats i slutstycket, detta införes i lådan, handtaget nedföres åt höger och säkerhetsspärrens blad åt vänster, att mekanismen därpå långsamt öppnas, hvarefter slutstycket framföres genom tryckning af högra handens tumme på bakre delen af tändstiftsmuttern, under det högra handens pekfinger verkar på aftryckaren, samt att handtaget slutligen nedföres och geväret säkras. Vid magasinsbottnens fastsättande bör en tydlig knäpp höras, ty eljest är bottnen ej rätt fastsatt, utan kan på den grund sedermera hela repeterinrättningen lätt tappas.

786,5 mm. gevär m/96. Bakplåten. Kolfven. Kolfhalsen. Mekanismen. Handskyddsringen. Handrännan. Nedre bandet. Förstocken. Pipan. Nedre rembygeln. Stocken. Öfre rembygeln. Öfre bandet. Läskstången. Spärren. Knifbajonett. Fästet. Klingan. Anm. Gevärets flesta delar äro af stål. Stocken och handskyddet äro af valnöt.

Kap. IX. Hand vapnens kännedom och vård samt skjutning.Kap. IX. Hand vapnens kännedom och vård samt skjutning.Kap. IX. Hand vapnens kännedom och vård samt skjutning.Kap. IX. Hand vapnens kännedom och

vård samt skjutning.Kap. IX. Hand vapnens kännedom och vård samt skjutning.Gevärets vård och rengöring.

115 För gevärets vård och skydd finnas följande tillbehör:

läskänden, afsedd att användas vid loppets dragning, att fastskrufva vid läskstången och försedd med tvenne hål, i hvilka inträdas lappar, blånor eller trassel;

mynningshylsan, afsedd att skydda mynningen vid loppets rengöring;

mynningsblecket, att fästa öfver mynningen för att freda loppet för väta och damm; vaselindosan (oljeflaskan) samt gevärsremmen med sölja samt knapp och löpare.

Tvär genomskärning af repeterinrättningen.Kap. IX. Handvapnens kännedom och vård samt skjutning.

Utom de till geväret hörande rengöringsverktygen — läskstång med läskände samt mynningshylsa — skola användas:

träpinnar af lämplig form för rengöring af patronläge, låda, magasin m. m. med deras vinklar och hörn — dessa pinnar skola af soldaten själf tillverkas —

samt, i mån af tillgång:

r eng öringsklo fve, för gevärets fasthållande under rengöring;

rengöringsläsk, att användas i stället för läskstång med läskände och

rengöringsslutstycke, att vid rengöring skydda lopp och mekanism.

Såsom rengöringsmedel användas vaselin (olja) 117 samt lappar, blånor eller trassel och i vissa fall borstviskare.

Vaselin (råvaselin) bör vara uppvärmd, då den användes vid loppets dragning. I öfrigt användes vaselin, varm eller kall, såsom rengörings- och smörjmedel samt såsom skyddsmedel mot rost å samtliga ståldelar.

Bomolja ersätter vaselin såsom rengöringsmedel, men får ej begagnas såsom skyddsmedel mot rost.

Kokt linolja användes för rengöring och ingnidning af stock och handskydd.

Lappar kunna vara af ylle, bomull eller linne. För loppets rengöring eller inoljning lämpa sig bäst mjuka lappar af ylle.

Blånor (juteblånor) skola vara fria från affall och rester af stjälkar. De lämpa sig bäst för rengöring af patronläget och gevärets yttre delar.

Trassel skall vara rent och väl repadt och kan ersätta såväl lappar som blånor.

Borstviskaren är uteslutande afsedd för loppets inoljning. Med inoljning menas en gevärsdels insmörjning med vaselin utan därefter verkställd aftorkning och med anoljning en gevärsdels bestrykande med vaselin, som därefter lätt aftorkas.

Alla rengöringsmedel skola vara fria från föroreningar, och soldaten får icke använda andra rengöringsmedel än sådana, som tilldelats honom genom befälet eller af detsamma godkänts.

Att vid gevärets rengöring använda smärgel eller andra rifvande medel är förbjudet.

118 Gevärets vård och rengöring omfatta: daglig tillsyn,

loppets inoljning efter skjutning och grundlig rengöring.

Daglig tillsyn.

119 Soldaten, som själf är ansvarig för vården af sitt gevär, skall, innan detsamma efter dagens öfning återställes på sin plats, förvissa sig om:

att geväret utvändigt är fritt från rost, fukt, smuts och damm;

att loppet är väl inoljadt (patronläget dock endast anoljadt) och

att alla glidytor äro inoljade samt pipans yttre och öfriga ståldelar jämte läskstången och bajonetten anoljade.

De åtgärder, som med anledning häraf påkallas, utföras på sätt i mom. 123 och 124 för hvarje fall finnes föreskrifvet eller ock efter befälets anvisningar.

Loppets inoljning1 efter skjutning1.

Inoljning af loppet utföres i allmänhet på skjut- 120 platsen omedelbart efter sista skottets aflossande, helst medan pipan ännu är varm, samt försiggår sålunda:

slutstycket borttages;

magasinsbottnen borttages och utkastaren tvingas åt sidan (därest rengöringsslutstycke användes, behöfver detta ej utföras) och

loppet drages 2 till 3 gånger med varm vaselin, hvarvid rengöringsläsk med borstviskare användes.

Om dylik dragning vid öfningar i terrängen ej lämpligen kan ske, skall dock soldaten omedelbart efter skjutningen, särskildt då lös ammunition användts, inolja loppet, på det krutsmutsen ej må hårdna; och åligger det med hänsyn härtill soldaten att medföra honom tilldelade rengöringsmedel och -verktyg till hvarje öfning i terrängen, under hvilken skjutning med vare sig skarp eller lös ammunition kan ifrågakomma. Yid hemkomsten skall likväl en förnyad inoljning verkställas med användning af borstviskare och varm vaselin.

, Grundlig rengöring.

Före gevärens inlämnande på förråd samt i 121 öfrigt, då vederbörande befälhafvare finner om-

ständigheterna det påfordra, företages en grundlig rengöring af gevären, och utföres denna på följande sätt.

Slutstycke och magasinsbotten borttagas, deras olika delar särskiljas och rengöras;

utkastaren tvingas åt sidan (rengöringsslutstycket införes) ;

den i loppet varande lösa krutsmutsen och vaselinen aflägsnas med lappar eller dylikt, hvarefter loppet åter inoljas med i varm vaselin doppad borstviskare samt torrdrages med rena lappar; detta upprepas, tilldess loppet blifvit rent och fritt från krutsmuts; den mörka beläggning, som efter en längre tids användning uppstår i loppet och som endast med rifvande medel kan borttagas, skall däremot kvarblifva; siktet rengöres;

gevärets yttre delar jämte läskstången, gevärsremmen och bajonetten rengöras och

geväret och de olika delarna uppvisas. Sedan rengöringen blifvit godkänd, inoljas loppet medelst i varm vaselin doppad borstviskare, gevärets samtliga ståldelar anoljas, stocken och handskyddet bestrykas med kokt linolja eller i nödfall med vaselin, som ingnides — helst med handen — tills trädelarna äro torra hvarefter geväret hopsättes.

Blifva pipans inre och låsdelarna icke på föreskrifvet sätt rena. anmäles förhållandet för befälet, som bestämmer, huruvida för smutsens eller rostens upplösande ytterligare inoljning skall göras och ny rengöring efter någon tid åter utföras eller om gevärshandtverkarpersonalens biträde skall påkallas.

I krig-

12*2 och under därmed jämförliga förhållanden skolaföre-stående bestämmelser för gevärets vård och rengöring

vid olika tillfällen i tillämpliga delar lända till efterrättelse och så noggrant följas, som omständigheterna medgifva.

Allmänna bestämmelser.

Vid rengöring skall soldaten iakttaga: 123

att, om geväret varit utsatt för väta, denna snarast möjligt aflägsnas från loppet och gevärets olika delar, hvilka därefter ånyo in- eller anoljas;

att, om geväret varit användt i köld, detsamma efter hemkomsten ej rengöres, förrän fuktbildningen upphört;

att före loppets inoljning eller dragning, då rengörings-slutstycke ej användes, utkastaren tvingas så långt som möjligt åt sidan genom insättande af lämplig och tillräckligt stor pinne, hopviken lapp eller dylikt mellan lådväggen och slut-stycksspärren;

att vid loppets inoljning eller dragning, då rengöringsklofve saknas, geväret upplägges på ett bord eller annat lämpligt underlag med varbygeln stödd mot dess kant;

att vid inoljning eller dragning med lappar, blånor eller trassel, såväl från mynningen som från patronläget, mynningshylsan alltid är påsatt geväret;

att vid läskändens påskrufvande detta sker fullständigt, så att falsen ligger fast an mot läskstångens tjockare del;

att rengöringslappar m. m. äro noga afpassade såväl till bredd som längd; att desamma, sedan de inträdts i sina hål, vridas, så att de komma tvärs för dessa, på det de vid läskstångens införande väl må fylla lopp och räfllor, medförande ett stadigt, ej för starkt motstånd; att de icke räcka öfver läskändens »knutar» till undvikande af dennas fastkilande i loppet och att för inoljning användas lappar af mindre storlek;

att vid användning af rengöringsläsk loppet drages bakifrån; att vid användning af läskstång med läskände loppet inoljas eller drages bakifrån till omkring */» af sin längd och återstoden från mynningen, hvarvid iakttages, att läskstången ej tryckes hårdt mot mynningshylsan samt

att vid gevärets sammansättande efter verkställd rengöring de vid olika vapen löstagna delarna, hvilka äro numrerade, ej förväxlas.

124 Rörande gevärets behandling och vård i öfrigt skall soldaten iakttaga:

att, om skador uppkomma å geväret, dess tillbehör eller rengöringsverktyg, genast anmäla detta till befälet;

att noga undvika all onödig och skadlig nötning; att icke med våld söka borttaga i loppet fastnad läskände, lapp eller dylikt, utan anmäla förhållandet för befälet;

att ägna särskild omvårdnad åt siktmedlen; att noga undvika stötar och slag å sikte, korn och pipa, isynnerhet å mynningen;

att, om rostfläckar uppstå, genom påstrykning af varm vaselin upplösa den röda rosten och därefter borttorka densamma, hvaremot de efter rosten kvarvarande fläckarna aldrig få af soldaten borttagas;

att, då läskstången skall insättas i stocken, nedföra densamma varsamt och utan stöt, så att gängorna icke stukas;

att icke ovarsamt släppa geväret eller låta detsamma falla omkull;

att icke låta geväret, om detsamma uppställes mot något föremål, hvila mot detta med kornspetsen samt

att till skydd för loppet använda mynningsblecket, då tjänstgöringen icke härför lägger hinder, och få andra föremål, t. e. korkar eller blån-suddar, härtill icke användas; såsom tillfällig ersättning för mynningsblecket kan med fördel en mindre propp af vaselin begagnas.

Soldaten skall i fredstid alltid, i krig då så 125 lämpligen kan ske, vid skjutning med skarp ammunition iakttaga — såväl för erhållande af bättre träffresultat som ock till undvikande af gevärets sprängning eller andra svårare skador —:

att aflägsna den i loppet varande vaselinen; att, om svårighet eller hinder vid laddningen förmärkes, undersöka geväret genom att se genom loppet;

att, om en patron klickat, genast förvissa sig om, att kulan sitter kvar i hylsan, då denna aflägsnats från geväret;

att till befälet anmäla, om bland hans patroner någon förefinnes, där kulan sitter lös, samt

att till befälet aflämna alla felaktiga patroner. Skador, uppkomna genom vanvård eller uppen- 126 bar vårdslöshet, skola af soldaten ersättas och kunna därjämte föranleda bestraffning.

Revolvern.

Revolverns beståndsdelar m. m.

127 Revolverns hufvuddelar och mekanismen synas af figurerna å närmast efterföljande sidor.

128 Revolverns isärtagande sker sålunda. Plunderstocken vrides och utdrages, hvarefter hylsan vrides

åt sidan och axeln för kammarstycket utdrages; laddklaffen öppnas och kammarstycket uttages; låsskrufven (A) borttages och sidblecket frånskiljes; hanen (C) spännes och låsskrufven inskrufvas i hålet (B), hvarefter hanen åter nedfäljes; under tryckning på aftryckaren (E) aflyftes hanen, hvarefter roteraren (D) och aftryckaren borttagas; revolvern med pipan vänd bakåt fattas af vänstra handen med fingrarna tryckta mot varbygeln: skrufven vid F lossas, så att varbygelns främre ände blifver fri från stommen, då den försiktigt lossas af vänstra handens fingrar, hvarefter varbygeln (Gr) och slagfjädern (H) aflyftas.

129 Revolverns sammansättande sker i motsatt ordning mot isärtagandet och underlättas genom att i omvänd ordning följa de bokstäfver, som äro inslagna på de olika delarna eller vid deras plats å stommen.

Revolverns vård och rengöring.

180 För revolverns vård och rengöring finnas följande verlityg m. ni.:

läslistång (eller gevärets läskände), afsedd att användas vid loppets och patronlägenas rengöring eller dragning;

skruf mejsel (kan ersättas af en 10-öring); träpinnar af lämplig form för rengöring af vinklar och hörn — dessa pinnar skola af soldaten själf tillverkas — samt

vaselindosa (oljeflaska).

Såsom rengöringsmedel användas vaselin {olja) 131 samt lappar, blånor eller trassel (se mom. 117).

Att vid revolverns rengöring använda smärgel eller andra rifvande medel är förbjudet.

Revolverns vård och rengöring omfatta: 132

daglig tillsyn,

loppets inoljning efter skjutning och grundlig rengöring.

Daglig tillsyn.

Soldaten, som själf är ansvarig för vården af sin revolver, skall, innan densamma efter dagens öfning åter upphänges på sin plats, förvissa sig om: att revolvern utvändigt är fri från rost, fukt, smuts och damm samt

att loppet, patronlägena och alla glidytor äro väl inoljade samt pipans yttre och öfriga ståldelar anoljade.

De åtgärder, som med anledning häraf påkallas, utföras på sätt i mom. 137 och 138 finnes före-skrifvet eller ock efter befälets anvisningar.

v • ,i\

Loppets inoljning efter skjutning.

Inoljning af loppet utföres, såfort lämpligen 184 ske kan efter skjutningens slut, och tillgår sålunda:Kap. IX. Handvapnens kännedom och vård samt skjutning.

Kap. IX. Handvapnens kännedom och vård samt skjutning.

kammarstycket borttages och loppet jämte patronlägena dragas 2 till 3 gånger med i vaselin dränkta lappar eller dylikt, hvarefter loppet och patronlägena inoljas.

Under längre pågående skjutning bör dylik dragning utföras minst efter hvart 24. skott.

Grundlig rengöring.

185 Före revolverns inlämnande på förråd samt i öfrigt, då vederbörande befälhafvare finner omständigheterna det påfordra, företages en grundlig rengöring af revolvern, och utföres denna på följande sätt.

Revolverns delar isärtagas till den omfattning omständigheterna påkalla, rengöras och uppvisas, hvarefter lopp, patronlägen och glidytor inoljas samt öfriga ståldelar anoljas; därefter sammansättes revolvern åter.

I krig

13(» och under därmed jämförliga förhållanden skola förestående bestämmelser för revolverns vård och rengöring vid olika tillfällen i tillämpliga delar lända till efterrättelse och så noggrant följas, som omständigheterna medgifva.

Allmänna bestämmelser.

137 Vid rengöring skall soldaten iakttaga:

att, om revolvern varit utsatt för väta, denna snarast möjligt aflägsnas från loppet och revolverns olika delar, hvilka därefter ånyo in- eller anoljas;

att, om revolvern varit använd i köld, densamma efter hemkomsten ej rengöres, förrän fuktbildningen upphört;

att loppets dragning sker varsamt, så att stötbottnen icke skadas;

att vid skrufvars ut- och inskrufning mejseln föres med stadig hand och att densamma inpassas jämnt i skåran på skrufvarna;

att vid inskrufningen noga tillses, det ej falska gängor tagas;

att, såsnart en med skruf fäst del blifvit frånskild, skrufven återinsättes i sitt hål samt

att vid revolverns sammansättande efter verkställd rengöring de vid olika vapen löstagna delarna, hvilka äro numrerade, ej förväxlas.

Rörande revolverns behandling och vård i öfrigt 138 skall soldaten iakttaga:

att, om skador uppkomma å revolvern, dess tillbehör eller rengöringsverktyg, genast anmäla detta till befälet;

att noga undvika all onödig och skadlig nötning;

att noga undvika stötar och slag å revolvern samt

att, om rostfläckar uppstå, genom påstrykning af varm vaselin upplösa den röda rosten och därefter borttorka

densamma, hvaremot de efter rosten kvarvarande fläckarna aldrig få af soldaten borttagas.

Skador, uppkomna genom vanvård eller uppen- 139 bar vårdslöshet, skola af soldaten ersättas och kunna därjämte föranleda bestraffning.

Ammunitionen.

140 Ammunitionen för geväret utgöres af:

skarpa patroner (se nedanstående fig.)» af hvilka hvarje fältutrustad soldat bär 100 st.;

kammar patroner, med mindre kula än de skarpa; lösa patroner, med rödfärgad, ihålig kula af trä och

blindpatroner, med kula af mässing, utan laddning.

Patronknippena med skarpa patroner ligga 2 och 2 i patronpaket med omslag af papper, och förenas paketen medelst

Patronknippe.

linneremsor till patronbuntar om 80 patroner. Ammunitionen förvaras i lådor, som rymma omkring 1.000 patroner.

Förutom den af manskapet burna ammunitionen finnas för hvarje bataljon 4 ammunitionsvagnar, från hvilka ersättning af ammunition äger rum. A hvarje ammunitionsvagn medföras omkring 18,000 patroner i ett trettiotal patronsäckar. Undantagsvis medföres ammunitionen i patronlådor.

Ammunitionen för revolvern utgöres af skarpa 141 och lösa patroner, hvilka likna gevärets, men äro mindre.

Revolverpatronerna förvaras i askar om 25 patroner.

Till förekommande af olyckshändelser är det af 142 största vikt, att soldaten lär sig med ett ögonkast skilja mellan olika slag af patroner.

Skjutning,

med 6,5 mm. gevär m 96.

Då geväret affyras, slår tändstiftet mot tänd- 148 hatten, hvars tändsats härigenom fattar eld och i sin ordning antänder patronens krutladdning. Krutet förbrinner ögonblickligen och utvecklar då gaser, som kräfva mångdubbelt större utrymme än krutet och därför med stor hastighet drifva kulan ur geväret.

Kulan pressas härvid mot de vridna räfflorna och utfyller dem, hvarigenom hon tvingas att hastigt vrida sig rundt med spetsen ständigt framåt. Kulan går på detta sätt säkrare sin väg fram och liksom borrar sig långt in i målet.

Kulans väg genom luften (kulbanan) är icke rak utan krökt, emedan kulan af sin tyngd drages mot marken. Dessutom hejdas hon i sin fart af luften och sjunker, samtidigt som farten minskas, allt hastigare.

På grund häraf skulle man alltid skjuta för lågt, om man riktade gevärspipan mot det mål, man ville träffa. För att träffa måste pipan riktas öfver målet, desto högre ju längre bort detta finnes. Huru högt pipan skall riktas, har man utrönt genom skjutförsök, och genom siktmedlen åstadkommer man den mot hvarje afstånd svarande höjdriktningen.

144 Geväret inriktas genom att sätta ögat, siktskå-ran, kornet och riktpunkten i en linje, den s. k. siktlinjen. Genom att flytta siktskåran i höjdled, alltefter målets afstånd, erhåller geväret ett för detta afstånd afpassadt läge.

Om målet befinner sig på just det afstånd, för hvilket siktet är inställdt, bör kulan träffa där man siktar. Som emellertid sikten finnas endast för hvar hundrade meter från och med 300 m., inträffar detta ej så ofta. Då målet är på ett afstånd, som ej har motsvarande sikte, måste man hålla högre eller lägre än på den punkt man vill träffa,

allteftersom målet är längre bort eller

Tös"Kap. IX. Hand vapnens kännedom och vård samt skjutning.

närmare än det afstånd, med hvars sikte man skjuter.

Felskjutning är i de flesta fall beroende på 145 skyttens oro vid affyringen eller felaktig inriktning. Stundom kunna äfven andra förhållanden såsom stark vind, köld osv. inverka.

De förberedande skjutöfningarna afse hufvud- 146 sakligen att lära soldaten att vara säker på handen och rikta blicken stadigt på målet samt göra honom lugn vid affyringen, så att han vid skjutningen med skarp ammunition når goda resultat.

Om man skjuter aldrig så bra, men använder 147 ett annat sikte än det, som närmast svarar mot afståndet, träffar man antingen alls icke eller endast med ett fåtal skott. Därför är det af stor vikt, att soldaten lär sig bedöma afstånd väl. Yid en trupp bestämmer visserligen befälet, hvilket sikte skall användas, men då soldaten uppträder på egen hand, äfvensom då befälet stupat eller ej kan höras, måste han själf bedöma afstånd och bestämma sikte.

103Kap. IX. Hand vapnens kännedom och vård samt skjutning.

148 Ensam soldat skjuter, endast då han kan påräkna träff (se nedanstående fig.).

Om målet rör sig åt sidan, sikta framfor detsamma.

Om det blåser starkt från sidan, håll åt vindsidan.

I skymning, då kornet ej kan urskiljas, håll lågt.

Huru mycket den vanliga inriktningen af geväret bör ändras i dessa fall, beror på afståndet till målet, vindens eller målets hastighet osv.

Utsträckningen af enskild mans eld. 104 KAP. X.

Beklädnads-, utrednings- och remtygspersedlar m. m.

Soldaten är personligen ansvarig för vården af de 149 beklädnads-, utrednings- och remtygspersedlar äfvensom af den sängutredning m. m., som äro till honom utlämnade, och skall, om de genom hans förvållande förkomma eller skadas, ersätta dem till det värde, som för hvarje gång kan blifva desamma åsätt, allteftersom de varit i användning längre eller kortare tid.

Förlorar soldaten någon persedel eller uppstår därå skada eller bristfällighet, som han ej själf kan afhjälpa, skall han anmäla förhållandet för sin halftroppchef.

Manskapets till bruk utlämnade persedlar äro 150 vanligen märkta. Det är soldaten strängt förbjudet att ändra eller utplåna dessa märken liksom äfven att sälja, pantsätta, bortbyta eller på annat sätt göra sig af med någon af kronans persedlar. Befinnes någon persedel sakna märke, göres anmälan därom hos halftroppchefen.

105Kap. X. Beklädnads- m. fl. persedlar.

151 Näst geväret äro skodonen soldatens viktigaste persedlar. Soldatens fältduglighet beror nämligen i hög grad däraf, att han har välsittande af fullgodt material tillverkade och ordentligt skötta skodon.

För att fötterna ej skola blifva missbildade ocb därigenom mindre marschdugliga, fordras, att skodonen tillverkas så, att de öfverensstämma med fotens naturliga form. Figurerna visa exempel på en normal fot i en riktigt tillskuren sko samt på en genom skodonets olämpliga form missbildad fot.

Soldaten skall vid utprofning af skodon noga tillse, att de passa och särskildt att de äro tillräckligt långa, breda och rymliga.

152 Marschskodonen skola städse hållas väl mjuka, smorda och i marschdugligt skick. Våta skodon få ej torkas för hastigt, emedan lädret därigenom blir hårdt och sprödt, ej heller få de smörjas, förrän de halftorkat. Smörjningen, som bör omfatta såväl ofvanlädret som skodonens undersida, verkställes om möjligt i varmt rum

eller framför eld och helst med handen, hvarvid iakttages, att fettet ingnides, ej blott påstrykes.

Hårda skodon böra före insmörjningen först lindrigt blötas, hvarefter de få halftorka. Af

Normal och missbildad fot.

Skoband af ylle.

Snörstößar m 95.

Kängskor af norrlandstyp.

vikt är att under längre marscher medföra skosmörja i erforderlig mängd.

Soldaten skall ofta undersöka, om ojämnheter, knölar eller utstående sömmar finnas å skodonen, om pliggar eller dylikt trängt upp, osv., samt i så fall genast ombesörja felens afhjälpande. Uppstår större bristfällighet å skodonen, aflämnas de såfort som möjligt till lagning.

153 Af vikt för en fältduglig soldat är, att han kan hastigt och ordentligt packa och påtaga rän-seln1 samt afpassa bärremmarna så, att ränseln hvilar på minst tröttande sätt.

154 Reservlifsmedel, i regeln bestående af bröd, konserver och choklad, bäras i krig af hvarje soldat för att användas, då annat sätt att få lifsmedel ej med fördel kan begagnas. Reserv-lifsmedlen få under inga omständigheter tillgripas utan befallning. Utom dessa bär hvarje soldat någon torrskaffning (bröd samt fläsk, ost eller dylikt) att förtära under raster osv. En del af brödet bör helst sparas till hufvudmåltiden efter slutad dagsmarsch.

155 Beklädnadspersedlarna skola af soldaten hållas rena, snygga och hela.

De större persedlarna (kappa, vapenrock, byxor osv.) skola dagligen, innan de användas, äfvensom i allmänhet vid återkomst från öfning befrias från damm och smuts. Helst en gång i veckan samt eljest, då persedlarna blifvit mycket dammiga, skola de piskas.

1 Se Andra afdelningen.

Kappa, som är rullad å ränsel, skall i regeln aftagas och rengöras minst en gång i veckan.

Smärre bristfällig-heter å klädespersedlar, såsom sprickor i sömmarna, mindre ref-vor, lossnade knappar osv., skall soldaten själf afhjälpa.

Bristfälligheter å beklädnadspersedlarna, hvilkas lagning soldaten ej själf kan ombesörja, skall han oför-dröjligen anmäla till halftroppchefen.

Våta persedlar få ej rengöras, förrän de torkat. Yid torkning böra kläderna hänga så fritt som möjligt. Kappor och vapenrockar upphängas med fördel i s. k. galge (en käpp af samma längd som plaggets ryggbredd, omknuten med ett snöre på midten för upphängning). Ärmar och fickor böra, sedan torkningen pågått en tid, vändas med insidan utåt, om plagget blifvit genomvått.

Ytliga smutsfläckar, som ej försvinna genom borstning, borttagas genom att skrapa dem med en fingernagel och gnida dem mot det dubbelvikta tyget. Hjälper ej detta medel, borstas fläckarna med hett vatten och såpa (i brist därpå tvål), hvarvid plagget upplägges på något hårdt underlag (bord, bänk

lU9

Infanterist i fältutrustning.

osv.). Svårare fläckar aflägsnas antingen genom gnidning med en yllelapp, fuktad i ammoniaksprit och vatten, eller genom att stryka på såpa, som får kvarligga flera timmar och därefter urtvättas med varmt vatten.

Flottfläckar borttagas med lutsalt (en sked lutsalt till ett halft glas vatten), som under 2 till 3 minuter ingnides och därefter borttvättas med kallt vatten.

Skrynkliga persedlar bestänkas lindrigt med vatten, hvarefter de utslätas och upphängas till torkning.

ßefvor hopsys med fin, enkel tråd. Kanterna hopfogas försiktigt med små täta stygn. Knappar fastsys med grof och stark, dubbel och något hoptvinnad tråd.

156 Yid utprofning af klädespersedlar skall soldaten tillse, att han får välsittande plagg, hellre för stora än för små. Äro de för trånga, hämmas nämligen blodomloppet och inskränkes rörelseförmågan.

157 Vid vård och rengöring af nedannämnda utredningspersedlar iakttages följande.

Kokkärlet skall väl aktas för stötar samt omedelbart efter begagnandet rengöras, hvilket bäst sker med varmt vatten; skurning med sand eller andra ämnen, som kunna repa eller fräta, är förbjuden.

Mattornistern skall, då så är behöfligt och särskildt om feta matrester stannat i densamma, tvättas med tvål och kallt vatten samt därefter upphängas till torkning.

Skyddstältdelen skall, om den burits rullad på ränseln, såsnart lämpligen ske kan, aftagas och utvecklas samt, om den är våt, upphängas till torkning.

Strumpor, skjortor och underkläder skall sol- 158 daten lära sig att själf tvätta och laga, så att han i krig må kunna hålla dem rena och hela.

Soldaten skall själf anskaffa de putssaker och 159 nåltyg m. m., som erfordras för persedlarnas rengöring samt för de lagningar,. som af soldaten skola ombesörjas.

Ill KAP. XI.

Tjänsten i allmänhet.

HJO I tjänsten nyttjas uniform.

I afseende på bärandet af uniform utom tjänsten gäller:

att soldaten inom den ort, där regementet är förlagdt, städse skall vara klädd i uniform; undantagsvis kan för visst tillfälle af kompanichefen medgifvas bärandet af civil dräkt;

att soldaten utom förläggningsorten får bära kronomundering endast under kortare tjänstledighet och med vederbörligt tillstånd samt vid enskild högtidlighet, såsom bröllop, begrafning osv. samt

att soldaten får, enligt särskilda föreskrifter, begagna egna uniformspersedlar, såvidt de äro öfverensstämmande med gällande modeller.

Vid förrättande af enskildt kroppsarbete får soldaten ej nyttja vare sig egna uniformspersedlar eller kronomundering.

161 Då kappa begagnas, skall den vara ordentligt pådragen båda armarna samt tillknäppt.1

162 Uniformsplagg få icke nyttjas till civil klädsel.

1 Vid tjänstgöring får soldaten vid vissa tillfällen, t. e. då han är kommenderad såsom ordonnans, bära kappan löst hängande öfver axlarna.

Soldaten skall till namn och, såvidt tillfälle 168 därtill gifves, äfven till utseende lära sig känna: H. M. Konungen och de öfriga kungliga personerna,

chefen för landtförsvarsdepartementet, egen arméfördelningschef, kommendant inom garnisonsorten samt vid eget regemente: chefen och öfriga rege-mentsofficerare samt allt befäl på kompaniet.

Han skall därjämte, i den mån tjänsteförhållandena det medgifva, lära sig känna öfrig befälspersonal vid regementet.

Hälsning af enskild soldat göres: 164

a) efter förutgången halt med vändning 1

för H. M. Konungen och H. M. Drottningen vid alla samt för öfriga kungliga personer vid vissa tillfällen2 och

för fana (standar), som föres blottad vid trupp tillhörande krigsmakten;

b) utan förutgången halt med vändning vid öfriga tillfällen.2

Soldat afgifver eller mottager tjänstemedde- 165 lande på omkring 2 stegs afstånd från öfverord-nad under hälsning.

Soldat skall vid all hälsning hålla sig sträckt och frimodigt se på den person, på hvilken han hälsar, samt lämna rum för denne att förbipas-sera. Möter han öfverordnad i trappa eller för-

1 Soldat, som bär gevär eller börda eller leder häst, gör icke »halt med vändning» före hälsningen.

2 Endast de fall inläras (praktiskt), som för soldaten ander hans tjänstgöring torde komma i fråga.

stuga, där utrymmet är inskränkt, skall han gå åt sidan samt stanna och göra vändning åt den öfverordnade, medan denne går förbi.

Soldat, klädd i uniform, aftager aldrig hufvud-bonaden vid hälsning under bar himmel.

Exempel på hälsning till fots. åkande och på skidor.

Då i uniform klädd officer, underofficer, civil-

militär person af officers eller underofficers rang

inträder i kasernrum, lektionssal eller dylik lokal, skall, därest ej något befäl är närvarande, den, som först varseblifver den inträdande, ropa »gif akt», hvarvid samtliga iakttaga ställning och hållning. Är befäl närvarande, tillkommer det detta att kommendera »gif akt».

Hälsning göres icke af den, som satt eller 167 lagt sig att hvila under sådan kortare rast, som anbefalles under pågående marsch eller manöver, eller när öfverordnad inträder i kasernrum eller dylikt under natten eller under särskildt tillåten hvilotid.

Hälsning göres ej på den, som befinner sig på större afstånd än 30—40 steg.

På utländska kejserliga ocli kungliga personer 168 samt på utländska officerare och underofficerare verskställes hälsning enligt ofvan angifna grunder.

På väg- och vattenbyggnadskårens officerare hälsas enligt samma grunder som på arméns och marinens officerare.

Om jff. M. Konungen med tilltal hälsar soldaten, svarar 169 denne med orden: *Gud bevare Konungen/» Detsamma iakttages af hvarje man, om H. M. Konungen med tilltal hälsar trupp.

Då annan kunglig person eller öfverordnad medelst tilltal hälsar någon enskild soldat eller trupp, återgifver denne eller hvarje man af truppen hälsningsorden med tillägg af den häl-sandes kungliga eller militära titel. Exempel: t God morgon, soldater/» — svar: ->God morgon, kronprins/> (*öfverste>, >kapten» osv.); svaret utsagdt med hög och tydlig röst.

Då befälhafvare vid aftaekning af afdelning säger afskeds- 170 ord, återgifver afdelningen desamma med tillägg af befälhafvaren militära (kungliga, därest befälhafvaren är någon af de

kungliga prinsarna) titel. Dock att då någon gifvit tillkänna, att han ämnar med särskilda afskedsord aftacka trupp, och truppens befälhafvare efter aftackningen utbringar ett »lefve» för den aftackande, truppen beledsagar detta lefve med fyra hurrarop för kunglig person och med två för annan.

Vid hälsning af stillastående trupp iakttager hvarje soldat att med blicken följa den, på hvilken hälsning göres, dock utan att vända hufvudet.

För öfrigt hälsar soldaten ej i ledet.

171 Då soldaten har någon muntlig anmälan, förfrågan osv. att göra till öfverordnad vare sig i eller utom tjänsten, går han raskt fram mot denne, gör halt och vederbörlig hälsning samt tilltalar honom med hans militära titel (t. e. *Kapten!*, * Sergeant!*, »Korpral!*), framsäger därefter sitt ärende och af-vaktar svar. Då han mottagit svaret, säger han efter omständigheterna t. e. *Tack, kapten!*, *Ja, kapten!*, *Skall ske, kapten/» osv., upphör med hälsningen samt gör vändning och går — allt under iakttagande af föreskrifven militärisk sträckning och hållning.

Soldatens tal till öfverordnad skall vara kort, högt och tydligt samt ej innehålla onödiga utläggningar.

172 Då soldaten skall aflämna skriftlig rapport, order osv., träder han tillräckligt nära för att kunna aflämna densamma, hvarefter han afvaktar svar på omkring 2 stegs afstånd.

178 Före inträde i öfverordnads rum eller tält, expeditionslokal eller dylikt aftager soldaten hufvudbonaden.

174 Då öfverordnad kallar på soldaten för att gifva honom en befallning eller dylikt, svarar han med den öfverordnades militära titel (t. e. »Kapten!*) och skyndar till den, som kallat på honom, framför hvilken han gör halt på omkring 2 stegs afstånd.

Då en befallning blifvit soldaten meddelad, skall han upprepa densamma, till bevis att han riktigt uppfattat det erhållna uppdraget.

Erfordrar det gjorda meddelandet ej ett dylikt upprepande, svarar soldaten t. e. *Ja, kapten!*, *Skall ske, kapten!* eller

dylikt och förhåller sig i öfrigt liksom efter muntlig anmälan.

Uppropas soldaten, svarar han med ett kort och tyd- 175 ligt »Ja/»

Tjänstehästs förande.

Soldat, som kommenderas till ordonnanstjänst, erhåller af 176 halftroppchefen nödiga anvisningar rörande utförandet af denna tjänst.

Skall soldaten såsom ordonnans eller eljest föra tjänstehäst, uppdrager han stigbyglarna och förhåller sig i öfrigt som synes af fig. å föregående sida. 177 Hum soldaten skall biträda vid uppsittning, synes af fig. å denna sida.

Hästens hållande vid uppsittning.

178 Soldaten hänvänder sig i alla tjänsteangelägenheter i regeln till halftroppchefen, hvilken, därest så erfordras, för hans framställningar vidare.

Med ansökan, hvilken endast får afse personliga angelägenheter (tjänstledighet, permission o. d.), får dock soldaten vända sig omedelbart till sin

kompanichef men skall, därest ansökan är muntlig, dessförinnan hafva gjort anmälan om förhållandet hos halftroppchefen.1

Soldaten får under de tider mellan revelj och tapto, då 179 tjänstgöring för honom icke ifrågakommer, dvs. under fritid, utan att därtill begära särskildt tillstånd, vistas hvar som helst inom gränserna af regementets etablissement.

Ar sådant särskildt medgifvet, får han ock vistas hvar som helst inom ett visst bestämdt område af öfningsplatsen eller garnisonsorten.

Önskar soldaten tillstånd att lämna ofvan omförmälda 180 område, skall han därom i vederbörlig ordning göra anhållan.

Soldat, som är tjänstledig på längre tid, er- 181 håller ett tjänstledighets})evis. Uti detta angifves, hvarest han under tjänstledigheten får vistas samt hvad han i öfrigt har att iakttaga under tjänstledigheten. Om vid kortare tjänstledighet {permission) soldaten blifvit försedd med permissionssedel eller permissionsbricka, skall denna vid återkomst nattetid aflämnas till vaktbefälhafvaren, eljest till kompaniadj utant en.

Soldat, som befinner sig utanför regementets 182 etablissement, men inom öfningsplatsen eller garnisonsorten, och får kännedom om, att upplopp utbrutit inom orten eller att larm signalerats vid etablisementet, skall genast, äfven om han är permitterad, inställa sig till tjänstgöring.

Yid afgång ur eller återkomst till tjänstgöring 188 inom halftroppen i samband med kommendering,

1 Angående de befälhafvare, till hvilka soldaten i olika fall må vända sig, se vidare mom. 13, 26 och 187.

tjänstledighet eller permission skall soldaten anmäla sig hos halftroppchefen, dock ej nattetid.

184 Den, som förfallolöst uteblifver från måltid, äger ej rätt att fordra sin matportion.

185 Soldat, som inkallas till tjänstgöring, men af sjukdom eller annan trängande orsak hindras att inställa sig å anbefalld tid, skall medelst intyg af läkare, präst, ordförande i kommunalstämma, ordförande i eller ledamot af kommunalnämnd styrka, att hinder för inställelsen uppstått; och skall soldaten draga försorg därom, att anmälan om förfallet jämte ofvan föreskrifvet intyg snarast möjligt och helst före den för inställelsen bestämda tiden kommer kompanichefen tillhanda (jfr mom. 241, c).

186 Har soldaten mottagit stämning till civil domstol för brott mot allmän lag, skall han därom göra anmälan till kompanichefen.

187 Soldat, som vill anföra klagomål öfver erhållen befallning eller emedan han anser sig lida någon orättvisa, skall göra detta hos sin närmaste befälhafvare eller, om klagan rör denne eller högre befälhafvare, omedelbart hos dennes närmaste befälhafvare. Han får ock med sådant klagomål vända sig omedelbart till kompanichefen.

Klagan skall alltid vara väl grundad och framföras på höfviskt och grannlaga sätt. Befinnes klagan vara ogrundad eller tillkännagifver den själfs-våld eller olydnad, blir den klagande bestraffad.

188 Är soldaten kallad till förhör i egen eller annans sak, är det hans plikt att redigt, fullständigt och sanningsenligt besvara de till honom

ställda frågorna samt ej däri inblanda hvad som ej till saken hör. Osanningar och slingrande undanflykter måste på det sorgfälligaste undvikas.

De viktigaste signalerna äro larm, generalmarscli, marsch 139 framåt, halt, inryckning, eld och eld upphör samt revelj, förgaddring, tropp, tapto, brandsignal och tystnadssignal (regementets igenkännings signal). Dessa signaler skall soldaten söka lära sig känna.

190 Det åligger post att vara vaksam och icke företaga sig något, som kan störa hans uppmärksamhet. Han får hvarken sätta sig, sofva, sjunga, hvissla, äta, dricka, röka eller dylikt.

Han skall lämna upplysningar angående rättigheten att passera postställest eller dylikt, som begäras af honom; i öfrigt får han ej inlåta sig i samtal med någon, utan endast kort och höfligt besvara de frågor, som framställas.

Posten skall ständigt uppehålla sig inom det honom anvisade området; endast under regn, snö eller stark blåst får han vistas i postkuren; härvid upphör likväl ej hans skyldighet att uppmärksamt utöfva sina åligganden, hälsa på den det vederbör osv. Han får under ingen förevändning gå ifrån postställestet eller lämna ifrån sig geväret, innan han blifvit aflöst.

Post får bära geväret på (vid) endera axeln med mynningen uppåt.

Post, som vid utsättandet bär packning, nedlägger densamma å poststället, såframt för tillfället ej annorlunda befalles.

191 Af dubbelpost har förste mannen befälet öfver andre mannen och står till höger om denne.

192 Märkes eldsvåda, oljud, slagsmål eller eljest någonting af den vikt, att det bör ofördröj ligen komma till vaktbefälhafva-rens kännedom, ropar posten, om han kan höras från vakten eller närmaste postställe, >patrull ut>, hvilket rop i senare fallet upprepas från post till post, tills det når gevärsposten

Kan vakten icke på detta sätt underrättas, bör posten anmoda någon enskild person att meddela vaktbefälhafvaren förhållandet. Af dubbelpost afsänder förste mannen andre mannen med rapport.

Rör förhållandet något, hvarom polismyndighet (brandkår) bör ofördröj ligen underrättas, förfar posten efter omständigheterna med ledning af hvad nyss är sagdt.

Ar posten utsatt till bevakande af byggnad och är i hans 193 instruktion bestämdt, att han skall hindra obehöriga att inträda i byggnaden, skall han anropa enhvar, som nalkas poststället och icke med säkerhet igenkännes såsom behörig att inträda i byggnaden, med >lialt-> och, sedan den anropade stannat, med >hvem där>, hvarefter denne, beroende af det lämnade svaret, antingen tillåtes passera medelst tillropet »framåt* eller ock bortvisas.

På samma sätt förhåller sig post, hvilken det tillkommer att hindra obehöriga från att ingå i kasern (läger), begagna viss väg, som leder förbi poststället, eller dylikt.

Ar post oviss, huruvida han bör lämna anropad person tillstånd att passera, eller efterkommas ej hans anvisningar, skall han på sätt i näst föregående moment är sagdt underrätta vakten: och får han vid poststället kvarhålla den, som han ej på annat sätt kan hindra från att handla i strid mot hans föreskrifter.

Varder post förolämpad eller våldförd, får han fasttaga 194 den förolämpande.

Därest post öfverfalles med våld eller hot, som innebär trängande fara, äger han rätt till nödvärn, men får dock ej göra större våld, än nöden kräfver.

Skulle någon, som blifvit öfverfallen eller eljest är i fara, 195 begära skydd, får det ej vägras.

Är i posts instruktion icke bestämdt, inom hvilket område 196 han skall röra sig, får han aflägsna, sig högst 12 steg på hvardera sidan om poststället

De särskilda skyldigheterna för posterna å hvarje post- 197 ställe bestämmas i den för enhvar af dem utfärdade instruktionen, som i allmänhet finnes anslagen invid poststället (i postkuren).

198 Post får ej efterkomma andra befallningar än dem, som gifvas af vaktbefälet samt dessntom: i garnison af kommendanten (officer nr hans stab) och i kasern eller läger af regementschefen (officer nr hans stab),

befälhafvaren på stället (officer ur hans stab) samt regementsdagbefälet.

Har post mottagit befallning utaf någon af nyssnämnda personer, skall han anmäla detta till befälhafvaren för närmast därefter inträffande aflösning eller patrull.

199 Hälsning göres:

a) med •> skyl dr a gevär>

för hvar och en, som hälsning af enskild soldat medelst hälsning efter förut gången halt med vändning tillkommer;

b) med >för fot gevär >

för hvar och en, som hälsning af enskild soldat medelst hälsning utan förutgången halt med vändning tillkommer, dock icke för underbefäl af manskapet, som ej förer trupp.

Då post skall liälsa, intager han poststället med front i den honom anbefallda riktningen. Är posten dubbel, sker hälsningen samtidigt af båda männen, och tages därvid rättelse på förste mannen.

Post hälsar icke på den, som befinner sig på längre afstånd än 30—40 steg.

Då en person, som hälsning tillkommer, uppehåller sig i närheten af poststället, göres ej hälsning på någon af lägre grad. som under tiden ankommer.

Soldatens fältutrustning.

Persedlar m. m. tillhörande manskapets personliga fältutrustning.

Beklädnadspersedlar. Antal. Anteckningar. Fotlappar.........par 1 (Vid vinterutrustning af \ ylle. Halsskydd af bomull.... st. 1 Hatt (mössa).......> 1 (Vid vinterutrustning \ pälsmössa. Kalsonger.........par 1 Om möjligt af ylle. Kappa.........st. 1 [Då kappa af äldre mo-1 dell än m/04 användes, | tillkommer löst ylle-1 foder Klädesbyxor........par 1 Skjortor..........st. 2 Om möjligt af ylle. Skor (eller kängskor) .... par 1 Stöflar (eller snörstöflar eller kängskor med skoband). . > 1 • I Vid vinterutrustning < tillkommer 1 par långa 1 strumpskaft af ylle. Ullstrumpor, korta.....> 2 Vantar..........> 1 1 Endast vid vinterut-\ rustning. Vapenrock.........st. 1 (Kan uteslutas, då års-\ tiden så medgifver. Ylletröja.........» 1 Ytterbandskar till vantar . par 1 1 Endast vid förstärkt \ vinterutrustning. Utredningspersedlar. Dosa för dagens kaffe ... st. 1 Dosa för reservkaff e . . . . > 1 Dricksflaska........» - 1 Fodral till putstyg . . . . > 1 (Inom hvarje rote 1 spade, inom hvarje halftropp 1 kedjesåg (med fodral och 2 handtag) och 4 yxor ^ med egg?kyddare samt inom hvarje pluton 1 järntrådssax med egg-skyddare och 1 kompass. Första förband......» ; i Kokkärl med krok.....> i i Mattornister med rem ...» i Nummerbricka.......> i Personlig verktygsutrustning och kompasser . . . Påse för dagens proviant . . » i Påse för reservproviant . . > i- — —-—•—------

Soldatens fältutrustning.

Ränselutredning.....sats 1

Sked...........st. 1

Skidor med tillbehör .... par 1

Remtygspersedlar.

Ammunitionsgördel.....st. I 1

Hylsa af läder till bajonettbalja ....» 1

Gevärspersedlar.

Bajonett med balja.....st. 1

Gevär med rem och mynningsbleck ....> 1

Gevärsrengöringsverktyg . . sats */s

Ammunition.

Gevärspatroner......st. 100

Lifsmedel.

(Bröd . . . port. 2

Reservlifsmedel< Choklad . > 1

I Konserv . > 1

Återstod af dagens . ... > 1

Antingen ränsel med skyddstältdel eller tältränsel med persedelpåse. Dessutom tältstångdel och 2 tältpinnar.

Skyddstältutredningen är afsedd att användas, då så betingas af årstid och ortliga förhållanden.

(Endast vid förstärkt vinterutrustning, i den mån tillgången medgifver för all i skid' löpning kunnig personal.

x/2sats utgöres för hvarannan man af läskände, vaselindosa(olje' flaska) med vaselin och lappar, blånor eller trassel samt för hvarannan man af mynningshylsa och lappar, blånor eller trassel.

När omständigheterna så fordra, bäras ytterligare en bröd- och en chokladportion samt en konserv.

Utom de i tabellen upptagna persedlarna skola af manskapet själft anskaffas och medföras kam, knif (fällknif), nåltyg, tvål och något fettämne (exempelvis vaselin). Dessutom få i utrustningen ingå sådana manskapet tillhöriga persedlar som: andaktsbok, anteckningsbok, handduk, hängslen, karta, klädes-borste, näsduk, skoborste, skosmörja i ask, ur m. m.

126Soldatens fältutrustning.

Anvisningar för utrustningens medförande och 201 bärande m. ni.

Ränseln packas på följande sätt och i nedanstående ordning :

a) Inuti ränseln:

I nedre rummet:

reservproviant.

I öfre rummet:

1 ylletröja och 1 skjorta, utfyllande den mot soldatens rygg vända sidan af ränseln;

1 par skor (eller kängskor), liggande ofvanpå ylletröjan (uti ränsel m,82—91 i den buldanslapp, som är fästad å inre sidan af ränselns öfre vägg och som fastknytes omkring skorna vid ränselns öfre kant);

1 par strumpor, 1 strumpa i hvarje sko;

putstyg uti förefintliga mellanrum.

b) / ränselns lock:

1 par fotlappar;

1 par vantar (då

sådana äro utdelade men ej för tillfället begagnas);

1 handduk (tilllåten persedel).

c) Utanpå ränseln:

kappa (af äldre modell) hoplägges1 och fastspännes på 3 sidor af ränseln medelst lyftremmen och kappremmarna (vid ränsel m<53—94 och m/64—94 i stället för lyftremmen, hvilken vid

1 Kappans hopläggning sker på följande sätt:

Kappan lägges flat med insidan uppåt. Kragen och öfre delen vikas in så mycket, att ärmarna komma helt och hållet upp. Ärmarna läggas rätt ut åt sidorna till hela sin längd. Skörtens yttre snibbar vikas inåt till en bredd af 10 cm. Kappans nedre del vikes upp så långt som sprundets längd och lägges med sin kant under kragen. Kappan hoprullas sedermera hårdt från den öfre kanten till den nedre. Slej ferna vändas inåt. Kappans ändar fattas af händerna med naglarna uppåt, foten sättes på midten af kappan, hvilken sedermera sträckes.

utbredas i fickan, så att locket får den jämnaste och minsta möjliga tjocklek.Soldatens fältutrustning.

dessa ränslar endast användes såsom sådan, medelst de tvenne kappremmarna å axelbärremmarna), hvarvid ändarna efter kappans läggande omkring ränseln vikas inåt så mycket, att de ej öfverskjuta lockets (tältdelens) underkant; kappans öfvervikna kant ntåt och vänd bakåt; lyftremmen anbringas genom de 4 läderhylsorna å ränselns öfverkant i kors om kappan, dock så, att stroppen, hvilken bakifrån med början från höger införes nti läderhylsorna, blifver fri och kan fattas med handen eller fästas vid geväret för lättande af ränselns bakvikt; bäres ej kappan på ränseln, anbringas lyftremmen i likhet med å ränsel m/53—94 och m/64—94 genom läderöglan mellan ränselns bärremmar;

tältdel (då sådan är ntdelad) med 2 tältpinnar; tältpinnarna inläggas i tältdelen, som hopvikes samt fastspännes på 3 sidor utanpå eller under kappan enligt befälets bestämmelser (vid ränsel m/82 kan tältdelen äfven bäras hårdt hoprullad vid ränselns nedre kant, och fastspännes den då med de båda där befintliga tältremmarna);

kokkärl med krok fastspännes medelst kokkärlsremmen å ränsellocket; remmen trädes genom för densamma afsedda krampor eller krampa å kokkärlet (vid m/äldre—94 äfvenledes genom den rörliga fjäderringen å locket);

verktyg och tältstångdel (då tältdel är utdelad); spade eller yxa fastspännes jämte tältstångdelen medelst de båda därför afsedda remmarna enligt befälets bestämmande; för att undvika skrammel kan lyftremmen tillfälligtvis spännas kring kokkärlet, verktyget och tältstångdelen.

202 Tälttränseln packas enligt särskilda bestämmelser (se sid. 130, »Tältränselutredningen, dess packande och användning»).

203 Bajonett i balja bäres vid vänstra sidan i en hylsa, fästad vid ammunitionsgördeln.

204 I mattornistern medföres: dagens proviant;

dricksflaska;

knif och sked samt

gevärsrengöringsverktyg.

Första förbandet bäres insydt uti vapenrockens högra 205 framskört.

Förbandet består af:

2 st. bomullskompresser,

2 > gaskompresser,

1 > gas binda med säkerhetsnål,

1 > gasomslag samt

1 > vattentätt tygomslag.

Anvisning för dess användande.

1. Förbandet framtages och lägges i beredskap.

2. Den sårade kroppsdelen afklädes, och såret blottlägges ntan att därvid beröras med händerna.

3. Förbandet öppnas genom att draga i de båda röda tyg-flikarna. Det yttre omslaget aflägsnas, hvarefter det inre omhöljet borttages genom att afslita den sammanhållande tråden.

4. Förbandet utvecklas försiktigt, och bindan fattas med ena handen, under det att förbandets öfriga delar hållas i den andra.

5. Genom att draga i bindan skiljes förbandet i två hälfter (sårtäcken), hvardera med en yttersida af bomull och en innersida af gastyg. Dessa fattas i yttersidornas midt och läggas genast på såret med gastyget närmast detsamma. Härvid iakttages, att händerna icke få beröra sårtäckenas innersidor.

6. Där tvenne närliggande mindre sår finnas, anbringas ett sårtäcke på hvardera såret. Finnes endast ett större sår, läggas båda sårtäckena bredvid hvarandra på såret.

7. Sårtäckena fästas stadigt medelst bindan, som vid sin inre ända är försedd med säkerhetsnål.

Nummerbrickan bäres i ett band om halsen. 206

Packningens påtagande. Sedan packningen behörigen 207 ordnats med remmarna rullade eller instuckna, påtages densamma i följande ordning och bäres på nedanstående sätt: ammunitionsgördeln med tillbehör;

mattornistern vid högra sidan, något tillbakaskjuten och

med. remmen öfver vänstra axeln under axelklaffen;

ränseln på ryggen med båda bärremmarna öfver axlarna men under axelklaffarna, hakarna fästade i ammunitionsgördeln,

den vänstra bärremmen före påtagandet fästad med spännet vid nedre väggen; den högra hakas med sin ring om kroken likaledes vid nedre väggen af ränseln.

208 I afseende å de afvikelser uti sättet för persedlarnas medförande och bärande, som varda erforderliga, t. e. därest soldaten bär ylletröjan på sig, begagnar skorna i stället för stöf-larna, ej innehar samtliga persedlar osv., lämnar vederbörande befälhafvare de föreskrifter, som kunna erfordras.

209 Patronerna bäras i ammunitionsgördeln.

Ammunitionen kan fördelas med t. e. 10 patroner i hvardera af de båda mellersta väskorna, 15 i hvardera af de yttersta samt 25 i' hvardera af de öfriga.

Användas fotlappar, anbringas de på följande sätt. Den obetäckta foten ställes å fotlappen (se vidstående teckning), med tårna åt a och hälen åt b, hvarefter flikarna vid c och d slätt vikas öfver foten och snibben vid a lägges öfver densamma vid dess införande i skodonet.

210

Tälttränselutredningen, dess packande och användning.

(Endast för härmed utrustade truppförband.)

Beskrifning' öfver utredningen.

211 Tälttränselutredningen består af: tälttränsel m/1902 med tillhörande persedelpåse m/1902 och tältstångdel

m/1902.

212 Tältränsel m/1902 är sammansatt af tältduken samt af den å tältduken fastsydda ränselstommen, en fyrkantig läderplatta, så anordnad att den med begagnande af i hörnen anbragta söljor och stroppar kan erhålla formen af en öppen låda, rän-sellådan, motsvarande botten1 och sidor på en vanlig ränsel,

1 Botten — den del af ränseln, som under bärandet hvilar mot soldatens rygg; öfre, nedre, högra och vänstra sidorna erhålla äfven sina benämningar efter ränselns läge på soldatens rygg.

hvars lock här ersättes genom invikning af de stommen öfverskjutande delarna af tältduken.

Följande vid ränselstommen fästade remmar äro afsedda för den färdigpackade ränselns sammanhållande, de på högra och vänstra sidorna mot hvarandra svarande remmarna, packremmarna, samt den på nedre sidan sittande remmen jämte dess på öfre sidan motsvarande söljstycke, hjälp-packremmen;

för ränselns bärande, de två mellan öfre sidan och bottnen sittande breda remmarna, bärremmarna, jämte vidfästade remmar, hjälpbärremmarna, mot hvilka svara sölj stycken i ränselns nedre sida;

för verktygets bärande, den på vänstra sidans öfre del sittande remmen, verktygsremmen.

A ränselstommen märkes dessutom en rundsydd slejf, afsedd för lyftremmen.

A själfva tältduken sitta tvenne slejfer, uti hvilka kokkärlsremmen instickes. På motsatt sida om och midt för den ena kokkärlsremslejfen sitter en rundsydd slejf, afsedd att medelst hjälppackremmen sammanhålla packningen, då tältduken användes såsom kapuschong.

Persedelpåsen m/1902 är genom en mellanklaff delad i 213 ett öfre (större) och ett nedre (mindre) rum, det förra med en i påsens öfre vägg fästad skolapp. Utanpå öfre sidan sitta slejfer för lyftremmen, som användes hopspänd genom desamma, såsnart tältränselns tältduk användes till skyddstält eller i allmänhet vid truppens förläggning, då ränseln är uppackad.

Tältstångdelen m/1902 är af betsad björk med hylsa af 214 aluminium.

Utredningens packande. Persedelpåsens packande. 215

Påsen med bottnen mot marken och nedre sidan vänd mot karlen packas sålunda:

a) I nedre rummet (reservportionsrummet): reservprovianten samt ett par fotlappar.

Nedre rummet stänges medelst mellanklaffen.

b) I öfre rummet:

en handduk (tillåten persedel), viken och efter skolappens uppfällande nedlagd så, att den utfyller rummets botten,

ylletröjan, viken på bredd och längd, samt en skjorta ofvanpå handduken,

skorna (eller kängskorna)1 med en strumpa i hvardera skon ofvanpå den nu framfällda skolappen, bredvid hvarandra, sulorna uppåt, klackarna, vid den sidan af rummet där packningen är tunnast, dvs. den hvaråt ylletröjans öfver- och underkanter äro vända,

påse för putstyg invid skornas främre del. Persedelpåsen tillknäppes. 8 Tältränselns packande.

Tältränseln lägges, sedan ränselstommens hörn hopknäppts, med bottnen mot marken och nedre2 sidan vänd mot den packande; den fria delen af tältduken utbredd, så att känsel-lådan» blir tom;

kappan, hopviken (med fodret inåt) till ränsellådans bredd och med likformig tjocklek, lägges omsorgsfullt utslätad så, att öfre delen af densamma utfyller ränselns botten, kappkragen invid ränsellådans nedre2 vägg;

härvid tillses noga, att inga knappar, slejfer eller annat, som kan föranleda ojämnheter, komma emot ränsellådans botten; j

den packade persedelpåsen nedlägges (sedan lyftremmen faatspänts i sin rundsydda slejf på ränseln) så, att reservpor-tionsrummet blir vändt emot ränsellådans öfre sida;8

sedan tältpinnarna blifvit lagda mellan kappan och persedelpåsens reservportionsrum, vikes kappans nedre, fria del öfver påsen, och skörten sträckas och svepas så långt sig göra låter omkring persedelpåsen och kappans öfre del, hvarefter kappan med inneliggande persedelpåse skjutes noga intill ränsellådans öfre sida;

1 Skall soldaten använda skorna, kunna marschskodonen packas i persedelpåsen, sedan ylletröjan därifrån uttagits och inlagts i kappan.

2 Se anm. till mom. 212.

s Persedelpåsens tyngre del kan ock vändas nedåt.

tältdukens spets (dys. den del af tältduken, som är utanför ränsellådans nedre sida) sträckes och svepes omkring kappan med inneliggande persedelpåse, hvarvid tillses, att ingen del af kappan eller persedelpåsen kommer att ligga utanför ränsellådans nedre sida utan just mot densamma. Detta sker, om kappan och persedelpåsen äro rätt lagda; 1

de midt för högra och vänstra ränselsidorna befintliga fria delarna af tältduken fällas den ena öfver den andra och båda öfver den redan packade ränsellådan och tillslätas;

tältstångdelen, med hylsan vänd nedåt, instickes under packremmarna å högra ränselsidan, hvarefter öfre packremparet hopspännes, dock ej för hårdt;

flikarna af den ännu fria delen af tältduken fällas öfver ränseln såsom lock; befintliga veck å detsamma utjämnas (underkanten kan invikas);

verktyget fastspännes vid ränselns vänstra sida — yxan med skaftet instucket under nedre packremmen helst midt för ränselns sida samt med verktygshufvudet uppåt och eggen bakåt: verktygsremmen lägges rundt om verktygshufvudet utifrån och uppåt, därefter nedåt och mellan verktygshufvudet och ränselsidan; remmen vändes därefter kring skaftets yttre sida invid verktygshufvudet och fastspännes i söljan —, spaden med skaftet under nedre packremmen, spadbladet vändt nedåt, insidan utåt (bakåt) och afvigsidan stödjande emot ränsellockets vänstra del, verktygsremmen lagd rundt om skaftet genom och nedanför handtaget;

nedre packremparet hopspännes, dock ej för hårdt, öfver »lockets» nedre del;

hjälppackremmen, som genomlöper kokkärlsremmens slej-fer, tillspännes i sin motsvarande sölja hårdt, så att packningens längd ungefär svarar mot ränsellådans; packningens stadga kommer sålunda att regleras af hjälppackremmen och ej af packremmarna, hvarigenom ränsellådan erhåller en lämplig form, ränseln blir nu snarare bred än lång;1

1 Kappan kan ock läggas helt och hållet under persedel' påsen.

Kokkärlet fastspännes medelst sin rem öfver kokkärlsgre-pens ena hälft och öfver kroken eller på annat lämpligt sätt, till undvikande af buller, då karlen rör sig.

Soldat med tälttränsel.

Utredningens användning.

217 Sedan ammunitionsgördeln (med därå fästad mattornister) spänts om lifvet (i regeln dock ej hårdare, än att soldaten kan föra ena handen mellan ammunitionsgördeln och lifvet) och

1 Synnerligen viktigt är, att ränselns packande sker så, att persedelpåsen och kappan komma midt uti ränsellådan samt att tältduken svepes rakt kring kappan, hvilket kan kontrolleras genom tältdukssömmarnas och tältpinnöglornas lägen.

vridits så, att xnidtelfickorna (midtelfickan) kommit midt för lifvet, påtages ränseln på samma sätt som ränsel m/82—91 bärremmarna fasthakas i ammunitionsgördelns fyrkantsringar, och ränselns läge på ryggen regleras genom hjälpbärremmarna.

Tältduken är afsedd att kunna lämna soldaten skydd, såväl då ränseln bäres som vid tältning.

Såsom ett slags kapuschong använder soldaten i förra fallet den del af duken, som i vanliga fall bildar ränselns lock. För detta ändamål lossar en kamrat hjälppackremmen och nedre packremmen, medan den däraf fasthållna delen af tältduken frigöres, hvarefter de båda flikarna dragas isär och fällas uppöfver soldatens hufvud och axlar (eller endast axlar) och dragas ned öfver armbågar och bröst samt genom användning af några af de å tältdukens underkant anbragta hyskorna och hakarna1 kvarhållas i sitt läge. Nedre packremmen tillspännes åter (spaden fastsättes på sin ursprungliga plats under packremmen), hvarjämte hjälppackremmen instickes i den rund-sydda slejfen på ränsellådans insida; remmen drages så långt igenom slejfen, att packningen åter blir stadigt sammanhållen, hvarefter ett lämpligt, å remmen befintligt knapphål knäppes öfver den på remmen fastsatta knappen. Då hjälppackremmen åtdrages, skiljes kokkärlet från soldatens nacke, mot hvilken det annars vid kapuschongens användande skulle hvila.2

Då tältning förestår, befrias tältränseln från alla i eller på densamma anbragta persedlar, och remmarna i ränsel-stommens 4 hörn spännas upp, hvarpå tältningen verkställes efter vedertagna grunder, med iakttagande att ränselstommen vändes inåt tältet och att tillhörande remmar instickas under slejfer eller annorledes för att så litet som möjligt besvära soldaten, då han uppehåller sig i tältet. Lyftremmen återflyt-

1 Dessa äro afsedda att användas, då tälthyddor skola uppslås.

2 Medgifver tiden, är fördelaktigt, om kokkärlet flyttas från sin rem till öfre packremmen och fästes på samma sätt som på ränsel m/82—91; äfven kan kokkärlet fastspännas på ammunitionsgördeln eller på mattornistern för att göra kapuschongen bekvämare.

tas till persedelpåsen och spännes samtidigt genom spadens handtag. Yxan fastknytes kring ammunitionsgördelns stropp medelst eggskyddarens rem.

Är det för särskilda förhållanden önskvärdt, att soldatens belastning tillfälligt minskas, sker detta bekvämt genom att persedelpåsen med innehåll uttages ur tältränseln.1

Utdrag ur kokinstruktionen.

Anvisningar för tillredandet af provianten.

Snygghetsåtgärder.

1. Iakttag själf så stor renlighet som möjligt.

2. Begagna sked att taga socker, salt, mjöl o. d.

3. Använd vid handterandet och omrörandet af proviant hellre rena trästickor än smutsig servis.

4. Se till, att kokkärlen äro fullt rena före kokningen.

5. Rengör kokkärlen ut- och invändigt omedelbart efter kokningen och aftorka dem om möjligt.

6. Gör snyggt på kokplatsen efter slutad kokning.

Eldning.

1. Hugg ej veden för fin.

2. Tänd elden, före kokkärlens upphängning, invid vindsidan af grafven.

1 Skall soldaten därvid undantagsvis behålla någon uti persedelpåsen förvarad utrustningspersedel, t. e. en reservportion, uttages denna ur persedelpåsen och lägges antingen i tornistern eller uti tälttränseln direkt. Tillses bör, att alla persedelpåsar likasom tälttränslar äro numrerade.

tas till persedelpåsen och spännes samtidigt genom spadens handtag. Yxan fastknytes kring ammunitionsgördelns stropp medelst eggskyddarens rem.

Är det för särskilda förhållanden önskvärdt, att soldatens belastning tillfälligt minskas, sker detta bekvämt genom att persedelpåsen med innehåll uttages ur tälttränseln.[1]

Utdrag ur kokinstruktionen.

Anvisningar för tillredandet af provianten.

Snygghetsåtgärder.

1. Iakttag själf så stor renlighet som möjligt.

2. Begagna sked att taga socker, salt, mjöl o. d.

3. Använd vid handterandet och omrörandet af proviant hellre rena trästickor än smutsig servis.

4. Se till, att kokkärlen äro fullt rena före kokningen.

5. Rengör kokkärlen ut- och invändigt omedelbart efter kokningen och aftorka dem om möjligt.

6. Gör snyggt på kokplatsen efter slutad kokning.

Eldning.

1. Hugg ej veden för fin.

2. Tänd elden, före kokkärlens upphängning, invid vindsidan af grafven.

1 Skall soldaten därvid undantagsvis behålla någon uti persedelpåsen förvarad utrustningspersedel, t. e. en reservportion, uttages denna ur persedelpåsen och lägges antingen i tornistern eller uti tälttränseln direkt. Tillses bör, att alla persedelpåsar likasom tälttränslar äro numrerade.

136Utdrag ur kokinstruktionen.

3. Använd aldrig halm eller dylikt vid antändningen.

4. Underhåll jämn eld.

5. Tag glöd från kokgrafven och utbred dem i stekgrafven.

Kokning[1].

1. Låt aldrig kokkärl stå tomma öfver elden.

2. Koka i allmänhet med locket påsatt omvändt.

3. Se till, att alltid något vatten finnes i locket.

4. Då locket skall aftagas från varmt kokkärl, fasthålles lämpligen kärlet mellan fötterna; vänstra handen håller kroken, medan den högra med tillhjälp af lockpinnen lossar locket.

5. Se till, att vatten alltid finnes till hands.

6. Rör aldrig om med tennskedar utan helst med trä-spade.

7. Sätt kokkärlen tätt tillsammans, i synnerhet vintertid eller under kall blåst.

Stekning.

1. Låt aldrig stekkärlet stå tomt på glöden.

Halstring.

1. Doppa halster af trä vid behof i vatten.

Ordförklaringar.

Afkok göres, då t. e. salt fläsk lägges i kallt vatten, 220 som bringas till kokning, hvarefter det afkokade genast upptages eller vattnet borthälles; stundom erfordras flera afkok för att få bort öfverflödig sälta.

Afredning kallas en tillsats af fett, mjöl eller ägg i såser, soppor och dylikt för att gifva dem erforderlig simmighet.

Bryning af en anrättning sker genom att lägga något fett på densamma samt låta den i slutet kärl stå på svag eld i 5—15 minuter.

Fräsning sker genom att värma fett i ett kärl så länge, att det efter smältningen börjar koka, hvarjämte oftast något mjöl iröres.

Förvälla kallas att uppkoka t. e. gryn i enbart vatten samt låta dem koka några minuter.

Passera är att pressa genom en sil, hårduk eller dylikt.

Spad kallas flytande ämnen, som uppkomma vid kokning.

Föreskrifter för proviantens tillredning.

Allmänna regler för kokning- af kött eller fläskspad.

221 1. Tvätta köttet; knäck benen; stycka köttet i större eller mindre bitar, beroende på om köttet sedermera skall förtäras eller användas till buljongkokning.

2. Lägg kött och ben i kokkärlet, så att de komma under ytan af det vatten, däri de kokas.

3. Krydda måttligt och så, att ingen krydda blir förhärskande; tag till hvarje liter vatten högst 1 struken tesked salt, 5 pepparkorn och 1 persiljekvist.

4. Salta dock sparsamt, om soppan ånyo skall uppkokas, ty sältan framträder skarpare för hvarje gång detta sker.

5. Använd så ofta som möjligt rot- och grönsaker.

Allmänna regler för kokning af torra skidfrnkter.

222 1. Skölj ärter, bönor o. d.; låt dem om möjligt ligga ända till 12 timmar i kallt vatten.

2. Sätt dem på elden i kallt sjö(mjvikt)vatten.

3. Koka på sakta och jämn eld.

4. Låt om möjligt locket vara på.

5. Tillsätt renad soda af ungefär en ärtas storlek till hvarje liter vatten.

6. Frånsila eller skumma om möjligt bort skalen.

7. Koka om möjligt aldrig ärter o. d. i salt eller käll-(hårdt)vatten, i hvilket fall dubbelt så stor kvantitet soda,

som ofvan är sagdt, måste användas för att få anrättningen väl kokt.

Köttsoppa.

Färskt kött eller fläsk, ris-, korn- eller hafregryn, salt, vatten, [rot- och grönsaker].

1. Se mom. 221, punkt 1. 223

2. Skär köttet (fläsket) i bitar af ungefär en portions storlek.

3. Beräkna l/% dl. gryn till hvarje liter soppa.

4. Bulta köttet; lägg det jämte benen samt korngrynen, om dylika användas, samtidigt i kokande vatten.

5. Skrapa och klyf rotsakerna i mindre bitar; lägg dem jämte ris- eller hafregrynen i kokkärlet, då köttet kokat omkring 1 timme.

6. Späd vid behof med varmt vatten; skumma icke.

7. Salta, då köttet nästan är kokt; tag upp köttet och håll det varmt; späd soppan.

8. Hägg, då grynen äro kokta, grönsakerna, skurna i mycket små bitar; låt soppan därpå koka i 10 minuter.

Ärtsoppa.

Ärter, salt fläsk eller kött, vatten, [mejrarn].

1. Tag 1 V» dl. ärter till hvarje liter vatten. 224

2. Koka ärterna enligt mom. 222.

3. Skär fläsket (köttet) i bitar af ungefär 1 portions storlek.

4. Lägg fläsket (köttet) 1 kallt vatten; gör, om detta är mycket salt, ett afkok.

5. Lägg fläsket (köttet) ånyo i ringa mängd kallt vatten; låt det småkoka.

6. Skumma bort ärtskalen och omrör ärterna; späd med kallt vatten.

7. Tillsätt, då ärterna börja mosa sig, så mycket af fläsk-(kött)spadet, att ärtsoppan blifver lagom salt, samt mejram låt soppan därefter koka upp.

139Utdrag ur kokinstruktionen.

Färskt kött eller fläsk.

Färskt kött eller fläsk, salt, vatten, [rötter, grönsaker, lök],

225 1. Lägg det i kokande vatten.

2. Låt det koka på svag eld och helst i slutet kärl.

3. Hägg 1 struken tesked salt i hvarje liter vatten samt vid tillgång rötter och lök, när det kokat 5—10 minuter.

4. Låt 1 kg. koka ungefär 1 timme; beräkna dessutom 20 minuter för hvarje kilogram däröfver, beroende på styckets form och beskaffenhet.

5. Använd spadet till soppa eller sås.

Köttgryta.

Färskt fett kött, kålrötter, potatis, fett, stött peppar, salt, vatten, [buljong, lök i skifvor].

226 1. Skär köttet i bitar af ungefär V4 portions storlek; bulta det väl; beströ bitarna med salt och peppar.

2. Skala och skär kålroten och potatisen i skifvor; salta potatisen något.

3. Smörj kokkärlet i bottnen; ilägg ett hvarf kött med fettet mot bottnen, därpå kålrot- och potatisskifvor osv. hvarf-vis; lägg löken emellan; ihäll vatten eller vid tillgång buljong, så att det nästan står öfver köttet.

4. Låt anrättningen koka i slutet kärl, på svag eld, tills köttet och kålrötterna äro färdiga.

Stekt fläsk.

Fläsk, [fett, vatten, mjöl, lök i skifvor].

227 1. Skär fläsket i tunna skifvor.

2. Ilägg först något fett, om fläsket är för magert: stek fläsket några minuter.

3. Upptag fläsket; rör vid tillgång något mjöl samt löken i flottet; låt det fräsa; påhäll 2—3 matskedar vatten och låt det koka upp.

Kokt potatis.

Potatis, salt, vatten.

1. Välj om möjligt vid kokning i småkarl potatis af unge- 228 får samma storlek.

2. Låt råskalad potatis ligga i kallt vatten, tills den sättes på elden.

3. Skär aldrig sönder potatis före kokningen.

4. Beräkna 1 matsked salt till hvarje liter potatis; lägg potatisen i kallt vatten.

5. Koka på sakta och jämn eld; i slutet kärl med vatten till potatisens halfva höjd och i öppet med så mycket vatten, att det står öfver den.

6. Pröfva efter omkring 30 minuter med en gaffel eller smal sticka, om potatisen är mjuk.

7. Slå bort vattnet, då potatisen är färdig; pålägg lock, så att potatisen icke kallnar.

Kaffe.

Kaffe, vatten.

1. Fyll kokkärlet med vatten till ett visst antal por- 229 tioner.

2. Hägg, sedan vattnet kokat upp, samma antal portioner kaffe; låt det koka 10—15 minuter.

3. Ihäll den vattenmängd som anses hafva kokat bort.

4. Tag kaffet från elden; låt det klarna under några minuter; påskynda klarnandet genom att hälla några droppar kallt vatten eller några korn salt i kaffet.

Utdrag ur krigslagarna m. m.

Allmänna bestämmelser.

280 Krigslagarna äro: strafflagen för krigsmakten, disciplinstadgan för krigsmakten och Kungl. Maj.ts nådiga förordning om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

231 För brott och förseelser, begångna mot krigslagarna, kan soldaten antingen ådömas sträf[af krigsdomstol (krigsrätt) eller åläggas bestraffning af befälhafvare.

De straff, som af krigsdomstol ådömas, äro:

1. dödsstraff,

2. straffarbete,

3. fängelse,

4. böter och

5. disciplinstraff.

232 Disciplinstraff för manskapet är arrest af två slag, nämligen:

1. vaktarrest, i högst 10 dagar, och

2. sträng arrest, i högst 8 dagar.

233 Straffarbete öfver 6 månader eller svårare straff medför för fast anställda ovillkorligen uteslutande från krigsmakten.

234 Krigsman, som förbundit sig till viss tjänstetid vid krigsmakten och som ådömts straffarbete eller fängelse, må ej såsom tjänstetid tillgodoräkna sig den tid, som åtgått till straffets verkställande.

235 Af befälhafvare kan manskapet åläggas disciplinstraff.

För mindre förseelser och oarter, hvilka icke finnas påkalla nyssnämnda straff, må befälhafvare (regements-, bataljons-och kompanichef) för manskapet använda:

1. varning, meddelad enskildt eller i närvaro af några den felaktiges öfverordnade eller med honom likställda,

2. vägran af tjänstledighet,

3. vaktgöring eller handräckning utom vanlig ordning,

4. förrättande af släparbeten,

5. inskränkning i friheten att å eljest tillåten tid vistas utom kasern, kasernrnm, kvarter eller läger samt

6. mistning af dagaflöning eller aflöningstillägg, till ett sammanlagdt belopp eller värde af högst 4 kronor.

Varder någon af det fast anställda manskapet, sedan han 236 tre eller flera gånger efter strafflagen för krigsmakten undergått bestraffning och, där det endast varit disciplinstraff, minst en gång sträng arrest i 5 dagar eller därutöfver, ånyo bestraffad enligt samma lag, må han, om han icke hör till det indelta manskapet, ur rullorüa utstrykas.

Om volontär genom rymning eller vanärande brott blifver 237 från regementet skild, går ban förlustig de medel, som af hans aflöning blifvit uti sparbank insatta. Af dessa medel får ej under soldatens tjänstetid för hans gäld tillgripas eller utmätas, utom för förluster, som soldaten genom vårdslöshet förorsakar kronan.

Officers eller underofficers tjänsterapport angående under- 238 lydande äger, utom i fråga om oförrätt mot officerns eller underofficerns egen person, vitsord, såframt ej skäl eller omständigheter förekomma, som rapportens vitsord förringa.

För de fall, att brott eller förseelse begås under krigstid, 239 äro straffen vida strängare än de straff, som afse fredlig tid. För förräderi, oloflig gemenskap med fienden, brott mot krigslydnaden m. fi. svårare brott dömes den brottslige under krigstid till dödsstraff, därest ej brottet blifvit begånget under sådana förhållanden, att straffet kan sättas lägre.

Strafflagen för krigsmakten stadgar ock särskilda straff, strängare än de som användas i fredstid, för brott och förseelser, som begås, då fientligt angrepp befaras, då trupp blifvit ställd på krigsfot osv.

Här nedan äro intagna ansvarsbestämmelserna för brott 240 och förseelser af manskap under fredstid.

Om rymning ocli olofligt undanhållande från krigstjänsten.

241 Rymmer soldat, straffas han första gången med disciplinstraff, andra gången med fängelse i högst 6 månader, tredje gången med fängelse från och med 6 månader till och med 1 år samt fjärde och följande gånger med straffarbete från och med 6 månader till och med 2 år.

Hafva två eller flera i samråd beslutat att rymma, försvåras straffen, isynnerhet för anstiftaren.

Varder krigsman, som förbundit sig till viss tjänstetid vid krigsmakten, för rymning fälld till straff, som ej medför hans uteslutande ur kr%smakten, skall den tid, under hvilken han varit rymd, ej tillgodoräknas honom såsom tjänstetid.

Krigsman, som förledt eller hjälpt annan till rymning, straffas så, som om han själf rymt.

Vet krigsman, att rymningsbrott är å färde, och ej i tid därom underrättar vederbörande befäl, eller har han hyst eller dolt rymmare, skall han ock straffas, men lindrigare, än om han själf rymningen begått.

Den af manskapet, som, utan afsikt att undandraga sig krigstjänsten,

a) olofligen afviker från trupp eller läger eller annat ställe, där han skall tjänstgöra eller vistas, eller

b) inom tjänstgöringsorten håller sig undan från tjänstgöring,

c) utan anmäldt laga förfall blir borta utöfver tjänstledig-' hetstid eller underlåtit att inställa sig, utan att därför äga

laga förfall eller sådant, så fort ske kunnat, hos vederbörande befälhafvare anmäla (jfr mom. 185),

straffas ock såsom rymmare, om undanhållandet räckt öfver 8 dagar. Var frånvaron kortare, belägges den felaktige för olofligt undanhållande med disciplinstraff; dock må, där återfall i brottet sker och omständigheterna äro synnerligen försvårande, dömas till fängelse i högst 6 månader.

Har någon af manskapet rymt, anses han i fråga om disciplinstraff och dess åläggande fortfarande tillhöra krigsmakten,

äfven om han ej ertappas, förrän annan blifvit i hans nummer insatt.

Krigsman, som genom stympning eller annorledes uppsåt- 242 ligen gör sig oduglig till uppfyllande af sin krigstjänstskyldighet under längre eller kortare tid, straffas med fängelse eller straffarbete i högst 2 år.

Onx uppror, upplopp m. ni.

Samlar sig krigsfolk och visar uppsåt att med förenadt 243 våld sätta sig upp emot verkställighet af förmans bud eller att tvinga förman till någon ämbetsåtgärd eller att hämnas för sådan åtgärd, men vänder på förmans befallning åter till lydnad och ordning, då skola anstiftare eller anförare dömas till straffarbete från och med 1 till och med 3 år och de öfriga till fängelse i högst 6 månader. Äro synnerligen mildrande omständigheter för handen, må deltagare, som hör till manskapet och ej varit anstiftare eller ledare, dömas till disciplinstraff af sträng arrest. "Vända upprorsmännen däremot ej åter till lydnad och ordning, utan visa trotsighet emot förmans befallning, dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med 3 till och med 6 år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med 1 till och med 3 år.

Göra upprorsmän våld å person eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller fördärfva de annan egendom, straffas anstiftare eller anförare med straffarbete på lifstid eller från och med 6 till och med 10 år och annan deltagare i upproret med straffarbete från och med 3 till och med 6 år.

Var det förman, å hvilken våldet utöfvades, eller gjordes skadan å kronans hus eller å annan egendom, som under krigsmaktens vård varit ställd, då skall anstiftaren eller anföraren mista lifvet eller dömas till straffarbete på lifstid och annan deltagare i upproret dömas till straffarbete på lifstid eller från och med 6 till och med 10 år.

Samlar sig krigsfolk och stör lugnet eller ordningen inom krigsmakten, utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som ofvan är sagdt, och skingrar sig ej det krigsfolk på förmans

befallning, utan visar trotsighet däremot, dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med 1 till och

med 3 år och annan deltagare i upploppet till fängelse i högst 6 månader. Äro synnerligen mildrande omständigheter för handen, då må deltagare i upploppet, som hör till manskapet och ej är att anse såsom anstiftare eller anförare, dömas till disciplinstraff.

Hvar, som på något ställe, där krigsfolk samladt är, med högljudd röst eller med häftighet eller på annat anstötligt sätt utfar i klander emot någon öfverordnads förhållande eller åtgärder eller öfver lön, underhåll eller beklädnad eller företager sig annan dylik handling, hvaraf uppror eller upplopp lätt kan föranledas, belägges med disciplinstraff eller dömes till fängelse.

Med disciplinstraff eller fängelse straffas ock hvar och en, som deltager i någon af krigsfolk hållen sammankomst för rådplägning om förmans förhållande eller åtgärder, om otillräckligheten af lön, beklädnad eller underhåll eller om annat dylikt, hvaraf missbelåtenhet hos krigsfolket utbredas kan. Den, som för sådan otillåten rådplägning kallat krigsfolk till sammankomst, straffas, äfven om sammankomstens hållande förhindras.

Om brott mot krigslydnad m. m.

244 Vägrar någon af manskapet att åtlyda förmans honom i tjänsten gifna befallning, straffas han med fängelse eller straffarbete i högst 2 år eller, då omständigheterna äro synnerligen mildrande, med disciplinstraff.

Samma straff ådömes, om han underlåter att rätt fullgöra förmans i tjänsten gifna befallning eller genom onödig förfrågan, motsägelse eller invändning uppehåller befallningens fullgörande och det skedde i afsikt att hindra verkställighet af hvad förmannen befallt. Skedde brottet ej i sådan afsikt, straffas med fängelse i högst 2 år och endast i fall, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, med disciplinstraff.

Underlåter någon att efterkomma öfverordnads i särskilda fall meddelade föreskrifter i hvad som rör allmän ordning,

ordningen inom krigsmakten eller dess anseende, belägges med disciplinstraff eller dömes till fängelse i bögst 6 månader.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å öfverordnad krigsman i eller för tjänsten eller utom tjänsten, då den öfverordnade bär sin tjänstedräkt, och det sker å tid eller ort, att gärningen väcker stor uppmärksamhet och förargelse, dömes, om den våldförde är officer eller underofficer, till straffarbete från och med 2 till och med 6 år; dock må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, tiden för straffarbetet nedsättas till 6 månader. Tillhör den våldförde manskapet, straffas den brottslige med straffarbete 1 högst 2 år eller fängelse i högst 6 månader. Sker brottet i andra fall, dömes till fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst 1 år.

Utbrister soldat mot öfverordnad krigsman i smädligt, föraktligt eller vanvördigt yttrande eller förgriper sig emot honom med hotelse eller annan missfirmlig gärning i eller för tjänsten eller utom tjänsten, då den öfverordnade bär sin tjänstedräkt, och det sker å tid eller ort, att gärningen väcker synnerlig uppmärksamhet och förargelse, straffas den brottslige, om den förolämpade är officer eller underofficer, med fängelse i högst 2 år och, om den förolämpade tillhör manskapet, med fängelse i högst 1 år eller, då omständigheterna äro synnerligen mildrande, med disciplinstraff.

Förolämpas öfverordnad krigsman eljest af underordnad krigsman, dömes den brottslige till disciplinstraff eller fängelse i högst 6 månader.

Ohörsamhet och uppstudsighet under fredstid mot post, vakt eller patrull eller för bevakning eller ordningens upprätthållande särskildt utställd eller utsänd truppafdelning straffas med fängelse eller straffarbete i högst 1 år eller, då omständigheterna äro mildrande, med disciplinstraff.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å underordnad krigsman i eller för tjänsten, dömes till fängelse eller straffarbete i bögst 2 år. Var våldet ringa eller omständigheterna eljest synnerligen mildrande, må till disciplinstraff dömas. Förolämpar krigsman underordnad krigsman med smädligt yttrande

eller förgår sig mot honom med hotelse eller annan missfirmlig gärning i eller för den förolämpades tjänst, straffas med disciplinstraff eller fängelse i högst 6 månader.

Våldför sig krigsman å eller förolämpar annan krigsman, som icke står till honom i förhållande af öfverordnad eller underordnad, straffas den brottslige, om han tillhör manskapet, med disciplinstraff eller fängelse i högst 6 månader.

Hvar, som under tjänstgöring eller eljest gör oljud eller oväsende eller åstadkommer på annat sätt förargelse eller finnes vara af starka drycker öfverlastad, belägges med disciplinstraff.

Krigsman, som eljest, i eller utom tjänsten, brister i anständigt uppförande eller visar opålitlighet eller vanvårdar den aktning, han af andra bör äga, belägges ock med disciplinstraff, om han ej till särskildt ansvar därför gjort sig enligt iag förfallen.

Om förskingring' och stöld af krigsmaktens tillhörig-heter samt skadegörelse å dem.

245 Den af manskapet, som olofligen säljer, pantsätter eller annorledes förskingrar eller uppsåtligen förstör eller skadar åt honom till bruk lämnade beväpnings- eller beklädnadspersedlar, ammunition eller hvad annat, som till utrustning hör, eller af manskap utan behörigt tillstånd köper eller sig tillbyter eller till försäljning eller såsom pant, gåfva eller lån emottager hvad här är sagdt, skall beläggas första gången med disciplinstraff af sträng arrest, andra gången med fängelse i högst 6 månader, tredje gången med fängelse från och med 6 månader till och med 1 år samt fjärde ocli följande gånger med straffarbete från och med 6 månader till och med 2 år.

Stjäl soldat något af krigsmaktens förråd eller egendom ur tyghus, varf, verkstad, fartyg, kasern, tält, stall, åkdon eller annat ställe, där sådan egendom veterligen förvaras, eller stjäl någon eljest egendom, som han vet vara för krigsmaktens behof afsedd, dömes till straffarbete i högst 2 år; varde ock i visst fall dömd tiil förlast af medborgerligt förtroende.

Hvar, som från annan, hvilken är förlagd med honom i samma kvarter, kasern, tält, militärsjukhus eller annat dylikt ställe, föröfvar stöld af gods, som denne där har förvaradt, dömes till straffarbete i högst 1 år och i visst fall äfven förlust af medborgerligt förtroende. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för straffarbete höjas till 2 år.

För snatteri i de fall, som här ofvan omtalats, vare straffet fängelse i högst 6 månader.

Föröfvar post eller annan, som är på vakt eller till bevakning af gods kommenderad, tillgrepp till större eller mindre belopp af det, som är under hans skydd eller bevakning; dömes för stöld till straffarbete från och med 6 månader till och med 4 år samt till förlust af medborgerligt förtroende.

Om andra öfverträdelser af tjänsteplikter.

Angifver någon af manskapet till bestraffning i disciplin- 246 mål den han vet vara oskyldig, skall han dömas, där den oskyldige undergick disciplinstraff af sträng arrest eller var officer eller underofficer och undergick vaktarrest, till straffarbete från och med 6 månader till och med 2 år, tillika med förlust af medborgerligt förtroende, och, om den oskyldige undergick lindrigare bestraffning eller om straff ej blef på grund af angifvelsen ålagdt eller, fastän det ålades, icke kom att verkställas, till fängelse i högst 6 månader eller disciplinstraff af sträng arrest. Har någon af manskapet, icke af ondt uppsåt, men ändå utan laga skäl, af förhastande eller oförstånd, gjort angifvelse mot annan i disciplinmål, dömes han till disciplinstraff eller fängelse i högst 6 månader.

Den af manskapet, som uppsåtligen i tjänsten afgifver osannfärdig rapport, skall dömas till fängelse eller straffarbete i högst 2 år.

Den, som genom bedrägliga löften eller osanna framställ- 247 ningar eller på annat olofligt sätt förmår någon att

antaga krigstjänst, dömes till fängelse i högst 6 månader eller disciplinstraff. Användes våld eller förekomma eljest försvårande omständigheter, dömes han till straffarbete i högst 2 år.

248 Post, som i fredstid öfvergifver sitt postställe eller lämnar det åt annan, dömes till fängelse i högst 6 månader. Förekomma synnerligen mildrande omständigheter, må han beläggas med disciplinstraff af sträng arrest.

249 Tager krigsman, innan han fått afsked från den krigstjänst hvari han är anställd, värfning eller lega vid annan trupp, skall han beläggas med disciplinstraff af sträng arrest, men om brottet förnyas, dömas till fängelse i högst 6 månader.

250 Visar någon af manskapet vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i fullgörande af de tjänsteplikter, som åligga honom på grund af reglementen, instruktioner eller särskilda föreskrifter eller af förhållandenas beskaffenhet påkallas, och särskildt ansvar för förseelsen ej finnes i lag stadgadt, belägges han med disciplinstraff; men om förbrytelsen är af svårare beskaffenhet, än att den kan anses vara med disciplinstraff försonad, dömes han till fängelse i högst 6 månader, hvilken tid, om synnerligen försvårande omständigheter förekomma, kan höjas till 2 år.

Om besvärs ingifvande.

251 Den, som blifvit af befälhafvare belagd med disciplinstraff och därmed ej åtnöjes, äger att sist innan klockan 12 å trettionde dagen efter den, då straffet fulländades, den dagen likväl oräknad, ingifva sina besvär till den domstol, under hvilken den befälhafvare, som ålagt straffet, med afseende å äm-betsfel lyder. Är den domstol krigsrätt, skola besvären inom nämnda tid ingifvas till den befälhafvare, som har att förordna krigsrätten. Besvär öfver disciplinstraff får ej hindra straffets verkställande.

Särskilda iakttagelser vid fälttjänstöfningar.

Trupperna å den ena sidan bära vanligen såsom igenkän- 252 ningstecken hvita band om bufvudbonaden. Personal, tillhörande ledningen och stridsdomarna, bära blågula band, vissa åskådare röda band. De, som bära blågula eller röda band, få fritt passera öfverallt, nattetid och i mörker, om de på anrop »hvem där» svara »ledningen».

Om trupper betecknas (markeras) med skärmar, betyda 253 röda skärmar infanteri eller till fots tjänstgörande kavalleri, gula uppsuttet kavalleri, hvita artilleri.

Lidna förluster betecknas genom en rödlivit fyrkantig skärm.' Riktas eld mot infanteri, betecknas detta genom två trekantiga röda skärmar, som synas den ena bakom den andra från den afdelning, som föreställes vara beskjuten.

Kartors betydelse.

Redan under fredsöfning har en befälhafvare svårt att i 254 okänd terräng reda sig utan karta. I krig kan saknaden af en sådan blifva ödesdiger.

Mannen i ledet kan såsom tillfällig befälhafvare, rapportkarl, patrullkarl osv. få uppdrag af sådan art, att han mången gång endast med kartans tillhjälp kan finna sig tillrätta. Kartan blir hans pålitliga vägvisare och rådgifvare, kanske hans räddning.

Men kartan är en god hjälp och ett godt sällskap äfven under freden. DeD, som vill lära känna sin hembygd och trakten däromkring eller kanske större område af sitt eget

land, han får af kartan de både säkraste och billigaste upplysningarna. Den återgifver nämligen:

höjder, backar, dalar och jämn mark, afstånd mellan orter, jordytans beskaffenhet (berg eller jord eller blandning af bådadera), skogars, sjöars och myrmarkers lägen och gränser, älf-vars, åars och bäckars lopp, järnvägar med sina stationer, kanaler, broar, landsvägar med gästgifvargårdar och skjutsstationer, byvägar, vintervägar och stigar, gränser från och med riksgränserna ned till sockengränserna (på de norrländska bladen äfven byarnas ägogränser), järnverk, sågverk, vatten- och väderkvarnar, städer, byar, kyrkor, bostäder, lastage- och ankarplatser, fyrar och grund, höjdpunkter öfver hafvet och djup i hafvet vid kusterna — och ännu mycket mera, som framgår af kartprofvet och teckenförklaringen på de följande sidorna.

Vår militärkarta är uppdelad i en mängd blad, hvilka benämnas efter någon betydande ort inom motsvarande trakt och säljas särskildt hvart för sig. Genom vederbörande befäl kunna bladen öfver södra hälften af Sverige anskaffas till ett pris af 35 öre per blad och öfver norra hälften 75 öre per blad. Kartan kan äfven af hvem som helst erhållas genom bokhandeln, men är då något dyrare.

K art prof.

Skala 1:100000

O_f_2_3_*_i Sm..

Anm. Kartan öfver norra Sverige är i hälften så stor skala (1 : 200 000). Beteckningsättet är i hufvudsak detsamma som på kartan i skalan 1:100 ÖOO (se nästa sida).

 .Te ckenf örkiaring.

Jord/ugcb.

Barrskog

Löfskog_

Myr_

Jtücsgräns _ Lä/Lsgräns ILäi^acLsgräns Soekmigr-äns—

By gräns_

JämV.Tned-StcUi ocji b anvaktluis Landsväg. Bättre byväg_ Sämre by väg _ Vinterväg. Gångstig— Stenbro_

Träbro_ Spdng_ Färja,_

FanaTmeiL sins.

Vattenfall_

FaÆ_

Grund,_

Fyr.

Sjämärke_

IjOjs tageplats_ Hamn_

Ankarplats -Kyrka,--

Ilerrgärd-Abo, Torp — By,

FräsUjdrdb—

Gästgif.rjärd -Milstolpe.

Thia ri <j elp / m Jet. Kappaigrnfxa,-

Jämxp nfi vz—

Masugn,_

Järnverk Vättenk varn_ Väderkvarn,_

Säg-

Brädgård. Tingshus.

Markna^LspL

Särskilda iakttagelser vid fälttjänstöfningar.

Trupperna å den ena sidan bära vanligen såsom igenkän- 252 ningstecken hvita band om bufvudbonaden. Personal, tillhörande ledningen och stridsdomarna, bära blågula band, vissa åskådare röda band. De, som bära blågula eller röda band, få fritt passera öfverallt, nattetid och i mörker, om de på anrop »hvem där» svara »ledningen».

Om trupper betecknas (markeras) med skärmar, betyda 253 röda skärmar infanteri eller till fots tjänstgörande kavalleri, gula uppsuttet kavalleri, hvita artilleri.

Lidna förluster betecknas genom en rödlivit fyrkantig skärm.' Riktas eld mot infanteri, betecknas detta genom två trekantiga röda skärmar, som synas den ena bakom den andra från den afdelning, som föreställes vara beskjuten.

Kartors betydelse.

Redan under fredsöfning har en befälhafvare svårt att i 254 okänd terräng reda sig utan karta. I krig kan saknaden af en sådan blifva ödesdiger.

Mannen i ledet kan såsom tillfällig befälhafvare, rapportkarl, patrullkarl osv. få uppdrag af sådan art, att han mången gång endast med kartans tillhjälp kan finna sig tillrätta. Kartan blir hans pålitliga vägvisare och rådgifvare, kanske hans räddning.

Men kartan är en god hjälp och ett godt sällskap äfven under freden. DeD, som vill lära känna sin hembygd och trakten däromkring eller kanske större område af sitt eget

land, han får af kartan de både säkraste och billigaste upplysningarna. Den återgifver nämligen:

höjder, backar, dalar och jämn mark, afstånd mellan orter, jordytans beskaffenhet (berg eller jord eller blandning af bådadera), skogars, sjöars och myrmarkers lägen och gränser, älf-vars, åars och bäckars lopp, järnvägar med sina stationer, kanaler, broar, landsvägar med gästgifvargårdar och skjutsstationer, byvägar, vintervägar och stigar, gränser från och med riksgränserna ned till sockengränserna (på de norrländska bladen äfven byarnas ägogränser), järnverk, sågverk, vatten- och väderkvarnar, städer, byar, kyrkor, bostäder, lastage- och ankarplatser, fyrar och grund, höjdpunkter öfver hafvet och djup i hafvet vid kusterna — och ännu mycket mera, som framgår af kartprofvet och teckenförklaringen på de följande sidorna.

Vår militärkarta är uppdelad i en mängd blad, hvilka benämnas efter någon betydande ort inom motsvarande trakt och säljas särskildt hvart för sig. Genom vederbörande befäl kunna bladen öfver södra hälften af Sverige anskaffas till ett pris af 35 öre per blad och öfver norra hälften 75 öre per blad. Kartan kan äfven af hvem som helst erhållas genom bokhandeln, men är då något dyrare.

Skala 1:100000

O_f_2_3_*_i Sm..

Anm. Kartan öfver norra Sverige är i hälften så stor skala (1 : 200 000). Beteckningsättet är i hufvudsak detsamma som på kartan i skalan 1:100 ÖOO (se nästa sida).

153.Te ckenf örkiaring.

Jord/ugcb.

Barrskog

Löfskog_

Myr_

Jtücsgräns _ Lä/Lsgräns ILäi^acLsgräns Soekmigr-äns—

By gräns_

JämV.Tned-StcUi ocji b anvaktluis Landsväg. Bättre byväg_ Sämre by väg _ Vinterväg. Gångstig— Stenbro_

Träbro_ Spdng_ Färja,_

FanaTmeiL sins.

Vattenfall_

FaÆ_

Grund,_

Fyr.

Sjämärke_

IjOjs tageplats_ Hamn_

Ankarplats -Kyrka,--

Ilerrgärd-Abo, Torp — By,

FräsUjdrdb—

Gästgif.rjärd -Milstolpe.

Thia ri <j elp / m Jet. Kappaigrnfxa,-

Jämxp nfi vz—

Masugn,_

Järnverk Vättenk varn_ Väderkvarn,_

Säg-

Brädgård. Tingshus.

Markna^LspL

154 Exempel å skrifvelse till kompanichefen.

Soldaten vid 4. kompauiet n:r 24 ./. A. Lans angående

.... Till Chefen för 4. kompaniet.

Härmed får jag vördsamt anmäla att...

Stockholm den 27. februari 1909. N:r 24 Johan Lans.

Anm. I. Papperet vikes utefter längden på 1/s af dess bredd från vänstra kanten.

> 2. Vid namnets utskrifvande i öfversta vänsti a hörnet iakttages, att alla initialer utsättas och att namnet understrykes. Underskriften skall vara soldatens vanliga namnteckning.

SVERIGES MILITÄRA INDELNING.

Te ck enförk la ring-.

'OrüTLSTneZUm, anTve/brrlebvbLgjamn • irLsknJhjj igsamr. , y- - - - JJirægrrms skrona / amiAförd*.anir&det, o.syt..

INSKRIFNINGSOMRÅDE

• Torlägyrttngsort. eZZcr tnskrifiv. <mvr ecped<.

157 Arméns indelning i fred.

Truppernas fredsindelning i högre truppförband är följande:

I. arméfördelningen (Hälsingborg).

N:r 71 Karlskrona gren adj ärregemente, N:r 11 Kronobergs och N:r 16 Hallands regementen, N:r 24 Norra skånska och N:r 25 Södra skånska infanteriregementena, N:r 5 Skånska husar2- och N:r 6 Skånska dragonregenientena^Nir 7 Kronprinsens husarregemente, N:r 3 Wendes artilleriregemente, N:r 2 Göta ingenjörkårs fästningskompani och N:r 4 Skånska träng-kåren.

II. arméfördelningen (Linköping).

N:r 4 Första lifgrenadjär- och N:r 5 Andra lifgrenadjär-rcgenientcna, N:r 12 Jönköpings och N:r 21 Kalmar regementen, N:r 4 Smålands husarregemente, N:r 6 Smålands artilleriregemente och N:r 6 Östgöta trängkår.

III. arméfördelningen (Sköfde).

N:r 6 Västgöta, N:r '.) Skai-aborgs, N:r 15 Älfsborgs och N:r 17 Bohusläns regementen, N:r 3 Lifregementets husarer, N:r 2 Göta artilleriregemente, N:r 8 Boden-Karlsborgs artilleriregemente, I. bataljon, N:r 2 Göta ingenjörkår och N:r 2 Göta trängkår.

IV. arméfördelningen (Stockholm).

N:r 1 Svea lifgarde, N:r 2 Göta lifgarde. N:r 3 Lifregementets grenadjärer, N:r 10 Södermanlands regemente, N:r 26 Vaxholms grenadj ärregemen te, N:r 1 Lifgardet till häst, N:r 1 Svea artilleriregemente, N:r 9 Positionsartilleriregementet, N:r 1 Svea ingenjörkår, N:r 3 Fälttclegrafkåren och N:r 1 Svea trängkår.

1 Siffrorna utmärka regementets eller kåreus nummer inom

trnppslaget.

3 Jfr V. arméfördelningen.

158V. arméfördelningen (Stockholm).

N:r 8 Upplands infanteriregemente, N:r 13 Dalregementet, N:r 18 Arästmanlands och N:r 22 Värmlands regementen, N:r 2 Lifregementets dragoner, N:r 5 Skånska husarregementets detachement i Uppsala, N:r 5 Upplands artilleriregemente och N:r 5 Västmanlands trängkår.

VI. arméfördelningen (Härnösand1).

N:r 14 Hälsinge regemente, N:r 23 Jämtlands fältjägarrege-niente, N:r 20Väs+erbott-cns och N:r 28 Västernorrlands regementen, N:r 8 Norrlands dragonregemente, N:r 4 Norrlands artilleriregemente2 och N:r 3 Norrlands trängkår.

Bodens trupper (Boden).

N:r 19 Norrbottens regemente, N:r 8 Boden-Karlsborgs artilleriregemente, II. bataljon, och N:r 4 Bodens ingenjörkår2.

Gottlands trupper (Visby).

N:r 27 Gottlands infanteriregemente och N:r 7 Gottlands artillerikår.

1 Fr. o. in. hösten 1910: Östersund.

2 Af Norrlands artilleriregementes tre divisioner är en division afsedd att förläggas till Boden.

159 Gra clbetecU -

U 11 i f o r in a f Krage. Mössa. Vapenrock [utom generali- tetets eller generalstabens). Generalitetets eller gereral-stabens vapenrock ; dolma; attila; kollett; (syrtut,bigesch). Officerare af generalitet. General........... | ««\ Generallöjtnant.. mm 1 «A Generalmajor.... / 1 [-Regcments-officerare.-] {+Regcments- officerare.+} Öfverste............ Öfverstelöjtnant.. BD! Major............... i u [-Kompaniofficerare.-] {+Kompani- officerare.+} Kapten (Ryttmästare3) mm B-StEà Löjtnant........... HB& Underlöjtnant..... m BB& [-Underofficerare.-] {+Under- officerare.+} Fanjunkare (Styckjunkare4) m (. i Sergeant............ f Manskap. Dist.-korpral (1. konstapel4).. « Korpral (2. konstapel4).. l (1 1 _____ Vicekorpral (Vicekonstapel4)) (i

1 Gradbeteckning saknas.

s Dolma, attila och kollett hafva motsvarande gradbeteckning.

3 Vid kavalleriet.

4 Vid artilleriet. -

160ningar.

ii Idre m o (1 e 1 1. Uniform m/OG. A x e 1 k 1 a f f a r. Ärmar. Ärmar. Vapenrock. (Kappa). Vapenrock (utom generali- tetets eller generalstabens). Kappa. Vapenrock.2 Kappa.

161 Medaljer m. ni., som kunna för värf vas af manskap.

Medaljen för tapperhet i fält (silfver).

Svärdsmedaljen (silfver).Skyttemedalj (silfver).

Skyttemärke i brons. Skyttemärke för de fri-

villiga skytteföreningarna (guld. silfver eller brons).

Anmärkningar i fråga om gradbeteckningar och utmärkelsetecken.

1. Vid flottan hafva officerarna å ärmuppslagen guldgaloner, som likna dem å gradbeteckning m/06 för arméns officerare. Underofficerarna hafva vinklar af guldgalon å ärmuppslagen. Underofficerskorpraler och 1. kl. sjömän, hvilka motsvara distinktionskorpraler och korpraler vid armén, hafva ett blått band kring ärmuppslagen, de förra dessutom en kunglig krona på ena öfverarmen.

2. Skyttemärket i guld för de frivilliga skytteföreningarna kan förses med s. k. årtalsmärke af guld efter uppfyllandet af vissa fordringar i skjutskicklighet.

163 Examenstecken m. m.

på. uniform af äldre modell.

Omkring axelklaffarnn ^^ i Mogenhetsexamen. (Såsom axeltränsar)

Högra underarmen ^ Riktmärke.

Afståndsbedömarmärke. Yiinstra öfrerärmen ^^ 2 Korpralsutbildning.

2 Und.-otf.-utbildning. 2 » (fortsättningskurs).

2 Reservofl'.-vol.-skola.

Värnpliktigs intendenturutbildning efter lämplighet till olika befattningar.

3 Reservunderbef.-utbildning.

4 Gevärshandtverkarsoldatutbildn. Hofslagarutbildning.

Vänstra underärmen « Sjnkvårdskorpralsutbildning.

^^ » jämte sjukhusutbildning.

^^ Handtverksutbildning.

'Irr!nbiifelfrmP" ^ Sjukvårdspersonal.

1 Framställdt i större skala iin de öfriga tecknen.

* Guld (silfver).

3 Gult (hvitt) red garn.

i Tid genomgången gevärshandtcerkarkorpralsutbildning tillkommer en halfcirkel af rödt kliide inuti utmärkelsetecknet för gevärshandtverkar-soldatntbildning.

5 För i sjukvårdskorpralskola erhållet vitsord »godkänd» är vinkeln af gult (hvitt; redgarn, för vitsordet »med beröm godkänd» af guld (silfver). Ändringar och tillägg.

Förteckning

öfver i undervisning för infanteristen gjorda ändringar och tillägg till 1907 års upplaga.

1907 års upplaga sid. 3909 års upplaga sid. H. M. Konungens portträtt. I innehållets »Andra afdelning»: i Exempel på tjänsteskrifvelse. Sveriges militära indelning Gradbeteckningar. Medaljer o. d. Examenstecken o. d. 4 4 Mom. 6. Mom. 6. Mindre tillägg mot slutet af 1. stycket. 18 18 Momentindelningen ändrad. Mom. 30. Mom. 31. Tillägg om militär hållning. 19 m. fl. 19 m. fl. Uttrycket »flottan med kustartilleriet» ändradt till »marinen», »armén och flottan» till det »rörliga försvaret». 19 19 i Mom. 34. Mom. 34. Tillägg om infanteri-, kavalleri-, fältartilleri- och positionsartilleriregementes indelning.

1907 års npplaga sid. 1909 års upplaga sid. 22 22 Ny plansch öfver batteri. 23 23 > » » positionsartilleri. » > » kulspruta. 25 26 Nv fig. öfver »Arméfördelning i krig». 26 27 Fig. öfver pansarkryssare borttagen. 28 28 Kustartilleriet tillkommet. 30 31 Tabellen öfver den värnpliktiges tjänstgöringstid. 31 32 Mom. 39. Mom. 39. Mindre ändringar. Mom. 40. Mom. 40. » » 33 34 Mom. 44. Mom. 44. Exemplet med fin stil borttaget. 39 39, 40 Mom. 58. Mom. 58. Mindre ändringar. 41 42 Mom. 61. Mom. 61. Mindre tillägg. 42 43 Mom. 62. Mom. 62. » » 43 44 Planehen öfver rishydda borttagen 74 75 Mom. 107. Mom. 107. Mindre tillägg angående skoskaf. 111 112 Mom. 160. Mom. 160. Ändring beträffande bärande af civil dräkt.

1907 års upplaga sid. 1909 års upplaga sid. 113 114 Mom. 165. Mom. 165. Plansch tillkommen öfver olika sätt att hälsa. 118 120 Mom. 186. — Momentet utgår. 130 132 Planschen öfver packad tälträn-sel borttagen. — 155 Exempel på tjänsteskrifvelse. 153, 154 156, 157 Planschen öfver »Sveriges militära indelning» reviderad. — 158, 159 Arméns indelning i fred. 155, 156 160, 161 Ny plansch öfver gradbeteckningar. 158 163 Anm. 1 borttagen. (Ingår i st. å sid. 160, »Gradbeteckningar»). Tillägg angående s. k. årtalsmärke af guld till skyttemärke. 159 — Plansch öfver truppslagstecken borttagen. — 165 Examenstecken m. m.

Dessutom förekomma ytterligare en del mindre ändringar hufvudsakligen af språklig natur.